

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

MAGISTERSKÉ KOMBINOVANÉ STUDIUM

2011 – 2013

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Adam Vavrečka

Insolvence a problematika finanční gramotnosti v Ostravském regionu

Praha 2013

Vedoucí diplomové práce:

PaedDr. Miroslav Pilát, Ph.D.

COMENIUS UNIVERSITY PRAGUE

MASTER COMBINED STUDIES

2011 – 2013

DIPLOMA THESIS

Adam Vavrečka

Insolvency and problems of financial literacy in the Ostrava region

Praha 2013

The Diploma Thesis Work Supervisor:

PaedDr. Miroslav Pilát, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená diplomová práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracoval samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpal, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Ostravě dne 28. 3. 2013

Adam Vavrečka

Poděkování

Rád bych touto formou poděkoval svému vedoucímu práce panu PaedDr. Miroslavu Pilátovi, Ph.D. za trpělivost i odborné vedení při zpracovávání diplomové práce.

Anotace

Diplomová práce se ve své teoretické části zabývá historií a vývojem úpravy úpadkového práva od doby římské po současnost. Charakterizuje insolvenční zákon, zaměřuje se na způsob řešení úpadku oddlužením. Výstupem praktické části je Příručka k sepsání návrhu na oddlužení, která bude sloužit potřebám pracovníků poraden pracujících s klienty v dluhové pasti i samotným dlužníkům. Součástí jsou případové studie názorných příkladů návrhů na oddlužení.

Klíčové pojmy

Dluhová spirála, dlužník, insolvenční zákon, oddlužení, občanská poradna, případová studie, příručka, úpadek.

Annotation

In its theoretical part, this diploma thesis deals with a history and development of bankruptcy law adjustment from Roman era till the present. It characterizes Insolvency Act and focuses on the way of solution of bankruptcy by debt relief. The result of the practical part is the Manual for writing a debt relief proposal which will serve to needs of employees of consulting rooms working with clients in a debt trap and also for debtors. One part of this thesis consists also of case studies which deals with examples of debt relief proposals.

Key words

Debt spiral, debtor, Insolvency Act, debt relief, civil consulting room, case study, guide, bankruptcy

OBSAH

ÚVOD.....	8
TEORETICKÁ ČÁST	
1 Historické právní úpravy úpadkového práva.....	10
1.1 Římské právo na cestě ke konkurznímu řízení.....	11
1.2 Vývoj rakouského konkurzního práva.....	14
1.3 Právní úprava úpadkového práva v Československé republice do roku 1991.....	16
1.4 Vývoj zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání.....	17
1.5 Moderní vývojové trendy zahraničních právních úprav insolvenčních řízení.....	18
1.6 Evropská právní úprava insolvence a její působení na právní úpravu v ČR.....	20
1.7 Vliv nařízení EU o insolvenční na právní systémy v členských státech EU.....	21
1.8 Příprava zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona).....	23
2 Charakteristika zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon).....	24
2.1 Způsob řešení úpadku oddlužením.....	26
2.2 Podmínky pro povolení oddlužení	28
2.3 Podání návrhu na oddlužení a účinky s tím spojené.....	30
2.4 Povolení oddlužení soudem.....	32
2.5 Rozhodnutí o způsobu oddlužení dlužníka.....	33
2.6 Schválení oddlužení soudem.....	35
2.7 Povinnosti dlužníka po schválení oddlužení.....	36
2.8 Splnění oddlužení.....	37
2.9 Osvobození dlužníka od plnění pohledávek.....	38
PRAKTICKÁ ČÁST	
3 Občanská poradna Bohumín.....	41
4 Příručka k sepsání návrhu na povolení oddlužení.....	45
5 Výpočet nezabavitelných částek.....	61
6 Případová studie oddlužení vysokopříjmového dlužníka.....	63
7 Případová studie oddlužení dlužníka s dárcovskou smlouvou.....	69
8 Případová studie oddlužení manželů.....	75
ZÁVĚR.....	83
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	86
SEZNAM TABULEK.....	89
SEZNAM PŘÍLOH.....	90

Úvod

V dnešní době se ve společnosti stále častěji objevuje fenoménem, kdy člověk jistým způsobem přestane zvládat ovlivňovat své vlastní hospodaření s finančními prostředky. Za riskantní se v této chvíli dají považovat intuitivní pocity, že je vše pod kontrolou a nic vážného nehrozí. Dojem je dán zavedenými zvyklostmi i individuální životní výbavou. Ta závisí na tom, jaké povahové rysy jsme zdělili, zda máme široké rodinné zázemí, v jakých hodnotových měřítkách jsme byli vychováni, jak se sami v životě cítíme apod. Jinak svou situaci bude vnímat a řešit ten, kdo žije ze dne na den a stabilně nepracuje, jinak ten, kdo sice pracuje, ale má děti a splácí hypotéku.

To, co se zpočátku zdálo jako obrovská přednost, tedy dostupnost služeb pro nejširší vrstvy společnosti se postupem času proměňuje také v hrozící riziko. Mnoho lidí ve vidině rychlého získání peněz či možnosti pořizování nejrůznějších věcí na splátky zapomíná hledět do budoucnosti a nemyslí na to, jakým způsobem své dluhy uhradí. Nezřídka se pak stává, že se takoví lidé ocitnou v situaci, kdy mají několik věřitelů, kterým nestačí splácet své závazky, tedy obecně řečeno ocitnou se v úpadku.

Úpadkové právo je velmi důležitou součástí právního řádu každého státu. Úpadkem se rozumí krizový stav, který nastává v okamžiku rozpoznání nemožnosti překonat zápornou hospodářskou bilanci, ať již rychlým prodejem toho, co se prodat dá, nebo získáním vyšších příjmů, zkrátka když daný subjekt nemá sil ani prostředků k prolomení oné záporné bilance.

Prvním ze záměrů v předkládané práci je obeznámení s historickými právními úpravami úpadkového práva. Jedná se především o představení původních římskoprávních institutů s přiblížením prvních 'náběhů' k insolvenčnímu řízení v Římské říši, dále o vysvětlení zásadních právních úprav rakouského konkurzního práva s následným pokračováním celého vývoje právní úpravy úpadkového práva v České republice.

Dalším dílčím cílem práce bude srovnání moderních vývojových trendů zahraničních právních úprav insolvenčních řízení s důrazem na důležitost evropské hospodářské a politické integrace. Zmíním se také o evropské právní úpravě insolvence a jejím působení na právní úpravu České republiky. Popíšu komplikace vycházející z neexistence jednotného systému zajišťovacích práv v Evropě, odlišnost základních prvků rámce insolvenčního práva států Evropské unie, a to dokonce vycházející z národních legisla-

tiv. Pozastavím se nad neefektivností insolvenčních řízení v České republice před rokem 2008.

Stěžejní část práce bude věnována charakteristice mnoho let očekávané nové komplexní právní úpravě úpadkového práva v podobě zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon). Zde zdůrazním nutnost změny pohledu na tuto oblast práva kvůli zakotvení principu vstřícnosti k dlužníkům namísto pouhé hrozby sankcemi.

Vzhledem ke značnému rozsahu předmětné matérie insolvenčního zákona nastíním způsoby řešení úpadku a detailně se zaměřím na způsob řešení úpadku či hrozícího úpadku oddlužením fyzické nepodnikatelské osoby. Navážu popisem podmínek pro povolení oddlužení, vysvětlím také účinky spojené s podáním návrhu. Vylíčím proces zahájení insolvenčního řízení, povolení oddlužení soudem, postup při rozhodování o způsobu oddlužení dlužníka samotnými věřiteli, nutnost aktivní spolupráce dlužníka s věřiteli a následné schválení oddlužení soudem. Upozorním na povinnosti dlužníka plynoucí ze schválení oddlužení, rozeberu institut splnění oddlužení při dodržení všech soudem uložených povinností a zdůrazním nutnost podání návrhu na vydání rozhodnutí o osvození dlužníka od zbytku plnění neuspokojených pohledávek samotným dlužníkem. Vysvětlím účinky naturální obligace a s tím spojená práva dlužníka i věřitelů.

Praktickou část věnuji deskripci činnosti Občanské poradny Charity Bohumín, spojené zejména s projektem Dluhového poradenství, jež si klade za cíl pozitivně působit na občany ve smyslu hlubšího finančně-právního povědomí.

V předkládané práci jsem se rozhodl vlastní cenné zkušenosti z praxe insolvenčního poradce sumarizovat. Vytvořím metodický postup pro vypisování návrhu na oddlužení, jehož výstupem bude praktická příručka, která bude sloužit pro orientaci dalším pracovníkům v pomáhajících profesích pracujících v sociální oblasti, věnujícím se okruhu lidí s finančními problémy v dluhové spirále. Mezi základní teze příručky bude patřit potřeba názorného popisu vyplňování insolvenčního návrhu na oddlužení fyzických osob s důrazem na praktické příklady s konkrétními matematickými výpočty u dlužníků vyhláshujících svůj úpadek formou oddlužení. K tomuto účelu budou vybrány ukázky oddlužení vysokopříjmového dlužníka, oddlužení dlužníka s dárcovskou smlouvou a případová studie oddlužení manželů.

1 Historické právní úpravy úpadkového práva

Insolvenčními řízeními rozumíme všechna zvláštní soudní řízení, jejichž předmětem je projednání úpadku a jeho důsledků. Tato řízení v různých právních řádech a v různých dobách nejsou označována jednotně; kromě označení „insolvenční“ bývá pro tato řízení užíváno často označení „konkursní“, „vyrovnací“, „kolektivní projednání“ popř. i některá další (Zoulík, 2009, s. 26).

Dalo by se říci, že problematika úpadkového práva je stará jako lidstvo samo. Nebo spíše tak stará, odkdy začalo lidské společenství ekonomicky vzkvétat, jelikož pojem úpadkového práva je od prvopočátku úzce spjat s obchodem a rozvojem tržních vztahů. Právě v těchto vztazích nejčastěji dochází k situacím, kdy dlouhodobá neschopnost dlužníka dostát svým závazkům nutí věřitele sjednat nápravu.

Právo dává věřiteli dost možností, jak dojít k uspokojení svých pohledávek. Avšak velmi často nastávají situace, kdy porušení práv či neplnění povinností nelze postihnout standardními procesními prostředky. Brání tomu okolnost, že při mnohosti dlužníkových závazků a nedostatku prostředků k jejich krytí, není objektivně ve schopnostech dlužníka použitím obvyklých právních prostředků dlouhodobě řádně splnit všechny své závazky vůči věřitelům.

Ekonomický kolaps se pokoušelo řešit už římské právo. Název „konkurz“ pochází z latinského termínu „*concursum creditorum*“ a naznačuje se jím, že jde o souběh věřitelů, který probíhá ve formě přihlašování pohledávek, aby bylo docíleno jejich uspokojení z konkurzní podstaty. Slovo konkurz tedy vystihuje nejen skutečnost, že jde o řízení, ale vyjadřuje také současně podstatu tohoto řízení. V minulosti se také někdy používalo místo výrazu „konkurz“ cizího slova „krida“¹, ve středověku zřídka užívaný německý pojem „Gantprocess“, či italský „bankrot“² (Kozák, Budín, Dadam a Páchl, 2008, s. IX).

Adekvátní výrazu „konkurz“ je český termín „*úpadek*“, který se dokonce jak vyplývá z důvodové zprávy z prvorepublikové právní úpravy konkurzního řízení vtělené do zá-

¹ Od slovesa *credare*, ital. *gridare* = veřejně vyvolávat (Kozák, Budín, Dadam a Páchl, 2008 s. IX).

² Odvozen od slov *banco rotto* – rozbitý stůl; neboť peněžíkovi, jenž udělal úpadek, byl rozbit jeho stůl (Schelleová, 2008, s. 9-10).

kona č. 64/1931 Sb. z. a n., měl stát oficiálním názvem. Ovšem vzhledem k tradici názvu „konkurz“ se neujal (Hora, 1931, s. 19-20). Pravděpodobně z toho důvodu, že se v něm klade důraz nikoliv na řízení a jeho podstatu, ale charakterizuje se tím hospodářský stav dlužníka – tedy stav, který může být podnětem k zavedení konkurzního řízení, jindy ovšem k řízení vyrovnacímu nebo k restrukturalizaci. Výraz „úpadek“ je tedy vzhledem ke svému pojmovému obsahu v jednom směru příliš úzký, v jiném však naopak příliš široký (Kozák, Budín a Páchl, 2008, s. 9).

Při návratu ke konkurznímu řízení začátkem devadesátých let³ zákonodárce použil v návaznosti na prvorepublikovou tradici opět termín „konkurz“. Naopak současná nejnovější česká právní úprava⁴ poprvé použila výraz „úpadek“. Dlužník se označuje českým termínem „úpadce“⁵ (Schelleová, 2008, s. 9-10).

Další zásadní pojem „vyrovnání“⁶ byl zaveden místo staršího pojmu „narovnání“, pravděpodobně proto, aby zde byl vyjádřen rozdíl od pojmu „narovnání“, který označuje institut vedoucí k zániku závazku. Jazykově je ovšem novější termín méně výstižný, neboť může povzbuzovat zavádějící dojem, že závazky dlužníka jsou v rámci procesu označeného jako „vyrovnání“ zcela uhrazeny. Ve skutečnosti však dlužníkem neuhrazené části jeho závazků zanikají (Kozák, Budín, Dadam a Páchl, 2008, s. X).

V této souvislosti existuje ještě jedna terminologická nejednotnost. V právních normách, zejména v literatuře první poloviny devadesátých let 20. století, se ve shodném významu používal výraz „vyrovnání“ a „vyrovnávání“. Slovo vyrovnání je odvozeno od slova „vyrovnat“ nikoli „vyrovnávat“, a proto se brzy terminologie ustálila na výrazu „vyrovnání“. Literatura i legislativa nám nabízí tři možnosti „vyrovnavací řízení“, „vyrovnávací řízení“ a „vyrovnací řízení“ (Schelleová, 2008, s. 10).

1.1 Římské právo na cestě ke konkurznímu řízení

Kořeny konkurzního práva nalezneme v Římské říši již v době před justiniánským zákoníkem, kdy se již objevovaly určité 'náběhy' k insolvenčnímu řízení. Zvláštní, samo-

³ Zákon č. 328/1991 Sb., o konkurzu a vyrovnání.

⁴ Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů.

⁵ Cizí slovo „kridatář“ se u nás nevžilo. V německé terminologii je dlužník označen výrazem „Gemeinschuldner“; dříve „Cridatar“, „Fallit“ nebo „Ganirer“ (Kozák, Budín, Dadam a Páchl, 2008, s. IX).

⁶ Termín užitý v názvu zákona č. 328/1991 Sb., o konkurzu a vyrovnání, byl v českých zemích zaveden již zákonem č. 64/1931 Sb., z. a n. (Kozák, Budín, Dadam a Páchl, 2008, s. X).

statné řízení zatím neexistovalo - nebyl ostatně ani znám pojem úpadku, ale některé instituty římského procesu mohly působit na vývoj novodobého řízení (Zoulík, 2009, s. 27).

Původní římské právo neznalo rozdíl mezi konkurzem a majetkovou exekucí, nerozlišovalo rozdíl mezi podnikatelem a nepodnikatelem (Mach, 2010, s. 11).

Řízení bylo zahájeno na návrh jednoho nebo několika věřitelů a mohlo k němu dojít buď za života dlužníka, nebo po jeho smrti. Předpokladem, aby k zahájení řízení mohlo dojít za dlužníkovu života, bylo, že dlužník nezaplatil ve stanovené lhůtě splatnou pohledávku, nebo se ukrýval s cílem podvést věřitele⁷ a nikdo ho nehájil; anebo byl dlužník nepřítomen s absencí osoby hájící dlužníkovi zájmy bez známek pokusu o podvod. K řízení mohlo dojít i po smrti dlužníka, nenalezl-li se žádný dědic. Zde lze pozorovat, jak veřejná moc v zájmu rovnosti privátních subjektů zasahuje do oblasti soukromého práva již ve starém Římě (Schelleová a Schelle, 2006, s. 5).

Řízení začínalo běžet až po zveřejnění prétorova⁸ dekretu, jenž oznamoval dražbu celého dlužníkovu jmění⁹ a vyzýval věřitele k přihlášení pohledávek. Tato univerzální exekuce se v podstatných rysech lišila od pozdějšího insolvenčního řízení. Především se při ní nevyžadovala mnohost věřitelů; jejím základem byl dvojstranný vztah a existence dalších věřitelů znamenala spíše určitou komplikaci (Schelleová a Schelle, 2006, s. 5).

Po uplynutí stanovených lhůt k přihlášení si věřitelé sami zvolili svého jednatele¹⁰ – v dnešní judikatuře insolvenčního správce, který měl zpeněžit dlužníkův majetek. Věřitelé se dohodli na podmínkách prodeje celého majetku najednou a stanovili nejnížší procento, které jim měl kupující zaplatit za jejich pohledávky. Když i tyto podmínky byly po určitou dobu vyhlášeny, následovala veřejná dražba, při které došlo k prodeji dlužníkovu majetku kupujícímu, zavazujícímu se uspokojit nejvyšší procento z dlužníkových závazků. Důležité je, že věřitelé nenabyli vlastnického práva na dlužníkův majetek. Univerzálním nástupcem dlužníka se stal kupující, věřitelé mohli přímo proti kupci uplatnit své nároky, ovšem pouze ve výši procenta, za které byl majetek v dražbě kou-

⁷ Fraudationis causa (Schelleová, 2008, s. 25).

⁸ Titul vysokého úředníka římské říše (Schelleová, 2008, s. 25).

⁹ Missio in bona – univerzální exekuce (Schelleová, 2008, s. 25).

¹⁰ Magister bonorum – vykonavatel (Schelleová a Schelle, 2006, s. 5).

pen. Všichni věřitelé měli nárok na stejné procento z celkové hodnoty zpeněženého majetku a žádný nemohl dostat více na úkor ostatních (Mach, 2010, s. 12).

Účinky tohoto institutu pro dlužníka byly drastické a odpovídaly své době. Dlužník byl při exekuci veřejně zneuctěn, byl vězněn a ztratil svá občanská práva. V konečném důsledku tyto aspekty mohly vést k prodání do otroctví, dokonce i usmrcení. Následky částečně odstranil Justiniánský zákoník, podle kterého se dlužník mohl uchránit před exekucí postoupením celého majetku svým věřitelům.¹¹ Tento postup opět neměl za následek převod vlastnictví na věřitele, nýbrž pouze oprávnění mít majetek v ovládnutí, bez vůle ho mít pro sebe, a prodat ho. Hmotněprávní účinek postoupení majetku byl pro věřitele stejný jako účinek dražby. K uspokojení svých pohledávek museli postoupený majetek prodat stejným způsobem jako u veřejné dražby (Schelleová a Schelle, 2006, s. 6).

V době byzantského císařství, za vlády císaře Justiniána, bylo do praxe konkurzního práva zavedeno několik novinek. I ve starověkém Římě se ukazovalo, že prodej celého majetku jako celku jednomu kupci je spojen s velkými obtížemi. Většinou nešlo tak snadno nalézt kupce takového majetku za přiměřené procento pohledávek. Stalo se obecným jevem, že byl majetek rozprodáván po částech většímu množství kupců, čímž se podařilo věřitelům také více utržit (Schelleová, 2008, s. 26).

I v tomto období již bylo prosazováno úsilí přitáhnout a uspokojit v konkurzním řízení co největší množství věřitelů. Ti se nově mohli od vyhlášení konkurzu přihlásit do řízení a prokázat své pohledávky do dvou let, nepřítomní dokonce do čtyř let. Zbyl-li po rozdělení výtěžku z prodeje majetku nějaký finanční obnos, byl uložen v kase místního kostela, aby mohl být použit k uspokojení pohledávek věřitelů, kteří by se přihlásili později. Ukazovala se také snaha zajistit pro věřitele co nejvíce z dlužníkovy majetku. Bylo stanoveno, že dlužník, který zchudl pro neštěstí, která ho pronásledovala, a jenž dobrovolně postoupil celé své jmění věřitelům, nepodléhal veřejnému zneuctění ani tělesným trestům. Věřitelé byli v důsledku postoupení majetku oprávněni žádat také pozůstalosti, odkazy i dary, kterých se dlužníkovi dostalo později, aniž by bylo třeba nové řízení (Schelleová a Schelle, 2006, s. 6).

¹¹ Cessio bonorum - (Schelleová a Schelle, 2006, s. 6).

Za Justiniána došlo i ke značnému rozšíření úředního vlivu na řízení. Soud nejenže zahajoval řízení, ale také dohlížel na volbu curatora,¹² povoloval prodej majetku, který vykonal curator. Protokol o prodeji byl sepsán za přítomnosti úřední osoby, stejně také i rozdělení výtěžku z prodeje majetku se provádělo pod úředním dohledem. Curator musel přísežně potvrdit, že prodal co nejlépe (Schelleová, 2008, s. 26).

Poznatek, že je pro věřitele mnohem výhodnější, když je dlužníkův majetek prodán po jednotlivých částech více kupcům, než prodá-li se jedinému kupci, byl prvním krokem k rozlišení exekučního a konkurzního řízení. Ukazovalo se, že jsou – li pohledávky věřitelů nižší než je hodnota celého dlužníkova majetku, stačí k uspokojení věřitelů prodej jen některých předmětů z jeho majetku a není třeba rozprodávat celý majetek.

Ve středověku konečně došlo k rozšíření názoru, že rozprodej celého majetku je nutný pouze tam, kde se dluhy rovnaly jeho hodnotě nebo ji převyšovaly, tedy v případě insolvence. V italských městských státech, na jejichž území doznal obchod největšího rozmachu, dochází k rozlišování jednotlivých věřitelů podle **výše** jejich pohledávek a každý z nich má právo být **poměrně** uspokojen k výši své pohledávky jako ostatní věřitelé. Toto bylo převzato do německého středověkého práva, potažmo později se stalo součástí kterékoliv moderní právní úpravy jako jedna ze zásad (Mach, 2010, s. 13).

1.2 Vývoj rakouského konkurzního práva

S nástupem novověku dochází k podstatným změnám hospodářským, sociálním i politickým. Uvolnily se vazby obyvatelstva k půdě, dochází k rozvoji měst, řemesel a obchodu, zámořské objevy rozšiřují svět, příliv stříbra ze zámoří způsobuje cenovou revoluci, mění se politické a mocenské poměry. V této atmosféře celkového uvolnění a rozšíření tržního hospodářství se daří podnikání a množí se i případy neúspěšných podnikatelů, které postihl úpadek (Zoulík, 2009, s. 28).

Další okruh úpadců tvoří poněkud překvapivě šlechta. Války v 16. století a zejména třicetiletá válka ve století následujícím měly za následek, že řada panství byla zpustošena anebo jinak přestala prosperovat. Úpadky postihovaly zejména majetek nižší šlechty

¹² Dnes funkce insolvenčního správce (Schelleová, 2008, s. 26).

(rytířstva, zemanstva), ale nebyly výjimkou ani úpadky velkých panství. Jako úpadky byly řešeny i předlužené šlechtické pozůstalosti (Zoulík, 2009, s. 28).

České konkurzní právo lze označit za nástroj, jež si vytvořila šlechta pro řešení svých dlužnických vztahů¹³ (Schelleová a Schelle, 2006, s. 8). Cesta k prosazení kodifikace konkurzního práva byla značně složitá. První snahy o vytvoření samostatného konkurzního řádu se datují kolem poloviny třicátých let 18. století, kdy byl vydán reskript z roku 1750 shrnující připomínky vídeňských orgánů. Měl nahradit platnost kridálních (úpadkových) ustanovení „Novell a předpisů na ně navazujících“. První komplexní kodifikace přišla roku 1781 s **Josefínským konkursním řádem**. Jeho základní význam spočívá v tom, že vytvořil jednotné konkursní právo - překonal dualismus práv zemských a práv městských. Tento konkurzní řád ovšem neupravoval mimokonkurzní vyrovnání (Kozák, Budín, Dadam a Pachtl, 2008, s. X).

Dle kodifikace se řízení zahajovalo žalobou, stejně tak se ve formě žalob přihlašovali i pohledávky, v nichž bylo obligatorně požadováno označení třídy, do které náleží věřitelova pohledávka. Konkurs nebyl ukončen, jakmile byl rozdělen zjištěný majetek, ale trval tak dlouho, dokud nebyly plně uspokojeny pohledávky všech věřitelů, kteří se přihlásili včas. Klasifikační řízení rozčlenilo věřitele do dvou skupin, v první se nacházeli vindikanti a věřitelé, kteří po vyhlášení konkurzu vynaložili prostředky k účasti na něm, do druhé všichni ostatní. Druhá skupina byla rozdělena do šesti tříd a taxativně vymezovala, které pohledávky patřily do které třídy. Do první patřily pohledávky za pohřeb, pohledávky lékařů, lékárníků, kominíků a některé vrchnostenské pohledávky i zeměpanské dávky, do druhé zástavní věřitelé se zřetelem na zastavený majetek a podle pořadí určovaného dobou, ve které k němu nabyli zástavního práva, do třetí pohledávky poručenců proti jejich zákonným zástupcům, pohledávky fisku proti zeměpanským sluhům ze služebního poměru, směnečné pohledávky a manželčina pohledávka věna, do čtvrté třídy ostatní věřitelé, do páté třídy úroky starší tří let a do šesté pohledávky z dobročinných dlužnickových úkonů a peněžité tresty, pokud nebyly kryty zástavním právem (Schelleová, 2008, s. 33).

Zásadní nedostatky zákona brzy ukázala právní praxe. Celý proces trval pro věřitele dlouho a tím se zvyšovala jeho nákladnost. Také vysoký výčet přednostních pohledávek

¹³ První náznaky zvláštní úpravy se objevují v Obnoveném zřízení zemském z roku 1627 (Schelleová, 2008, s. 28).

v první a druhé třídě snižoval pravděpodobnost uspokojení pohledávek věřitelů z třetí až šesté třídy na minimum. To vedlo ke snaze věřitelů vyhýbat se možnosti řešení formou konkurzu a raději se pokoušeli vyrovnat s dlužníkem mimosoudní cestou (Schelleová a Schelle, 2006, s. 13).

Výše popsané problémy se pokusil odstranit nový konkurzní řád z 25. prosince 1868 č. 1/1869 ř.z., ve kterém se prosadil princip univerzality a zásada stejného nakládání s věřiteli. Předmětem konkurzu se mělo stát veškeré aktivní i pasivní dlužníkově jmění doma i v zahraničí, jež mělo sloužit k uspokojení pohledávek všech věřitelů. To se vzhledem k např. vyloučení nemovitostí nacházejících se mimo území monarchie nepovedlo. Zásada stejného nakládání s věřiteli byla aplikací řady nároků na vyloučení a nároků na přednostní uspokojení naprosto zašlapána do země. Na vlastní věřitele se nedostalo vůbec nebo jen nepatrnou částí majetku a princip se prakticky zvrhl v opak. Kritické hlasy začaly převažovat nad hlasy pochvalnými. Konkurzní řád z roku 1869 se tedy v praxi osvědčil málo (Mach, 2010, s. 12).

Potřebě reformy konkurzního práva pak na počátku 20. století vyšlo vstříc císařské nařízení ze dne 10. 12. 1914, č. 337/1914 ř. z., kterým se zavádí řád konkurzní, vyrovnací a odpůřčí. Tato právní úprava (po belgickém vzoru) zakotvila zvláštní samostatný vyrovnací řád, jenž obsahoval předpisy vyrovnávání mimo konkurz. Odpůřčím řízením se rušila účinnost právních úkonů dlužníka, jimiž bylo neoprávněně nakládáno s majetkem sloužícím k uspokojení věřitelů (Kozák, Budín a Páchl, 2008, s. 10).

1.3 Právní úprava úpadkového práva v Československé republice do roku 1991

Rakouský konkurzní řád z roku 1914 včetně uherského konkurzního řádu převzala Československá republika recepčním zákonem č. 11/1918 Sb., který u nás platil až do roku 1931. Jako hlavní nedostatek práva té doby je nejčastěji skloňován právní dualismus, vzniklý recepcí rakouského práva pro české země a odlišného uherského práva pro Slovensko (Schelleová, 2008, s. 36).

K odstranění došlo až zákonem č. 64/1931 Sb. Nová konkurzní úprava především unifikovala konkurzní právo na celém území republiky, čímž byl v této oblasti právního řádu odstraněn právní dualismus. Nová úprava předpisů o soudních poplatcích sjednotila

v oblasti konkurzního a vyrovnávacího řízení i poplatkové právo (Schelleová a Schelle, 2006, s. 17).

Komunistický režim, jehož primární aktivita po roce 1948 spočívala v odstranění soukromého vlastnictví a zavedení vlastnictví celospolečenského, způsobil, že se konkurzní řízení stalo zbytečným. Takřka výhradním vlastníkem výrobních prostředků se stal stát, který předal majetek do správy jednotlivým hospodářským organizacím. V roce 1950 přestala platit právní úprava konkurzního práva z první republiky, místo kterého občanský soudní řád č. 142/1950 Sb. zavedl mechanismus tzv. *exekuční likvidace* (v §570-605), který se ovšem od konkurzu odlišoval tím, že připouštěl pouze rozprodání kompletního majetku dlužníka (Schelleová, 2008, s. 37-38).

1.4 Vývoj zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání

K opětovnému zavedení konkurzního a vyrovnacího řízení; v podobě, v jaké je co do základních východisek známe i dnes; došlo v českých zemích zákonem ze dne 11. 7. 1991, č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání.

Příprava i zpracování zákona o konkursu a vyrovnání narážely na určité problémy a nesnáze. Především zde byla ztráta kontinuity, protože po dobu čtyřiceti let tato úprava zprvu nebyla používána, později přímo chyběla. Návaznost na předchozí živou úpravu nebyla schůdná, protože se mezitím značně změnil celkový legislativní rámec. Nucená přestávka znamenala dále, že chyběla nejen judikatura, ale i praktické a organizační zkušenosti.

Absence předchozích zákonů, která znemožnila právní kontinuitu a možnost čerpat z aplikační praxe předcházejících let se na této úpravě musela projevit. Zákon lze hodnotit na počátku devadesátých let 20. století jako myšlenkově zastaralý a co do možnosti rychlého a účinného projednání konkurzů s velkým počtem věřitelů málo vyhovující praxi (Krčmář, 2000, s. 1). Konečně negativně působila i okolnost, že obecný legislativní vývoj se nezastavil a v řadě států došlo při řešení insolvence k podstatným změnám, které bez dalšího nebylo možné okamžitě promítnout do našeho právního řádu (Zoulík, 2009, s. 29).

Rok 2000 přinesl postupně šest novel, které měly jen dílčí význam; většina z nich zajišťovala soulad zákona o konkursu a vyrovnání se změnami jiných zákonů.

Novelám předcházela všestranná kritika zákona z hlediska jeho nízké efektivnosti, zdoluhavosti řízení a malého vlivu věřitelů. Reagovaly na kritické podněty a pokusily se o nápravu. Pozornost byla věnována především rychlosti řízení; povinnost úpadce podat včas návrh na konkurz byla rozvedena a precizována, a byly zavedeny pořádkové lhůty pro prohlášení i skončení konkursu. Další snahou novel bylo směřovat k tomu, aby bylo zajištěno vyšší uspokojení nepreferovaných věřitelů; v důsledku toho bylo přednostní uspokojení zajištěných věřitelů omezeno na 70 % jejich pohledávky a upuštěno od hlavních priorit při rozvrhu. Další novinkou bylo prohlášení o majetku usnadňující soupis podstaty (Zoulík, 2009, s. 29).

Novely měly úspěch jen v některých případech, ale celkově nesplnily očekávání, která je provázely. Stalo se zřejmým, že nepříznivou situaci insolvencí nelze řešit dalšími novelizacemi, ale že je třeba zcela nové úpravy, která by plně reflektovala moderní vývojové trendy.

1.5 Moderní vývojové trendy zahraničních právních úprav insolvenčních řízení

Ve druhé polovině 20. století se klasická úprava insolvenčního práva dostává do určité krize, spočívající v tom, že není s to adekvátně reagovat na nové okolnosti.

Nový fenomén soudobého vývoje spočívá v kvantitativním růstu úpadku nepodnikatelů. Ten se dříve vyskytoval jen sporadicky a postihoval vlastně jen hazardéry a rozmařilce, kteří nebyli schopni plnit své splatné dluhy. Situace se však mění s rozvojem úvěrového (zejména splátkového) obchodu, jehož rozšíření a výhod využívají ve značné míře i nepodnikatelé. Pokud se dostanou do krizové situace, v níž nejsou s to splnit všechny své závazky, je to třeba řešit jako úpadek.

První úpravou, která reflektovala na moderní trendy, je americký zákon zvaný *Bankruptcy Code*, který nabyl účinnosti v roce 1979. Tento zákon inicioval modernizaci úpadkového práva v řadě dalších zemí a svým obsahem ovlivnil i evropské právo, zejména nařízení Rady (ES) č. 1346/2000, ze dne 29. května 2000, o úpadkovém řízení.

V roce 2005 americký Kongres schválil nové znění zákona o bankrotech, kterým zadluženým jednotlivcům výrazně ztížil snahu zbavit se závazků. Zákonodárci tak vyřešili dlouholetý problém a vyšli vstříc bankám a kreditním společnostem, které po zákonu

dlouho volaly. Novela byla největší za posledních dvacet pět let. Změny se dotkly hlavně osobních bankrotů, zatímco pro firmy jsou v něm pouze nepatrné změny. Americké banky a další úvěrové instituce dlouho řešily problém, jak se vypořádat s lidmi, kteří díky do té doby platné právní úpravě mohli sami na sebe podat návrh na konkurz a vyhlásit bankrot. Pak mohli většinou začít znovu s čistým štítem a bez dluhů. Oponenti tvrdili, že nová právní úprava je moc přísná vůči obyčejným lidem. Řada z nich je nucena vyhlásit bankrot, když přijdou o práci, anebo když mají vysoké náklady z jiných důvodů, většinou kvůli závažnému onemocnění nebo kvůli rozvodu. Zákon počítá s tím, že v případě finančních problémů o dalším postupu rozhodne výše příjmu (Schelleová, 2006a, s. 22-23). V této souvislosti je zapotřebí zdůraznit že Zákon o konkurzu Spojených států amerických je federálním předpisem, zatímco například obchodněprávní úprava je většinou koncipována na úrovni legislativy jednotlivých států USA (Bělohlávek, 2007, s. 1405).

V časovém pořadí druhou moderní úpravou byl anglický *Insolvency Act* z roku 1986 (spolu s řadou prováděcích předpisů, zvaných *Insolvency Rules*). Touto právní úpravou byly stanoveny odlišné postupy pro případ řešení platební neschopnosti jednotlivců (bankrot) a firem (insolvence). Na rozdíl od úpravy americké jsou v Anglii preferovány zájmy věřitelů, kteří mají relevantní vliv na průběh všech způsobů řešení úpadku (Zoulík, 2009, s. 30).

Francie se dlouho snažila zachovat svůj specifický způsob řešení úpadku – kdy bylo konkurzní řízení součástí obchodního práva. Ke zlomu dochází od roku 2007, kdy začala platit úprava, která plně akceptuje moderní vývojové trendy, a je srovnatelná s úpravou americkou (Zoulík, 2009, s. 30).

V roce 1994 vstoupil v platnost nový zákon o insolvenční v Německu, přičemž má neobvykle dlouhou legisvakanci¹⁴ lhůtu, takže v účinnost vstoupil až v roce 1999. Důvodem byla rozdílná situace ve východních zemích a zvýšené požadavky na státní rozpočet v souvislosti s úpadkem nepodnikatelů. Německý zákon představuje komplexní úpravu, která je evropským protějškem úpravy americké. V důsledku toho obsahově ovlivnil úpravu v jiných evropských zemích, včetně úpravy naší (Zoulík, 2009, s. 30).

¹⁴ Legisvakance – doba mezi okamžikem platnosti a účinností právní normy

Zvláštní je situace v postkomunistických zemích, v nichž došlo k přerušení plynulého vývoje. Tyto země nemají na co navázat a přebírat cizí, byť osvědčenou úpravu také nemohou pro odlišnost podmínek. Tyto země většinou opětne zavedení insolvenčního práva řeší dvouetapově. První etapa má řešit pro přechodnou dobu základní problémy; vzorem se zde stal maďarský zákon o konkurzním řízení, likvidačním řízení a konečném vyrovnání z roku 1991; náš zákon o konkurzu a vyrovnání patří rovněž do této etapy. Do druhé etapy patří zákony, které si dělají nároky na trvalejší a komplexní úpravu, zahrnující i moderní trendy. K nim patří ruský federální zákon o insolventci z roku 1998, dále polský zákon o konkurzním a reorganizačním právu a posléze i náš insolvenční zákon z roku 2006 (Schelleová, 2006a, s. 25-26).

1.6 Evropská právní úprava insolvence a její působení na právní úpravu v ČR

Evropská hospodářská a politická integrace, která se velmi zintenzívnila na počátku 21. století, má výrazný dopad na hospodářskou nezávislost jednotlivých členských zemí EU. Každá z těchto zemí podporuje větší otevřenost své ekonomiky, prudce roste přeshraniční podnikání, které se stává zároveň čím dál spleťitějším. Bezpochyby je podporováno čtyřmi základními evropskými principy svobody – svobodou pohybu zboží, osob, služeb a způsobů financování – bez nichž by byl vývoj omezován.

V důsledku vývoje se zvyšuje i počet dlužníků s majetkem v zahraničí. V případě insolvence dlužníka se může dlužník snažit skrýt svůj majetek před věřitelem tím, že ho přesune do cizí země, která právně neuznává zahraniční insolvenční řízení. Z tohoto důvodu je mezinárodním cílem, aby neexistoval žádný majetek dlužníka, který by nebyl postižen jeho insolvencí, bez ohledu na zemi původu dlužníka nebo jeho bydliště, protože jediné to je účinná a správná cesta k řešení případů insolvence (Schelleová, 2006b, s. 30).

Mezinárodní i evropské insolvenční právo uznává a rozlišuje dva základní právní principy v této oblasti (Schelleová, 2008, s. 49):

a) princip universality – tento princip nečiní rozdíl v tom, kde se nachází dlužníkův majetek, a umožňuje zahrnout dlužníkův majetek v jakékoli zemi;

b) princip partikularity (teritoriality) – tento princip byl hlavním principem v minulých letech, vychází z národní právní úpravy insolvence s plnou suverenitou každé země rozhodnout, zda akceptovat rozhodnutí zahraničních soudů či nikoli.

Bariérou perspektivy evropského práva může být pravidlo národních soudů uplatňujících princip partikularity – v mnoha zemích soudy neuznávají rozhodnutí zahraničních institucí nebo soudů jako právně závazné. Společně s akademickými a politicky multilaterálními diskusemi na mezinárodním poli se mnoho zemí pomalu pokouší změnit své národní insolvenční právo a dosáhnout tak větší spolupráce a koordinace v této oblasti na základě mezinárodních principů.

1.7 Vliv nařízení EU o insolvenční na právní systémy v členských státech EU

Evropské Nařízení Rady EU č. 1346/2000 z 20. května 2000 o insolvenčním řízení nabýlo účinnosti až 31. května 2002. Evropská unie tak zavedla právní rámec pro řešení přeshraničních insolvenčních řízení. Nařízení je nicméně svým rozsahem omezeno rozdílným pozadím právních systémů jednotlivých členských států (Schelleová, 2008, s. 54).

Hlavní důvod spočívá v neexistenci jednotného systému zajišťovacích práv v Evropě a ve velké různorodosti národních insolvenčních práv ohledně kritéria priority, která má být dána různým třídám věřitelů. Ve skutečnosti se základní prvky rámce insolvenčního práva každého státu stále široce liší země od země, a to dokonce v národních legislativách. Pro ilustraci této pestrosti uvedme jeden číselný údaj za všechny – Nařízení EU o insolvenční nyní koordinuje padesát čtyři typů řízení. Například ve Francii a Belgii se insolvenční právo aplikuje pouze na dlužníky s komerčními nebo profesionálními aktivitami, ale v Anglii, Německu a Nizozemí se vztahuje v zásadě na všechny typy dlužníků. Samostatnou kapitolou je rozdílný přístup jednotlivých zemí k insolvenční bank a pojišťoven (Schelleová, 2006b, s. 36-37).

Česká republika je vázána evropským Nařízením o insolvenční od svého vstupu do Evropské unie v květnu 2004. Zákon o konkurzu a vyrovnání z počátku devadesátých let byl považován evropskými odborníky na insolvenční právo za jeden z nejhorších insolvenčních předpisů z celé Evropy, dokonce ačkoli prošel četnými pří-

mými a nepřímými aktualizacemi. Hlavními důvody kritiky byly (Schelleová, 2006b, s. 37):

- nedostatečná ochrana věřitelů;
- automatická likvidace společnosti;
- příliš obecná ustanovení a interpretace;
- dlouhá doba trvání řízení.

Jedním z faktorů, které odráží kvalitu právních předpisů je délka právního řízení, v tomto případě délka průměrného insolvenčního řízení. Příloha A (s. 91) ukazuje délku průměrného insolvenčního řízení v různých evropských státech. Česká republika se s délkou průměrného insolvenčního řízení v trvání devíti letech neměla čím chlubit. To bohužel korespondovalo skutečnost, že naše insolvenční právo se považovalo za jedno z nejhorších v celé Evropě a že hlavní veřejné stížnosti ohledně tohoto práva poukazovali na dlouhé trvání těchto řízení. Kvalita legislativy není jediným důvodem nejdelších insolvenčních řízení v Evropě. Existují minimálně tři hlavní faktory, které mohou mít vliv na insolvenční řízení – legislativa, soudní postup a korupce (Schelleová, 2008, s. 56-57).

Hlavní důvod neefektivního insolvenčního řízení v České republice byla rozvleklost soudního procesu. Většina soudců byla přetížena případy a počet restů narůstal, protože soudci nebyli schopni uzavírat případy stejně rychle, jako se otevíraly nové. Proces se tak zpomaloval a dosahoval v průměru devět let. To však není problém jen konkurzního řízení, ale všech řízení o obchodních záležitostech obecně. Zhruba třetina obchodních sporů leží u soudů déle než pět let. Vysvětlení lze nacházet v počtu obchodních případů, které se vyrojily po změně systému v roce 1989. Podle Ministerstva spravedlnosti je zde nedostatek soudců, zejména v některých krajích – například na severní Moravě. Procesy jsou pomalé i v krajích, kde se předpokládá, že je soudců dostatek. Je pravděpodobné, že soudci jsou nuceni více se zabývat také administrativou než soudnictvím. Neúnosné je množství kancelářské práce na soudech, a proto soudy naléhavěji potřebují zvýšit počet kancelářských sil (Schelleová, 2008, s. 57-58).

Posledním výrazným faktorem ovlivňujícím insolvenční řízení je korupce. Bez jakýchkoli pochyb je korupce stále výrazným faktorem, který může mít vliv na jakékoli řízení.

Index vnímání korupce pro rok 2005 v České republice činí 4,3 a znamená 47. místo na světě, neboli nejhorší výsledek v Evropské unii (Schelleová, 2006b, s. 40).

1.8 Příprava zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)

Na základě závěrů ekonomické i právní praxe ve vztahu k uplatňování zákona č. 328/1991 Sb., o konkurzu a vyrovnání byly shledány důvody pro vytvoření nové komplexní právní úpravy, která bude v kontextu zejména s právní úpravou obchodního práva efektivně naplňovat požadavky ekonomické praxe. Od poloviny devadesátých let byla patrná snaha prostřednictvím vládních i nevládních struktur předložit zpracovaný nový insolvenční zákon (Kozák, Budín a Páchl, 2008, s. 18).

Vycházelo se z poznatku praxe, že drtivě převažující forma stávajícího řešení úpadku konkurzem, jako prostým likvidačním postupem, je pro řešení některých případů úpadku překonaným právním institutem. Nespornými impulsy vedoucími k vytvoření nové právní úpravy pak byly i doporučení ve vztahu ke změnám v české legislativě, ať již šlo o doporučení ze strany orgánů Evropské unie, nebo Světové banky (Kozák, Budín a Páchl, 2008, s. 18).

Mezi základní teze plánované nové úpravy patřila potřeba zásadně zrychlit insolvenční řízení, záměr rozšířit řešení úpadku právníků i fyzických osob, zejména posílením sanačních způsobů řešení úpadku, požadavek o co nejvyšší míru adaptability na různorodý okruh řešených insolvencí, zvýšení míry práv věřitelů v rámci insolvenčního řízení a flexibilita řízení (Kozák, Budín a Páchl, 2008, s. 19-20).

Uvedená zadání musela být zpracována do transparentní a předvídatelné podoby. Ministerstvo spravedlnosti České republiky pověřilo vytvořením insolvenčního zákona dvacetičlennou komisí v čele se soudcem Nejvyššího soudu České republiky JUDr. Zdeňkem Krčmářem. Obsáhlé teze k novému zákonu procházely dlouhou veřejnou diskusí a podstatné myšlenky v nich obsažené našly uplatnění i v konečné podobě insolvenčního zákona (Kozák, Budín, Dadam a Páchl, 2008, s. XVI).

2 Charakteristika zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)

Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, ve znění pozdějších předpisů (v textu dále jen insolvenční zákon) je komplexní právní úpravou, obdobně jako úprava obsažená v kodexech. To především znamená, že se nejedná o další rozsáhlejší novelizaci předtím platné úpravy, ale o novou souhrnnou úpravu, která stojí na vlastních zásadách. Změn, které nový zákon přináší je mnoho.

Nová právní úprava se snaží obsáhnout co nejširší záběr problematiky úpadkového práva. Místo řízení konkurzního a řízení vyrovnacího jako dvou samostatných řízení upravených v zákoně č. 328/1991 Sb., o konkurzu a vyrovnání, zavádí úprava obsažená v insolvenčním zákoně **jednotné insolvenční řízení** (Kotoučová a kol., 2010, s. 1). Z koncepce jednotného řízení vychází i systematika zákona, který je členěn do tří částí:

- První část, nazvaná '*Obecná část*', zahrnuje obecná ustanovení a také fázi insolvenčního řízení od podání návrhu po rozhodnutí soudu o úpadku. Zásadní změnou, kterou přináší nový zákon, je **koncepce postavení věřitelů** v insolvenčním řízení. Dochází tak nejen k rozšíření pravomocí věřitelů, ale k celkovému podstatnému zvýšení jejich vlivu na řešení úpadku dlužníka. Do insolvenčního řízení mohou věřitelé vstoupit hned od jeho počátku a během celého řízení v něm budou vykonávat značný vliv. Nově se **ve vztahu k věřitelům** zavádí **sankce** za přihlášení buď neexistující pohledávky, nebo přihlášení pohledávky ve výši, která překračuje výši skutečnou. Pokud je skutečná pohledávka dokonce nižší než 50 % přihlášené částky, pak nebude věřitel takové pohledávky vůbec uspokojen. Navíc zaplatí pokutu ve výši odpovídající nadhodnocení (§ 178 zákona č. 182/2006 Sb., insolvenčního zákona). Radikální změnou je také **postavení insolvenčního správce**, u kterého se podstatně zvyšují kvalifikační předpoklady na výkon funkce, zvyšuje se jeho odpovědnost za plnění jeho úkolů a dochází i ke změně koncepce odměňování a náhrady nákladů vznikajících při jeho činnosti (Uherková, 2008, s. 12).
- Druhá část, nazvaná '*Způsoby řešení úpadku*' upravuje jednotlivé způsoby řešení úpadku dlužníka - a to konkurzem, reorganizací a oddlužením (Příloha B, s. 92). Jednotlivé způsoby řešení úpadku by měli nově **diferencovat dlužníky** dle jejich postavení a poskytnout nové alternativy k likvidačnímu konkurzu.

- Třetí část, pod názvem '*Společná ustanovení*' upravuje insolvenční rejstřík, vztah insolvenčního zákona ke státům Evropské unie a závěrečná ustanovení (Kotoučová a kol., 2010, s. 1). Insolvenční rejstřík je další novinkou. Jedná se o veřejný informační systém spravovaný Ministerstvem spravedlnosti České republiky, ke kterému je umožněn všem dálkový přístup¹⁵. Jeho role jsou významné urychlení insolvenčních řízení, zprůhlednění insolvenčních procesů a zvýšení kontroly nad činností subjektů, které vstupují do insolvenčního řízení. Rejstřík má funkci evidenční a registrační ve vztahu k soudním spisům a insolvenčním správcům. Veškerá podání, která se do soudního spisu vkládají, jsou prostřednictvím insolvenčního rejstříku veřejně přístupná¹⁶. Insolvenční rejstřík obsahuje také veškerá rozhodnutí insolvenčního soudu vydaná v insolvenčním řízení, plní tak funkci informační ve vztahu k účastníkům insolvenčního řízení, dotčeným subjektům a veřejnosti i funkci doručovací pro insolvenční soud. Insolvenční rejstřík nesporně tvoří jeden ze zásadních přínosů nové insolvenční úpravy. Převratnou změnou je vedení insolvenčního spisu v digitalizované podobě (Kozák, Budín a Páchl, 2008, s. 39-42).

Cílem nového zákona má být především zrychlení a zefektivnění insolvenčního řízení. Z tohoto důvodu byly zavedeny nové, často velmi krátké, pořádkové lhůty a naopak odstraněny některé nefunkční instituty, které prodlužovaly řízení, například institut tzv. ochranné lhůty (Uherková, 2008, s. 12).

Vzhledem k rozsáhlosti zákona se ve své práci budu dále detailně zabývat pouze jedním ze tří možných způsobů řešení úpadku, a to **oddlužením** nepodnikatelských osob. Při oddlužení těchto osob není kladen hlavní důraz na maximální uspokojení věřitelů, ale na opětovné zapojení fyzické osoby do ekonomického života. Vychází se z maximalizace dlouhodobého užitku, kdy zapojení fyzické osoby do ekonomického života přinese více státu a věřitelům než její vyřazení z ekonomických aktivit. Toto vyřazení hrozí v důsledku trvalých exekucí, a tím i ztráty zájmu pracovat.

Oproti řešení úpadku konkurzem úprava oddlužení přináší dlužníkovi jistou míru dobrodiní, a to skutečnost, že při řádném splnění oddlužení pohledávky v rozsahu, ve kterém nebyly uspokojené, zanikají. Tím se oddlužení stává jakousi pomocnou rukou

¹⁵ Insolvenční rejstřík je veřejně přístupný na internetových stránkách www.justice.cz.

¹⁶ Některé údaje nejsou v insolvenčním rejstříku zveřejňovány z důvodu ochrany osobních údajů a utajovaných informací (§ 423 zákona č. 182/2006 Sb., insolvenčního zákona).

státu ekonomickému subjektu, jenž se více méně vlastní vinou dostal do úpadku. Z hlediska sociologického se tak jedná i o jakousi společenskou sankci, možnost nápravy a nového začátku – na rozdíl od konkurzu, kdy pohledávky nezanikají (Kavan, 2008, s. 50-55).

Při konkurzu se jedná o likvidační formu, neboť dlužník (právnícká osoba) zásadně zrušením konkurzu zaniká. O oddlužení (povětšinou fyzické osoby) musíme říci pravý opak, tedy že se jedná o formu nelikvidační - sanační. Oddlužení tak můžeme chápat pozitivně jako jakousi výhru úpadce při řešení svých finančních potíží (Pavliš, 2009, s. 55-56).

2.1 Způsob řešení úpadku oddlužením

Dne 1. 1. 2008 nabyl účinnost insolvenční zákon, jenž současně zrušil zákon o konkurzu a vyrovnání. Insolvenční zákon umožňuje fyzickým a právníckým osobám, které nejsou podnikateli, vyřešit svou nepříznivou ekonomickou situaci prostřednictvím nového institutu - oddlužení.

Předmětem úpravy insolvenčního zákona je řešení úpadku či hrozícího úpadku zákonem předpokládaným způsobem a oddlužení dlužníka k co nejvyššímu a zásadně poměrnému uspokojení dlužníkových věřitelů.

V médiích bývá tento způsob řešení úpadku nebo hrozícího úpadku nazýván také jako spotřebitelský konkurz, spotřebitelský úpadek nebo osobní bankrot a je prezentován jako velmi jednoduchý způsob jak vyřešit svou tíživou situaci. Mnoho lidí do něj vkládá své veškeré naděje a to bohužel bez absolutní znalosti relevantní právní úpravy a možných důsledků svého konání (Pachl, 2008, s. 32).

Nespornou výhodou oddlužení je, že až na určité výjimky (majetek sloužící k zajištění závazků dlužníka, majetek nabytý darem nebo dědictvím v průběhu oddlužení plněním splátkového kalendáře), postihuje výlučně buď majetek dlužníka, nebo jeho příjmy tzn., že jedna z těchto majetkových hodnot zůstane v průběhu oddlužení dlužníkovi vždy k dispozici a nebude oddlužením dotčena. Druhou a významnější výhodou je, že po řádném splnění oddlužení může být dlužník osvobozen od placení většiny svých zbylých závazků. Osvobození však není automatické, ale musí o něm rozhodnout insolvenční soud (Pachl, 2008, s. 32).

Nevýhodou ovšem je, že podáním návrhu na povolení oddlužení dlužník rozjízdí proces insolvenčního řízení, který může skončit buď výše uvedeným očekávaným výsledkem, ale také konkurzem na majetek dlužníka. Konkurz však pro dlužníka znamená, že přijde nejen o majetek a většinu svých příjmů, ale také to, že po jeho ukončení po něm věřitelé budou moci dál vymáhat neuhrazené pohledávky. Šanci pokusit se o další oddlužení bude mít dlužník až po uplynutí pěti let.

Návrh na povolení oddlužení by měl být až poslední, krizovou variantou řešení finančních problémů dlužníka. Dříve než se dlužník vydá na tuto trnitou cestu, měl by dobře zvážit všechny přípustné varianty řešení své situace, které má k dispozici (např. konsolidaci svých závazků, jejich refinancování a podobně), a teprve když po poradě s odborníky (advokát, specializované poradny pro dlužníky) dospěje k závěru, že oddlužení je pro něj jediné východisko z nouze, by měl přistoupit k podání návrhu na povolení oddlužení. V takovém případě by si však měl zjistit všechny potřebné informace a možné důsledky, které pro něj tento postup může představovat. Podání návrhu na povolení oddlužení nesmí být ze strany dlužníka neuváženým či spontánním úkonem pouze na základě „pozitivních“ informací z médií. Každé jednání má své nutné důsledky a ty mohou být v případě podání návrhu na povolení oddlužení pro dlužníka velmi nepříjemné. Možné důsledky svého konání si však musí každý dlužník zvážit sám.

Předně je nutné zdůraznit, že dlužník nemá nárok na to, aby u něj oddlužení bylo povoleno. Nesprávný je tedy názor těch dlužníků, kteří si myslí, že podají-li návrh na povolení oddlužení, tomuto návrhu bude automaticky vyhověno a oni se úspěšně oddluží. Již v první fázi oddlužení insolvenční soud zkoumá, jestli dlužník splňuje všechny podmínky, které insolvenční zákon stanovuje pro to, aby oddlužení vůbec mohlo být povoleno, a to nejen z hlediska náležitostí samotného návrhu, který dlužník insolvenčnímu soudu předložil, ale také z hlediska osoby dlužníka a jeho majetkových poměrů. Nesplnění těchto podmínek může pro dlužníka v lepším případě znamenat, že jeho návrh bude insolvenčním soudem odmítnut a řízení zastaveno, ale v horším případě, že bude na jeho majetek prohlášen konkurz.

Jak už bylo výše řečeno, návrh na povolení oddlužení může na svou osobu podat pouze dlužník, který není podnikatelem. V žádném případě by se tedy neměli pokoušet podat tento návrh osoby, které jsou ve smyslu § 2 zákona č. 513/1991 Sb., obchodního záko-

níku, považování za podnikatele. Návrh na povolení oddlužení tak nemohou podat zejména živnostníci, evidování zemědělci, ale také advokáti, notáři, daňový poradci, soukromí lékaři apod. Bude-li ze strany těchto osob podán návrh na povolení oddlužení, bude to pro ně mít jediný důsledek, a to ten, že insolvenční soud jejich návrh zamítne a prohlásí na jejich majetek konkurz (Pachl, 2008, s. 33).

Problém ovšem mohou mít i osoby, které v okamžiku podání návrhu již podnikatelé nejsou, ale jejich závazky pochází z předchozí podnikatelské činnosti. V tomto směru totiž neexistuje jednotný výklad a tato otázka může být jednotlivými insolvenčními soudci hodnocena rozdílně. Dlužník by se tak v daném případě mohl opět dočkat zamítnutí svého návrhu z důvodu aplikace § 395 odst. 1a insolvenčního zákona, protože tento návrh bude posouzen tak, že je podán s nepoctivým záměrem, protože závazky z podnikání má dlužník řešit v rámci konkurzu. Pro dlužníka to bude mít opět pouze jediný důsledek, a to je prohlášení konkurzu na jeho majetek.

2.2 Podmínky pro povolení oddlužení

Dlužník při podání návrhu sám hodnotí, jestli se skutečně nachází v úpadku nebo alespoň v hrozícím úpadku. Insolvenční zákon v § 3 poměrně přesně definuje stav úpadku a ve svém odst. 4¹⁷ podává i obecnou definici hrozícího úpadku. Dlužník si musí uvědomit, že aby se nacházel v úpadku, musí mít nejméně dva věřitele, jejichž pohledávky jsou alespoň 30 dnů po lhůtě splatnosti, a tyto své závazky není schopen objektivně (tzn. skutečně) plnit. Dlužník tedy není v úpadku tehdy, pokud má pouze jediného věřitele nebo v případě, kdy má více věřitelů, ale tyto závazky nechce plnit, ač by tak mohl činit.

Před podáním návrhu na povolení oddlužení by dlužník měl posoudit, zdali má vůbec potenciál, aby u něj oddlužení bylo povoleno. Podmínkou pro povolení oddlužení totiž je, že dlužník bude schopen v průběhu oddlužení zaplatit svým nezajištěným věřitelům¹⁸ alespoň 30 % nominální hodnoty jejich přihlášených pohledávek (§ 395 odst. 1 b zákona č. 182/2006 Sb., insolvenčního zákona).

¹⁷ § 3 odst.4 insolvenčního zákona: „O hrozící úpadek jde tehdy, lze-li se zřetelem ke všem okolnostem důvodně předpokládat, že dlužník nebude schopen řádně a včas splnit podstatnou část svých peněžitých závazků.“

¹⁸ Nezajištěný věřitelem je věřitel, jehož pohledávka není zajištěna majetkem, který náleží do majetkové podstaty, a to zástavním právem, zadržovacím právem, omezením převodu nemovitosti, zajišťovacím

Insolvenční zákon umožňuje provádět oddlužení dvěma způsoby - buď splátkovým kalendářem, nebo prodejem majetku dlužníka. Zatímco o povolení oddlužení žádá dlužník insolvenční soud, který o něm rozhoduje a věřitelé toto rozhodnutí insolvenčního soudu nemají v podstatě možnost ovlivnit, tak o způsobu, kterým bude oddlužení provedeno, rozhodují výlučně nezajištění věřitelé a jejich rozhodnutí nemůže ovlivnit ani insolvenční soud, ale ani dlužník. Aby bylo základní rozhodovací právo nezajištěných věřitelů v průběhu oddlužení zachováno, měl by být dlužník schopen požadovaných 30 % přihlášených pohledávek uhradit jak v rámci splátkového kalendáře (v průběhu pěti let ze svých příjmů), tak i při okamžitém zpeněžení majetku dlužníka při oddlužení prodejem jeho majetku (§ 398 odst. 1 zákona č. 182/2006 Sb., insolvenčního zákona).

Dlužník se však velmi často nachází v situaci, kdy má k dispozici pouze svůj příjem, ale nevlastní téměř žádný majetek, např. jako důsledek dříve realizovaných exekucí na jeho majetek. S výše uvedeným souvisí také otázka posouzení výše příjmů a schopnosti dlužníka ze svých příjmů uhradit alespoň 30 % nominálních hodnot pohledávek přihlášených nezajištěných věřitelů. Insolvenční zákon předpokládá, že v průběhu oddlužení plněním splátkového kalendáře bude z dlužníkových příjmů po dobu pěti let strhávána částka ve stejném rozsahu, v jakém z nich mohou být při výkonu rozhodnutí nebo při exekuci uspokojeny přednostní pohledávky. To však znamená, že v rámci oddlužení nelze nikdy postihnout tzv. nezabavitelnou částku, jejíž výše se odvíjí také např. od počtu vyživovaných osob (manžel, manželka, dětí). Přestože tedy dlužník má trvalý příjem, měl by si dopředu spočítat, jestli částka, kterou mu lze v průběhu oddlužení strhnout z tohoto příjmu, je schopna za pět let pokrýt alespoň 30 % přihlášených pohledávek nezajištěných věřitelů. Skutečnost, že dlužník má trvalý příjem, ještě automaticky neznamena, že je schopen této své povinnosti dostát. Důsledkem porušení jedné nebo obou výše uvedených podmínek pak pro dlužníka může být zamítnutí návrhu na povolení oddlužení a prohlášení konkurzu na jeho majetek.

Zároveň nesmí dlužník nikdy zapomenout na to, že důsledkem probíhajícího insolvenčního řízení je ustanovení osoby **insolvenčního správce**, kterému za výkon jeho činnosti vznikne nárok na odměnu a náhradu hotových výdajů (§ 38 odst. 1 zákona č. 182/2006 Sb., insolvenčního zákona).

převodem práva nebo postoupením pohledávky k zajištění anebo obdobným právem podle zahraniční právní úpravy.

Tuto odměnu a náhradu hotových výdajů je dlužník také povinen v průběhu oddlužení uhradit, a to nikoliv ve výši 30 %, ale ve výši **100 %**. Na tuto položku svých budoucích závazků dlužníci velmi často zapomínají a toto jejich opomnění může opět znamenat, že návrh na povolení oddlužení bude zamítnut a na jejich majetek bude prohlášen konkurz (Pachl, 2008, s. 34).

Další otázkou, kterou by měl dlužník při podávání návrhu na povolení oddlužení zohlednit, je existence majetku sloužícího k zajištění jeho závazků. Tuto problematiku dlužníci mohou podcenit a pak budou v průběhu oddlužení nemile překvapeni. Oddlužení, ať už je prováděno prodejem majetku nebo prostřednictvím splátkového kalendáře, pro dlužníka znamená, že má-li majetek, který slouží k zajištění jeho závazků (nejčastěji dům nebo byt na hypotéku), tak o tento majetek přijde. Oddlužení je totiž nastaveno tak, že zajištění věřitelé se vždy uspokojují z majetku sloužícího k zajištění jejich pohledávek a nemohou být zahrnuti např. do splátkového kalendáře. Tento problém by měl dlužník také vždy zvážit, než přistoupí k podání návrhu na povolení oddlužení a uvědomit si, jaké důsledky to bude pro něj mít, především z hlediska chodu jeho domácnosti.

V případě, že bude v průběhu oddlužení zpeněžena nemovitost nebo byt, kterou dlužník používá k bydlení rodiny, bude mu příslušet bytová náhrada, jako při výpovědi nájmu bytu dané nájemci pro hrubé porušení povinností vyplývajících z nájmu bytu tzn. v souladu s § 712 odst. 5 zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku v platném znění. Dlužník bude mít nárok pouze na poskytnutí přístřeší, což je jakési provizorium na dobu než si dlužník opatří nové bydlení a prostor k uskladnění svého majetku, nejdéle však na dobu šesti měsíců

2.3 Podání návrhu na oddlužení a účinky s tím spojené

Pokud tedy dlužník dobře zváží svou situaci a dojde k závěru, že oddlužení je jediným způsobem, jak vyřešit svou situaci, a současně je přesvědčen, že je schopen oddlužením projít, může přistoupit k sestavení návrhu na povolení oddlužení.

Insolvenční návrh s úředně ověřeným podpisem osoby, která jej podala, nebo jejím zaručeným elektronickým podpisem, je zasílán věcně příslušnému krajskému soudu (Richter, 2008, s. 197). Věcně příslušným soudem se rozumí krajský soud jako soud prvního stupně. Je-li insolvenční návrh nesprávně podán u okresního soudu, je insol-

venční řízení zahájeno až dnem, kdy tento návrh dojde (v důsledku jeho postoupení) věcně příslušnému krajskému soudu. Může dojít k situaci, že insolvenční návrh je podán u věcně příslušného krajského soudu, jenž však není soudem místně příslušným, v takovémto případě je insolvenční řízení zahájeno a to i bez ohledu na to, kdy dojde k postoupení takového návrhu místně příslušnému krajskému soudu (Maršíková a kol., 2011, s. 148).

Insolvenční řízení lze zahájit jen na návrh dlužníka či věřitele dlužníka, jiné osoby k tomu zásadně nejsou oprávněny. Jde-li o hrozící úpadek, může insolvenční návrh podat pouze dlužník (§ 97 zákona č. 182/2006 Sb., insolvenčního zákona).

Zahájení insolvenčního řízení oznámí insolvenční soud vyhláškou, kterou zveřejní nejpozději do dvou hodin poté, kdy mu došel insolvenční návrh. Jestliže insolvenční návrh dojde insolvenčnímu soudu v době, kdy do skončení úředních hodin insolvenčního soudu zbývají méně než dvě hodiny, nebo ve dnech pracovního klidu, zveřejní insolvenční soud tuto vyhlášku nejpozději do dvou hodin po zahájení úředních hodin nejbližšího pracovního dne insolvenčního soudu (§ 101 odst. 1 zákona č. 182/2006 Sb., insolvenčního zákona).

S tímto okamžikem zákon spojuje důležité účinky popsané v § 109 odst. 1 zákona č. 182/2006 Sb., insolvenčního zákona:

- a) pohledávky a práva týkající se majetkové podstaty se mohou uplatnit jen přihláškou do insolvenčního řízení;
- b) právo na uspokojení ze zajištění, které se týká majetku ve vlastnictví dlužníka nebo majetku náležejícího do majetkové podstaty, lze uplatnit a nově nabýt jen za podmínek stanovených tímto zákonem, to platí i pro zřízení soudcovského zástavního práva na nemovitostech, které bylo navrženo po zahájení insolvenčního řízení;
- c) výkon rozhodnutí či exekuci majetku dlužníka a majetku zapsaného do majetkové podstaty, lze nařídit, ale nelze provést.

Realitou je, že mzdové účetní firem zaměstnávajících dlužníky pokračují nadále i po zahájení insolvenčního řízení v provádění výkonu rozhodnutí formou srážek ze mzdy dlužníka, ač by již tak po zahájení insolvenčního řízení nemělo být konáno a srážky by měly být pozastaveny. V praxi však dlužníkovi přestanou být srážky

ze mzdy stahovány až po doručení soudního vyrozumění o povolení oddlužení dlužníka zaměstnavateli.

2.4 Povolení oddlužení soudem

Podaný návrh na oddlužení je přezkoumáván vždy pouze insolvenčním soudem, a to dle kritérií, která jsou stanovena v § 395 zákona č. 182/2006 Sb., insolvenčního zákona. Insolvenční soud rozhoduje o způsobu řešení dlužníkovy úpadku vždy sám bez toho, že by toto rozhodnutí mohli ovlivnit věřitelé. Ve fázi rozhodování o povolení oddlužení tedy nemají věřitelé možnost do tohoto zasahovat. Věřitelé rozhodují až o způsobu provedení soudem povoleného oddlužení (Kotoučová a kol., 2010, s. 958).

To, že případné oddlužení bude mít na postavení věřitelů značný vliv je nepochybné. Toto „obcházení“ věřitelů je však odůvodněné, neboť těžko lze přepokládat, že by věřitelé souhlasili s tím, že část jejich pohledávek jim nebude uhrazena a nebudou ji moci ani v budoucnu vymáhat, zvláště když se bude jednat o osoby, které by ani po případném konkurzu nezanikly a bylo by možné své pohledávky vymáhat i v budoucnu. Kdyby tedy bylo oddlužení vázáno striktně na souhlas věřitelů s ním, byla by tato forma řešení úpadku pravděpodobně nefunkční (Uherková, 2008, s. 58-59).

Insolvenční soud oddlužení povolí, pokud nejdou důvody pro zamítnutí. Důvodem pro zamítnutí návrhu na povolení oddlužení je (Maršíková a kol., 2011, s. 653):

- a) dlužníkův nepoctivý záměr;
- b) to že by nezajištění věřitelé obdrželi při oddlužení méně než 30 % hodnoty svých pohledávek, ledaže s tím věřitelé souhlasí – v tomto případě musí být písemně stanovena dohodnutá nejnižší hodnota plnění s úředně ověřeným podpisem věřitele;
- c) opakovaný návrh, o němž již bylo dříve rozhodnuto nebo
- d) dosavadní výsledky insolvenčního řízení dokládají lehkomyšlný či nedbalý přístup dlužníka k plnění jeho povinností v insolvenčním řízení.

Není-li o návrhu na povolení oddlužení rozhodnuto jeho odmítnutím, zamítnutím nebo nebyl-li vzat zpět, insolvenční soud oddlužení povolí. Toto povolení však znamená pouze tolik, že návrh na povolení oddlužení je po formální i obsahové stránce bezvadný a že bude dále projednáván v insolvenčním řízení (Uherková, 2008, s. 60).

Jestliže dlužník společně s insolvenčním návrhem podá návrh na povolení oddlužení, spojí insolvenční soud s rozhodnutím o úpadku i rozhodnutí o způsobu řešení úpadku (§ 148 odst. 3 zákona č. 182/2006 Sb., insolvenčního zákona).

Je-li rozhodnutí o úpadku spojeno s rozhodnutím o povolení oddlužení, činí lhůta k přihlášení pohledávek pro věřitele 30 dní (§ 136 odst. 4 zákona č. 182/2006 Sb., insolvenčního zákona). K přihláškám pohledávek věřitelů, které jsou podány později insolvenční soud ze zákona nepřihlíží a takto uplatněné pohledávky se v insolvenčním řízení již neuspokojují (Maršíková a kol., 2011, s. 219).

Přihlášku pohledávky musí věřitel podat výlučně na předepsaném formuláři, přihlášená pohledávka učiněná prostou formou bez využití formuláře je přihláškou vadnou. Formulář pro přihlášení pohledávky s pokyny jeho vyplnění je zveřejněn na internetových stránkách¹⁹ bezplatně Ministerstvem spravedlnosti kvůli neomezenému umožnění dálkového přístupu. Za správnost údajů uvedených v přihlášce pohledávky odpovídá věřitel.

Rozhodnutí o povolení oddlužení se doručuje vyvěšením písemností na úřední desce insolvenčního soudu a současně jejím zveřejněním v insolvenčním rejstříku.²⁰ Insolvenční soud má za povinnost doručit toto rozhodnutí (ať již je vydáno v rámci spojeného usnesení s rozhodnutím o úpadku nebo jako samostatné rozhodnutí) zvláště dlužníkovi a insolvenčnímu správci. Rozhodnutí o povolení oddlužení se stává účinným okamžikem zveřejnění v insolvenčním rejstříku (Kotoučová a kol., 2010, s. 960).

2.5 Rozhodnutí o způsobu oddlužení dlužníka

Pokud je oddlužení povoleno, následuje další fáze insolvenčního řízení, kterou je volba způsobu, jakým má být oddlužení provedeno. V zásadě můžeme rozlišit mezi dvěma způsoby oddlužení dlužníka. Klasickým způsobem převzatým z konkurzu je zpeněžení majetku dlužníka. Druhou možností řešení oddlužení je dle § 398 odst. 3 zákona č. 182/2006 Sb., insolvenčního zákona oddlužení plněním splátkového kalendáře, a to po dobu pěti let. Během této doby je dlužník povinen splácet ze svých příjmů nezajištěným věřitelům částku ve stejném rozsahu, v jakém z těchto příjmů mohou být

¹⁹ Zákonem stanovené formuláře pro podání v insolvenčním řízení dostupné na www.insolvenčni-zakon.cz

²⁰ Insolvenční rejstřík je veřejně přístupný na internetových stránkách www.justice.cz.

v exekuci uspokojeny přednostní pohledávky²¹. Částka daná procentem z celkového příjmu, která půjde z příjmů dlužníka na konkrétní pohledávku věřitele, je určena v rozhodnutí o schválení oddlužení²².

Rozhodnutí o tom, kterou z forem bude oddlužení řešeno, má bezprostředně navazovat na povolení oddlužení. Zatímco o povolení oddlužení rozhoduje insolvenční soud vždy sám (věřitelé nemají možnost do tohoto rozhodnutí zasahovat), je otázka stanovení způsobu oddlužení naopak v první řadě záležitostí věřitelů. Dlužník může v Návrhu na povolení oddlužení oznamovat jím preferovaný způsob provedení oddlužení (§ 391 odst. 1d zákona č. 182/2006 Sb., insolvenčního zákona).

Integrace spolurozhodování v procesu oddlužení je tedy věřitelům přiznána až od fáze po povolení oddlužení. O způsobu oddlužení rozhoduje schůze věřitelů svolaná právě za účelem projednání a přijetí způsobu oddlužení. Věřitelé mohou o způsobu oddlužení hlasovat i mimo schůzi, a to dokonce ještě i před podáním insolvenčního návrhu (Kotoučová a kol., 2010, s. 962).

Pro projednání způsobu oddlužení a jeho stanovení zákon předpokládá svolání schůze věřitelů. Ta by měla být základní platformou pro projednání otázek podstatných pro rozhodování věřitelů o způsobu, jakým bude povolené oddlužení provedeno. Za tímto účelem zákon jednoznačně předepisuje i povinnou osobní účast dlužníka na schůzi věřitelů. Dlužník zde má obhájit reálnost navrženého oddlužení. Jeho povinností je zodpovídat případné dotazy přítomných věřitelů. Jestliže se bez omluvy nedostaví nebo pokud insolvenční soud shledá jeho omluvu za bezdůvodnou, má se to za to, že vzal návrh na oddlužení zpět (Kotoučová a kol., 2010, s. 970-973).

Účast na schůzi věřitelů je povinná i pro insolvenčního správce. Je to právě on, kdo by měl věřitelům poskytnout objektivní informaci o skutečnostech rozhodných pro rozhodování o způsobu provedení oddlužení (Kotoučová a kol., 2010, s. 974-975).

Dlužníkovi i insolvenčnímu správci musí soud usnesení o svolání schůze věřitelů doručit do vlastních rukou, a to s dostatečným časovým předstihem tak, aby měli dostatek

²¹ § 279 odst. 2 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád – pohledávky na výživné, ze škody z ublížení na zdraví, ze škody způsobené trestným činem, na daních a poplatcích, na pojistných odvodech, na náhradách mzdy, a to v celkové možné výši 2/3 z čistého měsíčního příjmu dlužníka.

²² § 398 odst. 3 věta 2 zákona č. 182/2006 Sb., insolvenčního zákona.

času k přípravě. Občanský soudní řád v souvislosti s předvoláním k jednání ve věci uvádí zpravidla nejméně deset dnů před dnem, kdy se jednání má konat při prvním jednání ve věci, nebo nejméně pět dnů předem pro další jednání (Kotoučová a kol., 2010, s. 975).

2.6 Schválení oddlužení soudem

Samotné povolení oddlužení ani ve spojení s rozhodnutím o způsobu oddlužení věřiteli ještě není závazným určením toho, že k realizaci oddlužení skutečně bude přistoupeno. Realizace a s tím spojené vlastní účinky oddlužení mohou nastat až po potvrzení způsobu řešení úpadku formou schválení oddlužení soudem.

Poté co byl věřiteli zvolen konkrétní způsob řešení úpadku, se soud musí zabývat skutečnostmi, které vyšly najevo v dosavadním průběhu insolvenčního řízení a které by mohly mít na povolení oddlužení vliv. Zákon zavádí institut věřitelských námitek. Lhůta o vydání rozhodnutí o schválení oddlužení se odvíjí v návaznosti na zmíněný institut věřitelských námitek. Zákon ukládá insolvenčnímu soudu rozhodnout o schválení či neschválení oddlužení neprodleně poté, co mohly být ze strany věřitelů uplatněny námitky. Pokud byla podána námitka, musí ji soud projednat. Rozhodnutí ve věci schválení oddlužení může soud vydat až po skončení tohoto jednání. Zákon ukládá rozhodnout neprodleně (Kotoučová a kol., 2010, s. 988-989).

Rozhodnutí o schválení oddlužení se liší podle toho, jakou formou budou závazky věřitelům hrazeny. Provedení oddlužení plněním splátkového kalendáře ukládá dlužníkovi povinnost provádět po dobu pěti let splátky věřitelům, a to z příjmů, kterých dosáhne po schválení oddlužení. Rozhodný je okamžik dosažení příjmu dlužníkem. Každý příjem získaný po schválení oddlužení je povinen minimálně v zákonem stanoveném rozsahu použít na plnění splátkového kalendáře. Pětiletá doba splácení začíná tedy právě schválením oddlužení. Délka jejího trvání ovšem souvisí s vymezením termínu první splátky, tu určuje soud v usnesení o schválení oddlužení. Musí ji stanovit tak, aby byla uhrazena nejpozději do konce měsíce, který následuje po měsíci, ve kterém nastaly účinky schválení oddlužení. Nastanou-li např. účinky schválení oddlužení 2. května, musí být termín splátky stanoven nejpozději na 30. června. Může být ovšem stanoven i termín dřívější. Každá další splátka je splatná ke dni určenému v usnesení o schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře. Soud uloží dlužníkovi provádět po dobu pěti let měsíční

splátky nezajištěným věřitelům, a to tak, že každá splátka bude splatná v termínu určeném soudem (Kotoučová a kol., 2010, s. 1002).

Rozhodnutí o schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře doručí soud do vlastních rukou dlužníkovi, insolvenčnímu správci a také plátcí mzdy dlužníka nebo plátcí jiného dlužníka příjmu postižitelného výkonem rozhodnutí srážkami ze mzdy. Z hlediska plátce mzdy nebo obdobného příjmu má toto rozhodnutí přiměřeně stejné účinky jako nařízení výkonu rozhodnutí srážkami ze mzdy povinného²³.

Insolvenční soud přikáže v rozhodnutí o schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře plátcí mzdy dlužníka, aby po doručení rozhodnutí prováděl ze mzdy stanovené srážky a nevyplácel sražené částky dlužníkovi. Výši čisté mzdy, nezabavitelné částky, základní částky i výši měsíční srážky bude vypočítávat plátcé mzdy dlužníka. Srážky je plátcé mzdy povinen provádět a zasílat insolvenčnímu správci od okamžiku, kdy je mu doručeno rozhodnutí o schválení oddlužení, přestože není dosud pravomocné (Maršíková a kol., 2011, s. 677-678).

Přenesením odpovědnosti za výpočet výše měsíčních splátek a jejich rozvržení mezi věřitele z dlužníka na plátce mzdy a insolvenčního správce však současně pro dlužníka vzniká riziko, že ponese následky jednání plátce mzdy, který neprovede či nepoukáže stanovené srážky řádně a včas. V takovém případě hrozí dlužníkovi zrušení oddlužení současně s rozhodnutím o způsobu řešení úpadku konkurzem. Insolvenční zákon řešení pro takový případ neobsahuje. Dlužník by musel podat návrh na vydání platebního rozkazu pro dlužné částky, které nebyly poukázány věřitelům ani vyplaceny dlužníkovi, proti plátcí mzdy. Do tohoto kritického stádia by se dlužník ovšem neměl díky dohledu insolvenčního správce dostat. Ochranným prvkem jsou také povinné půlroční zprávy pro soud o průběžném plnění oddlužení, které k tomuto účelu každých šest měsíců vypracovává insolvenční správce (Kotoučová a kol., 2010, s. 1005).

2.7 Povinnosti dlužníka po schválení oddlužení

Dlužník si musí být vědom, že i když mu bude oddlužení povoleno a schváleno např. ve splátkovém kalendáři, stále existuje velké riziko, že oddlužení nebude úspěšně dokončeno a ještě v jeho průběhu bude rozhodnuto o zrušení povolení oddlužení a pro-

²³ § 276 a násl. zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu.

hlášen konkurz na jeho majetek. Stát se tak může vždy, pokud dlužník poruší některou ze základních povinností, které mu v průběhu oddlužení ukládá insolvenční zákon, a těch není zrovna málo. Především s ohledem na splátkový kalendář je riziko poměrně vysoké, protože tento proces bude trvat pět let a každá chyba dlužníka bude tvrdě potrestána (Pachl, 2008, s. 35).

V průběhu oddlužení plněním splátkového kalendáře má dlužník zejména následující povinnosti (§412 zákona č. 182/2006 Sb., insolvenčního zákona):

- a) vykonávat přiměřenou výdělečnou činnost a v případě, že je nezaměstnaný, o získání příjmu usilovat; nesmí rovněž odmítat splnitelnou možnost si příjem obstarat;
- b) hodnoty získané dědictvím a darem zpeněžit a jejich výtěžek, stejně jako jiné své mimořádné příjmy, použít k mimořádným splátkám nad rámec splátkového kalendáře;
- c) bez zbytečného odkladu oznámit insolvenčnímu soudu, insolvenčnímu správci a věřitelskému výboru každou změnu svého bydliště nebo sídla a zaměstnání;
- d) vždy k 15. lednu a k 15. červenci kalendářního roku předložit insolvenčnímu soudu, insolvenčnímu správci a věřitelskému výboru přehled svých příjmů za uplynulých šest kalendářních měsíců;
- e) nezatajovat žádný ze svých příjmů a na žádost insolvenčního soudu, insolvenčního správce nebo věřitelského výboru předložit k nahlédnutí svá daňová přiznání za období trvání plánu oddlužení;
- f) neposkytovat nikomu z věřitelů žádné zvláštní výhody;
- g) nepřijímat na sebe nové závazky, které by nemohl v době jejich splatnosti splnit.

Jestliže insolvenční soud zjistí, že v průběhu oddlužení neplní dlužník své podstatné povinnosti podle schváleného oddlužení, že nebude možné splnit podstatnou část splátkového kalendáře anebo že dlužníkovi v důsledku jím zaviněného jednání vznikl nový peněžitý závazek po lhůtě splatnosti více než 30 dnů, pak schválené oddlužení zruší a rozhodne o řešení úpadku konkurzem (§ 418 zákona č. 182/2006 Sb., insolvenčního zákona).

2.8 Splnění oddlužení

Pokud je oddlužení splněno, tedy dlužník dodrží všechny povinnosti, které mu byly v rámci oddlužení uloženy, vezme to insolvenční soud na vědomí rozhodnutím, jehož právní mocí celé insolvenční řízení končí. Před svým rozhodnutím by soud měl pře-

zkoumat, jestli nejsou dány důvody pro zrušení oddlužení. Splnění oddlužení vezme soud na vědomí ve formě usnesení, ve kterém také rozhodne o odměně správce a jeho nákladech a zproští ho jeho funkce. Správce tedy musí své náklady a odměnu před rozhodnutím vyčíslit. Odvolání proti usnesení je možné jen co do výroku týkajícího se odměny a nákladů správce (Maršíková a kol., 2011, s. 680).

Plnění splátkového kalendáře probíhá obvykle po dobu zákonem stanovené pevné délky celých pěti let. Dřívější ukončení splátkového kalendáře s následným konstatováním splnění oddlužení je možné pouze tehdy, když se dlužníkovi podaří uhradit všechny jeho závazky. Jinak musí platit pravidelné splátky skutečně po celou dobu schváleného splátkového kalendáře.

2.9 Osvobození dlužníka od plnění pohledávek

Základním cílem oddlužení a také značnou motivací pro dlužníka, aby plnil co nejdříve své povinnosti v jeho průběhu, je osvobození od zbytku pohledávek, které nebyly během oddlužení uspokojeny. Dlužník tak, na rozdíl od konkurzu, může být osvobozen od neuhrazených dluhů a po skončení oddlužení tak začít s čistým štítem.

Pokud dlužník dodrží schválené oddlužení, může soud svým rozhodnutím osvobodit dlužníka od placení zbytku oddlužení neuspokojených pohledávek tehdy, když jej o to dlužník výslovně požádá. Soud může tedy předmětné rozhodnutí vydat výlučně na návrh dlužníka. To znamená, že ani zde nejde o postup, který by následoval po splnění oddlužení a s tím spojeném skončení insolvenčního řízení automaticky. Jestliže dlužník po splnění oddlužení návrh na přiznání osvobození od placení pohledávek nepodá, soud předmětné rozhodnutí o osvobození nevydává, ani pokud by k tomu byly splněny všechny ostatní podmínky. Podání návrhu na vydání rozhodnutí o osvobození od povinnosti platit dosud neuhrazené pohledávky je tedy jednou z nezbytných podmínek pro přiznání osvobození (Kotoučová a kol., 2010, s. 1041).

Soud přiznává na návrh dlužníka osvobození od placených pohledávek, pokud došlo k řádnému splnění oddlužení s tím, že nezajištění věřitelé obdrželi alespoň výši minimální kvóty 30 % svých pohledávek, pokud nebylo dohodnuto s dlužníkem jinak, a zároveň dlužník plnil i další své povinnosti, které mu ukládá zákon.

Osvobození se vztahuje na pohledávky zahrnuté do oddlužení v rozsahu, ve kterém nebyly uspokojeny, ale také na pohledávky, ke kterým se v insolvenčním řízení nepřihlíželo. Podle zákona č. 182/2006 Sb., insolvenčního zákona se nepřihlíží k pohledávkám přihlášeným opožděně (§ 173 téhož zákona), k pohledávkám, které byly přihlášeny ve výši o více jak 50% přesahující jejich výši skutečnou (§ 178 téhož zákona) a úspěšně popřeným pohledávkám. Dále jsou od placení osvobozeny pohledávky, které nebyly do insolvenčního řízení přihlášeny, ač být přihlášeny měly²⁴. Osvobození se vztahuje i na pohledávky ručitelů a jiných osob, které měly vůči dlužníku pro tyto pohledávky právo postihu.

V § 415 zákona č. 182/2006 Sb., insolvenčního zákona je upravena situace, kdy nezajištění věřitelé získali při oddlužení méně než 30% svých pohledávek nebo méně, než se s dlužníkem dohodli. Protože dlužník nemůže vždy ovlivnit výši svých příjmů nebo úspěch zpeněžení svého majetku, může soud, přestože nedošlo alespoň k předpokládanému minimálnímu uspokojení věřitelů, osvobodit dlužníka od placení pohledávek. Dlužník však musí soudu prokázat, že nezavinil stav, kdy nemohly být splněny pohledávky ve schválené hodnotě, a že byli věřitelé uspokojeni alespoň v takové míře, jako by byli uspokojeni při konkurzu. Výše uspokojení bude velmi podobná při řešení oddlužení formou zpeněžení majetku, které probíhá obdobně jako při konkurzu. Pokud však byl zvolen způsob oddlužení splátkovým kalendářem, bude záležet na tom, jestli majetek dlužníka, který měl při schválení oddlužení a nebyl zahrnut do oddlužení, měl větší hodnotu než příjmy, které poskytoval dlužník věřitelům v rámci splátkového kalendáře (Maršíková a kol., 2011, s. 685).

Existují i případy, na které se osvobození nevztahuje. Nedotýká se peněžitého trestu nebo jiné majetkové sankce, která byla dlužníkovi uložena pro úmyslný trestný čin v trestním řízení a pohledávek na náhradu škody, která byla způsobena úmyslným porušením právní povinnosti (§ 416 zákona č. 182/2006 Sb., insolvenčního zákona).

Při zjištění závažných skutečností, které spočívají v tom, že ke schválení oddlužení nebo osvobození od placení pohledávek došlo podvodným jednáním nebo spácháním trestného činu dlužníka, kterým byl ovlivněn průběh oddlužení, bude osvobození soudem odejmuto nebo zaniká ze zákona. Soud odejme dlužníkovi osvobození i v případě,

²⁴ respektive „mohly“ být přihlášeny, protože povinnost přihlásit pohledávky insolvenční zákon nikde nestanoví.

že poskytl některým věřitelům zvláštní výhody. Pohledávky věřitelů, kteří se podíleli na podvodném jednání dlužníka, však zůstávají osvobozeny od placení, protože zánik osvobození se jich netýká (Uherková, 2008, s. 66).

Zákon nestanoví, že by osvobozené pohledávky zanikly, je tedy na místě výklad, dle kterého pohledávky samy o sobě nezanikají, ale věřitelé je již nebudou moci uplatnit, protože dlužník bude v takovém případě moci namítat osvobození od nich. Existují tedy nadále, avšak pouze ve formě naturální obligace, což znamená, že jim chybí vynutitelný nárok, dlužník již nemá povinnost je plnit (Maršíková a kol, 2011, s. 682).

Proti zamítavému rozhodnutí se může odvolat pouze dlužník, jeho návrhu totiž nebylo vyhověno a jemu nebylo přiznáno žádané osvobození. Věřitelé se mohou těžko cítit zamítavým rozhodnutím dotčeni. Naopak je tomu u rozhodnutí, kterým insolvenční soud dlužníka osvobodí, to znamená, že přizná žádané osvobození od placení pohledávek. Přiznané osvobození zasahuje do sféry práv věřitelů, a proto každý jednotlivý věřitel může odvolání podat. Ve fázi rozhodování o přiznání osvobození však již nemá být zasahováno zpětně do otázek předchozího řízení. Proto zákon výslovně omezuje námitky, které může věřitel v odvolání proti rozhodnutí o osvobození dlužníka od placení pohledávek účinně uplatnit (Kotoučová a kol., 2010, s. 1050-1051).

3 Občanská poradna Bohumín

Občanská poradna v Bohumíně již od roku 2001 poskytuje rady, informace a pomoc všem, kteří se na ni obrátí. V rámci § 37 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, poskytuje odborné sociální poradenství se zaměřením na potřeby jednotlivých okruhů sociálních skupin osob. Cílovou skupinou jsou lidé, kteří se dostali do obtížné životní situace, kterou nedokážou řešit vlastními silami a obrátí se na poradnu s žádostí o její služby. Služby poradny nejsou spojeny se specifickým okruhem obtíží, mají široký záběr a zasahují do mnoha oblastí lidského života. Jsou určeny všem bez rozdílu rasy, pohlaví, politického nebo náboženského přesvědčení, handicapu nebo sexuální orientace (Vavrečka, 2011, s. 12).

Poradna je nezávislým místem bezplatné, důvěrné a nestranné pomoci. Usiluje o to, aby občané netrpěli nevědomostí svých práv a povinností, neznalostí dostupných služeb nebo neschopností vyjádřit své potřeby či hájit své oprávněné zájmy. Poradenství je poskytováno v osmnácti oblastech.²⁵

Od roku 2009 je poradna zapojena do projektu Dluhového poradenství. Projekt je podpořen Československou obchodní bankou a.s., Poštovní spořitelnou, a.s. a Magistrátem hlavního města Prahy. Partnerem je Ministerstvo spravedlnosti České republiky. Díky partnerskému přístupu jmenovaných bank je dluhové poradenství zcela nezávislé na bankovních produktech a obchodní strategii.

Cílem projektu Dluhového poradenství je pozitivní působení na občany ve smyslu hlubšího finančně-právního povědomí v oblasti poskytování úvěrů a půjček, vedení občanů k obezřetným půjčkám a k případnému zodpovědnému a aktivnímu přístupu řešení své platební neschopnosti. Poradna se snaží kooperovat s poskytovateli finančních produktů se záměrem navýšit sociální odpovědnost věřitelů při řešení případných problémů dlužníka. Vrcholnou snahou je vyšší stabilizace sociálních poměrů v české společnosti zajištěním finanční gramotnosti občanů (Vavrečka, 2011, s. 14).

²⁵ Sociální dávky, sociální pomoc, pojištění, pracovně právní vztahy a zaměstnanost, bydlení, rodina a mezilidské vztahy, majetkoprávní vztahy a náhrada škody, finanční a rozpočtová problematika, zdravotnictví, školství a vzdělávání, ekologie, právo životního prostředí, ochrana spotřebitele, základy práva ČR, právní systém EU, občanské soudní řízení, veřejná správa, trestní právo, ústavní právo.

S projektem jsou spojeny povinnosti a úkoly, se kterými musí být poradna součinná. Smluvně je zavázána poskytovat bezplatné poradenství v oblasti dluhové v tématech souvisejících s finanční gramotností uživatelů služby v souladu se Standardy kvality Asociace občanských poraden, Etickým kodexem a principy občanského poradenství. Poradci musí zodpovědět nejméně 80 dotazů ročně týkající se dluhové problematiky. V každém čtvrtletí pořádají bezplatný seminář pro širokou či odbornou veřejnost v problematice dluhové a finanční gramotnosti. Povinností je také psaní tiskových zpráv vydávaných na místní regionální úrovni, zpracovávání kazuistik, měsíční vypracovávání statistických údajů dluhových dotazů, včetně uvedení příčiny zadlužení, celkové výše závazků, výše příjmů, počtu věřitelů, specifikace dluhů na dluhy bankovní, dluhy z nebankovní sféry, jiné dluhy, platební rozkazy, rozhodčí doložky, exekuce, insolvence a lichvy, způsobu řešení dotazu, a popisů uzavřených případů.

Za každý ukončený měsíc je poskytována výsledná zpráva, která obsahuje nejčastější témata z oblasti dluhové problematiky, seznam míst, kam byly distribuovány propagační letáky, oznámení, zda v uvedeném měsíci byly prováděny semináře a zda byly vydány tiskové zprávy včetně odkazů na ně, počet poradců, kteří v uplynulém období poskytovali dluhové poradenství a průměrný počet klientů na jednoho poradce.

Projekt Dluhové poradenství pomáhá zabezpečit nezbytné vícezdrojové financování bezplatné sociální služby. Odměna za účast v něm při plnění všech podmínek činí šedesát pět tisíc korun za rok. Při nesplnění všech zadaných povinností spojených s řádným zabezpečováním plnění projektu dochází ke krácení částky.

V roce 2012 občanská poradna v Bohumíně zodpověděla 657 dotazů týkajících se dluhové problematiky, což je více než 28% z celkového počtu všech zodpovězených dotazů v poradně. Poradce specializující se na řešení úpadku způsobem oddlužení vyplňuje návrhy na povolení oddlužení fyzickým nepodnikatelským osobám podle insolvenčního zákona. Skutečnost, že všechny služby jsou poskytovány bezplatně, občanskou poradnu výrazně odlišuje od všech dalších komerčních subjektů, většinou poskytujících zpočátku nějaké poradenství sice zdarma, avšak posléze za ceníkové ceny.

V roce 2011 bylo v Občanské poradně sepsáno 137 návrhů na povolení oddlužení, z toho 125 jich bylo soudem úspěšně schváleno, 12 klientů návrh k soudu nepodalo. V roce 2012 ze 150 sepsaných návrhů na povolení oddlužení bylo 138 soudem úspěšně

schváleno, 12 klientů sepsaný návrh soudu nepodalo a své rozhodnutí změnilo. Díky poznatkům a zkušenostem, které poradce při práci s návrhy získal, se tak poradna může prezentovat vysokou úspěšností schválení návrhů. Poradce své vědomosti předává formou školení laické i odborné veřejnosti s praktickými ukázkami vyplňování návrhů zaměřených na specifické problémy dlužníků.

Souhrn zkušeností z pravidelně pořádaných seminářů ukazuje, že zájem laické veřejnosti o přednášky zaměřené na prevenci, posilování finanční gramotnosti a vyvarování se dluhové pasti – tedy stavu, kdy si dlužník musí znovu půjčit, aby splatil nesplacené dluhy, je velmi nízký. O dluhové poradenství mají občané zájem obvykle až v tehdy, kdy v důsledku změny své životní situace nemohou řádně platit své závazky. Dluhy začínají být pro mnoho rodin starostí, kvůli které dochází k narušení rodinného klimatu. V samotné poradně, kde je zajištěno soukromí a anonymita klienta, je ovšem dotazovost na řešení konkrétních krizových situací enormní. Naopak zájem o přednášky konané pro odbornou veřejnost je ze strany pracovníků dostávajících se v práci do kontaktu s klienty v dluhové pasti vysoký.

V počátcích při sbírání zkušeností poradny se sestavováním návrhu na povolení oddlužení představovalo řešení jednoho konkrétního případu klienta několik samostatných hodinových konzultací s poradcem. Zejména u vypisování návrhu na oddlužení to byla velice zdolná práce a uživatel musel podstoupit několik návštěv, než mohl odejít s plnohodnotným dokončeným návrhem na oddlužení. Pro zlepšení efektivity práce poradců i zkvalitnění služeb občanské poradny v zájmu klientů a v návaznosti na rostoucí počet zájemců o oddlužení v ostravském regionu došlo před třemi lety v Občanské poradně Bohumín k přijetí nového pracovníka, který se začal věnovat pouze této problematice a její specializaci. Ostatní poradci v rámci zodpovězení dluhových dotazů poskytnou uživateli pouze informace důležité k vypsání návrhu na oddlužení, popřípadě provedou rychlý výpočet vedoucí ke zjištění, zda bude uživatel schopen splnit minimální potřebné plnění v oddlužení. Poté uživatele objednají na konkrétní datum a hodinu k odborníkovi na sepsání potřebného návrhu. Samotný návrh je pak sepsán během jedné hodinové konzultace, v případě manželů konzultace dvouhodinové.

Získané zkušenosti z praxe Občanské poradny v Bohumíně jsem sumarizoval, dalším krokem bylo rozhodnutí vytvořit příručku, která bude sloužit pro orientaci dalším pra-

covníkům v pomáhajících profesích pracujících v sociální oblasti, věnujících se okruhu lidí s finančními problémy v dluhové spirále. Mezi základní teze příručky patří potřeba názorného popisu vyplňování insolvenčního návrhu na oddlužení fyzických osob, terminologická přehlednost a systematickosti textu, věnování pozornosti vztahům mezi popisovanými údaji i formát grafického zpracování příručky. Zásadní důraz je kladen na praktické příklady s konkrétními matematickými výpočty u dlužníků vyhlášujících svůj úpadek formou oddlužení. K tomuto účelu byly vybrány ukázky oddlužení vysokopříjmového dlužníka, oddlužení dlužníka s dárcovskou smlouvou a případová studie oddlužení manželů.

Jednotlivé body příručky krok za krokem korespondují s formulářem návrhu na povolení oddlužení (Příloha C, s. 93-103). Každá kolonka je doplněna podrobným komentářem tak, aby usnadnila samotné vyplnění předepsaného formuláře.

Vypracování této metodické příručky v praxi pomůže pracovníkům v sociální oblasti kvalifikovaněji provázet dospělé občany se v těžkých životních situacích kvůli neuváženému hospodaření s penězi a následné zadluženosti.

4 Příručka k sepsání návrhu na povolení oddlužení

Pro podání návrhu na povolení oddlužení předepisuje insolvenční zákon povinný formulář. Tento formulář mohou dlužníci získat na podatelkách jednotlivých krajských soudů a Městského soudu v Praze nebo na internetových stránkách spravovaných Ministerstvem spravedlnosti²⁶. Využití internetových stránek má výhodu také v tom, že je zde k dispozici nejen samotný formulář návrhu na povolení oddlužení, ale také pokyny pro jeho vyplnění a vzorově vyplněný formulář, kterým se mohou dlužníci nechat inspirovat.

Přes veškerou snahu, kterou jeho tvůrci projevili, je formulář poměrně nepřehledný a pro dlužníky neznalé práva může jeho správné vyplnění představovat určitý problém. Pokud dlužníci mají při jeho vyplnění jakékoliv problémy, měli by se obrátit na odborníky (advokáty, specializované poradny pro dlužníky), protože chybné vyplnění formuláře a nedoložení všech jeho nutných příloh nebo úplná absence formuláře jim může v zahájeném insolvenčním řízení značně zkomplikovat situaci. Insolvenční soud by v takovém případě sice měl dlužníka vyzvat k opravě nebo doplnění návrhu a jeho příloh a poučit jej, jak má nápravu přesně provést, ale může mu k tomu poskytnout lhůtu maximálně sedmidenní (§ 128 odst. 2 zákona č. 182/2006 Sb., insolvenčního zákona). Což v některých případech (např. doložení znaleckého posudku) může znamenat, že dlužník nebude schopen návrh nebo přílohy řádně doplnit, jeho návrh bude insolvenčním soudem zamítnut a na majetek dlužníka bude prohlášen konkurz.

Dlužníci by proto neměli sestavení návrhu na povolení oddlužení podcenit, protože na této jejich činnosti může záviset, jestli u nich bude oddlužení povoleno či nikoliv. Všem co dlužník v Návrhu přikládá, musí sám rozumět.

Oddlužení krok za krokem

Pro účely následujícího textu je označení jednotlivých částí návrhu na povolení oddlužení (dále také Návrh) využito z povinného formuláře, na němž dlužníci musí návrh na povolení oddlužení podat.

²⁶ Formulář návrh na povolení oddlužení [online]. Dostupný na WWW <<http://www.insolvenčni-zakon.justice.cz./obecne-informace/formulare-vzory.html>>.

Soud

Zde je dlužník povinen vyplnit označení soudu, který je věcně a místně příslušný k vedení insolvenčního řízení na konkrétního dlužníka (§ 97 zákona č. 182/2006 Sb., insolvenčního zákona). Věcně příslušné k vedení insolvenčního řízení jsou jednotlivé krajské soudy a Městský soud v Praze. Místní příslušnost se u dlužníků, kteří nejsou podnikateli, určuje podle místa jejich bydliště. Pokud dlužník bydliště nemá, tak se místní příslušnost řídí místem, kde se dlužník trvale zdržuje. Má-li dlužník pochybnosti o místní příslušnosti soudu, před kterým má být jeho insolvenční řízení vedeno, může návrh podat u kteréhokoliv věcně příslušného soudu. Insolvenční zákon tuto možnost výslovně připouští, a dlužník se tak nedopouští žádného pochybení. Určení skutečné místní příslušnosti je následně úkolem samotných insolvenčních soudů (J. Maršíková a kol., 2011, s. 148).

Spisová značka - Sp. zn.

Spisovou značku uvádí dlužník pouze tehdy, pokud bylo insolvenční řízení zahájeno na návrh některého z jeho věřitelů a dlužník pouze reaguje návrhem na povolení oddlužení. Tento případ nastane tehdy, pokud dlužník od insolvenčního soudu obdrží výzvu, ve které jej insolvenční soud vyzývá k vyjádření se k podanému insolvenčnímu návrhu a současně jej poučuje o tom, že případný návrh na povolení oddlužení může podat ve lhůtě třiceti dnů od obdržení této výzvy. Spisovou značku v takovém případě dlužník nalezne v záhlaví výzvy, kterou obdržel. Pokud žádný insolvenční návrh podán nebyl a dlužník sám současně s návrhem na povolení oddlužení podává i insolvenční návrh (bod 21 Návrhu), políčko týkající se spisové značky nevyplňuje. Podává-li dlužník návrh na povolení oddlužení jako reakci na návrh, který byl podán jeho věřitelem, nesmí nikdy zapomenout vyplnit bod č. 21 nebo č. 22.

Bod 01 Dlužník - fyzická osoba

Dlužník, který je fyzickou osobou, v této kolonce vypisuje své osobní identifikační údaje. Vyplňují se zde případné tituly, jméno a příjmení, osobní stav (ženatý, svobodný, rozvedený apod.) a rodné číslo. Rodné číslo musí být vyplněno vždy, pokud je dlužník cizinec, je povinen vyplnit alespoň datum narození. Cizinci, kteří by vyplňovali návrh na povolení oddlužení, jsou povinni uvést také svou státní příslušnost.

V tomto bodě je dlužník povinen vyplnit také své trvalé bydliště. Trvalé bydliště může být místo odlišné od místa, kde se dlužník trvale zdržuje a kde si přeje přebírat svou poštu. V takovém případě je dlužník povinen vyplnit bod 03 Návrhu a insolvenční soud mu bude doručovat písemnosti na zde uvedenou adresu.

Bod 02 Dlužník - právnická osoba

Přestože to v praxi není příliš časté, insolvenční soud umožňuje, aby návrh na povolení oddlužení na svou osobu podal také dlužník, který je právnickou osobou. Nesmí však být považován za podnikatele. Dlužník, který je právnickou osobou, zde vyplní svůj název případně obchodní firmu, identifikační nebo registrační číslo a uvede své sídlo, právní řád založení vyplňují pouze zahraniční právnické osoby.

Bod 03 Korespondenční adresa

Má-li dlužník zájem, aby s ním bylo komunikováno na jiné adrese než na adrese jeho trvalého bydliště nebo sídla, může zde uvést odlišnou adresu, kam mu budou také ze strany soudu doručovány veškeré písemnosti. Pokud si dlužník přeje, aby mu byly písemnosti doručovány prostřednictvím elektronické pošty, může zde uvést také svou elektronickou adresu. Tohoto způsobu doručování však může být využito pouze tehdy, pokud je dlužník držitelem zaručeného elektronického podpisu a v návrhu uvede také akreditovaného poskytovatele certifikačních služeb, který mu zaručený elektronický podpis vydal.

Bod 04 Osoby oprávněné za dlužníka jednat - fyzická osoba

Jestliže dlužník pro účely svého zastupování v insolvenčním řízení zmocnil jinou fyzickou osobu (např. advokáta, obecného zmocněnce), musí v této kolonce vyplnit její identifikační údaje, zejména pak jméno, příjmení a bydliště. Dlužník také nesmí zapomenout k návrhu na povolení oddlužení přiložit plnou moc, kterou tuto osobu zmocňuje ke svému zastupování v insolvenčním řízení. Pokud za dlužníka podává a podepisuje Návrh osoba, kterou k tomuto zmocnil, nesmí tato osoba zapomenout vyplnit body č. 24, 25 a 26 nebo 27.

Bod 05 Osoby oprávněné za dlužníka jednat - právnická osoba

Teoreticky je možné, aby se dlužník v insolvenčním řízení nechal zastoupit také odbořovou organizací, jejímž je členem. V takovém případě je nutné vyplnit název této

odborové organizace, identifikační číslo případně registrační číslo a její adresu. Pokud za dlužníka podává a podepisuje Návrh osoba, kterou k tomuto zmocnil, nesmí tato osoba zapomenout vyplnit body č. 24, 25 a 26 nebo 27.

Bod 06 Navrhovaný způsob oddlužení

V Návrhu má dlužník možnost uvést, který ze způsobů oddlužení (prodej majetku nebo splátkový kalendář) by preferoval. Tento údaj má ovšem pouze informační hodnotu, protože o způsobu oddlužení rozhodují nezajištění věřitelé a nikoliv dlužník. V případě, že dlužník nepreferuje žádný ze způsobů oddlužení, zaškrtně příslušné políčko Návrhu.

Bod 07 Podrobný popis okolností, z nichž lze usuzovat na výši hodnoty plnění, které při oddlužení obdrží nezajištění věřitelé dlužníka

Základní povinností dlužníka v průběhu oddlužení je uhradit svým nezajištěným věřitelům alespoň 30 % nominální hodnoty jejich přihlášených pohledávek. Výše 30 % je hodnota minimální, která musí být uhrazena, až na určité výjimky vždy, aby oddlužení mohlo úspěšně proběhnout. Neznamená to však, že by ovšem dlužník nemusel svým věřitelům uhradit více. Dlužník zde tedy uvádí, jaké procento uspokojení svých pohledávek obdrží jeho nezajištění věřitelé, a to v průběhu splátkového kalendáře. Nemá-li dlužník dostatek majetku nebo dostačující příjmy k úhradě alespoň 30 % pohledávek nezajištěných věřitelů, měl by využít možnosti dle § 401 a § 402 zákona č. 182/2006 Sb., insolvenčního zákona a dříve než předloží návrh na povolení oddlužení získat souhlas nezajištěných věřitelů s tím způsobem oddlužení, pro který splňuje podmínky. Dlužník se může také s některým ze svých nezajištěných věřitelů domluvit, že mu bude postačovat míra uspokojení nižší, než je požadovaných 30 %. V takovém případě musí jako přílohu návrhu předložit souhlas tohoto nezajištěného věřitele s nižší mírou uspokojení, ze kterého bude patrné, jaká minimální míra uspokojení bude tomuto věřiteli poskytnuta. Podpis věřitele na souhlasu s nižší mírou uspokojení musí být opět úředně ověřen.

Bod 07 je při vyplňování Návrhu jeden z nejdůležitějších, neboť díky němu získává soud přehled o možnostech dlužníka splnit zásadní požadavek v oddlužení a to zaplatit minimálně 30% přihlášených pohledávek.

Dlužník zde uvede časový údaj, ve kterém roce nastoupil do stávajícího zaměstnání, dále svého zaměstnavatele a výši průměrného čistého měsíčního výdělku za poslední

rok. Pokud dlužník v posledním roce neodpracoval celých dvanáct měsíců, vyčíslí průměr čisté mzdy pouze za odpracované měsíce v posledním roce.

Pro povolení oddlužení plněním splátkového kalendáře je pro soud důležitá správnost a přehlednost následující kalkulace, vedoucí ke stanovení měsíčních srážek ze mzdy.

Ve výpočtu se odečte z příjmu nezabavitelná částka (Kapitola 5, s. 61) na povinného, dále pokud je ženatý nebo vdaná se odčítá nezabavitelná částka na manžela nebo manželku. Pokud má povinný děti, pak se navíc odčítá další nezabavitelná částka na každé dítě.

Tabulka 1: Výpočet základní nezabavitelné částky u ženatého muže, který vyživuje 2 děti

Nezabavitelná částka na osobu povinného	6.064 Kč
Nezabavitelná částka na manželku	1.516 Kč
Nezabavitelná částka na 1. dítě	1.516 Kč
Nezabavitelná částka na 2. dítě	1.516 Kč
Základní nezabavitelná částka	10.612 Kč

Zdroj: auto práce

Může nastat také situace, kdy je soudem stanovené výživné, v tomto případě se odčítá od příjmu dlužníka pouze částka stanovená soudem.

Tabulka 2: Výpočet základní nezabavitelné částky u rozvedeného muže, který má soudem stanovené výživné na 2 děti

Nezabavitelná částka na osobu povinného	6.064 Kč
Nezabavitelná částka na 1. dítě	2.500 Kč
Nezabavitelná částka na 2. dítě	800 Kč
Základní nezabavitelná částka	9.364 Kč

Zdroj: auto práce

Po odečtení všech nezabavitelných částek dostaneme zbytek čisté mzdy. Tuto částku dále dělíme třemi. Jedna třetina zůstává dlužníkovi k nezabavitelným částkám, dvě třetiny jsou použity na uspokojení pohledávek věřitelů a zaplacení nákladů insolvenčního správce. Po snížení těchto nákladů dostaneme měsíční částku, se kterou je dlužník schopen disponovat k uspokojení pohledávek věřitelů. Tuto částku vynásobíme šedesáti

násobkem (60 měsíců) a zjistíme, kolik je dlužník schopen zaplatit za pět let svým nezajištěným věřitelům.

Bod 08 Očekávané příjmy dlužníka v následujících pěti letech

V tomto bodě Návrhu uvede dlužník veškeré své příjmy, které očekává, že obdrží v následujících pět letech. Dlužník zde uvádí celou částku příjmu a nikoliv jen její poměrnou část, kterou je mu možné v průběhu oddlužení strhnout pro účely plnění splátkového kalendáře. Pokud je zde uváděn příjem z pracovního poměru, uvádí dlužník hodnotu svého čistého příjmu.

Zároveň je zde dlužník povinen uvést jakékoliv další částky, u nichž očekává, že je v následující pět letech obdrží např. starobní důchod, peněžitou pomoc v mateřství, rodičovský příspěvek, výživné, stipendium apod. Pro oddlužení plněním splátkového kalendáře lze totiž užít veškeré příjmy dlužníka, nejen příjem z trvalého pracovního poměru. Vzhledem k tomu, že zde je uváděn odhad příjmů, měl by dlužník při vyplnění této kolonky vycházet z aktuální situace a znalostí. Dlužník by v žádném případě neměl své budoucí příjmy nadhodnocovat. Tato kolonka má pouze informační hodnotu, nezávazuje dlužníka ke skutečnému získání zde uváděných příjmů a má význam zejména pro nezajištěné věřitele, kteří jej zohlední při svém rozhodování o způsobu oddlužení.

Bod 09 Údaje o dlužníkových příjmech za poslední tři roky

Mimo očekávané příjmy v následujících pět letech musí dlužník v Návrhu uvést a doložit také své příjmy za poslední tři roky. V tomto bodě dlužník vyplní jednotlivě pouze souhrnné údaje o příjmech za poslední tři roky a tyto příjmy pak musí doložit např. kopií potvrzení o příjmech z pracovního poměru, kopií daňového přiznání, výpisy z bankovního účtu apod. Doklady o příjmech jsou povinnou přílohou návrhu na povolení oddlužení, kterou musí dlužník k Návrhu vždy připojit.

Bod 10 Dřívější insolvenční či obdobná řízení řešící v posledních pěti letech úpadek

Pokud bylo v posledních pěti letech vedeno proti dlužníkovi, jeho zákonnému zástupci, statutárnímu orgánu nebo členu statutárního orgánu vedeno insolvenční řízení nebo jiné obdobné řízení (řízení konkurzní, vyrovnávací, jiné obdobné řízení v zahraničí), je dlužník povinen tuto skutečnost v Návrhu uvést. Současně uvede také spisovou znač-

ku, pod kterou bylo řízení vedeno, u kterého soudu a informaci o datu a způsobu ukončení tohoto řízení.

Bod 11 Údaje o nezahlazených pravomocných odsouzeních pro trestný čin majetkové nebo hospodářské povahy

Na rozdíl od výpisu z rejstříku trestů, který je dlužník povinen k Návrhu přiložit, uvádí v této kolonce pouze informace o nezahlazených trestných činech, pro které byl pravomocně odsouzen a které se týkaly jeho majetkové nebo hospodářské trestné činnosti. Mezi trestné činy majetkové povahy lze zařadit zejména trestný čin krádeže, zpronevěry, podvodu, podvodu, lichvy, legalizace výnosů z trestné činnosti, porušování povinnosti při správě cizího majetku, poškozování věřitele, zvýhodňování věřitele, pletichy v insolvenčním řízení, předlužení apod. Mezi trestné činy hospodářské povahy pak trestný čin neoprávněného podnikání, poškozování spotřebitele, zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění, porušení povinnosti v insolvenčním řízení, zneužívání informací v obchodním styku, padělání a pozměňování peněz, neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení, na zdravotní pojištění a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, zkrácení daně poplatku a podobné povinné platby, nekalá soutěž a podobně.

Má-li dlužník zákonného zástupce, člena statutárního orgánu nebo člena kolektivního statutárního orgánu, který byl pro uvedený trestný čin pravomocně odsouzen a jeho trest nebyl zahlazen, musí tyto informace uvést i ve vztahu k těmto osobám.

Bod 12 Popis veškerého majetku dlužníka - majetek, který není předmětem zajišťovacích práv

Dlužník je v návrhu na povolení oddlužení povinen jednotlivě označit veškerý majetek, který neslouží k zajištění jeho závazků. Tento majetek dlužník stručně popíše (např. osobní automobil Škoda Favorit r. v. ... RZ ...), uvede jeho množství a pořizovací cenu. Dlužník nesmí zapomenout, že nezbytnou součástí Návrhu je také seznam majetku dlužníka, který musí splňovat nejen náležitosti § 104 odst. 2 zákona č. 182/2006 Sb.²⁷,

²⁷ V seznamu majetku je dlužník povinen označit jednotlivě svůj majetek, včetně pohledávek. U pohledávek stručně uvede skutečnosti, na kterých se zakládají, a uvede jejich výši; výslovně se dále vyjádří k jejich dobytosti. U majetku, včetně pohledávek, o kterých probíhá soudní nebo jiné řízení, nebo ohledně nichž již bylo příslušným orgánem rozhodnuto, dlužník tato řízení (rozhodnutí) označí.

insolvenčního zákona, ale také § 392 odst. 2 téhož zákona²⁸. Tento seznam musí být k Návrhu vždy přiložen.

Bod 13 Popis veškerého majetku dlužníka - majetek, který je předmětem zajišťovacích práv

Dlužník je v návrhu na povolení oddlužení povinen jednotlivě označit veškerý majetek, který slouží k zajištění jeho závazků. Tento majetek dlužník stručně popíše (např. byt 2 + 1 ve vlastnictví č. ... č. p. ...), uvede druh zajištění (zástavní právo, zadržovací právo, omezení převodu nemovitosti, zajišťovací převod práva, postoupení pohledávky k zajištění apod.) jeho množství a pořizovací cenu. Dlužník nesmí zapomenout, že nezbytnou součástí Návrhu je také Seznam majetku dlužníka, který musí splňovat nejen náležitosti § 104 odst. 2 insolvenčního zákona, ale také § 392 odst. 2 insolvenčního zákona. Tento seznam musí být k Návrhu vždy přiložen. Majetek dlužníka, který slouží k zajištění jeho závazků, a nemovitosti ve vlastnictví dlužníka musí být vždy oceněny znalcem a tento znalecký posudek musí dlužník připojit k Návrhu.

Bod 14 Popis všech závazků dlužníka - závazky, ze kterých nevyplyvá právo na uspokojení ze zajištění - nevykonatelné²⁹

Dlužník je v návrhu na povolení oddlužení povinen označit veškeré své závazky. Odděleně se označují jednak závazky, které jsou zajištěny majetkem dlužníka a které nikoliv, a také závazky vykonatelné a nevykonatelné. V případě nevykonatelných závazků, které nejsou zajištěny majetkem dlužníka, uvede dlužník v Návrhu stručný popis závazku (např. půjčka, úvěr) přesně označí svého věřitele a uvede výši svého závazku. Dlužník zde uvádí pouze současnou výši svého závazku a nikoliv celkovou výši závazku při jeho vzniku. Od celkové výše závazku tedy dlužník odečte částku, kterou svému věřiteli již uhradil. Dlužník nesmí zapomenout, že nedílnou součástí Návrhu

²⁸ V seznamu majetku dlužník kromě náležitostí uvedených v § 104 odst. 2 zákona č. 182/2006 Sb., insolvenčního zákona, u každé položky tohoto seznamu uvede údaj o době pořízení majetku, o jeho pořizovací ceně a odhad obvyklé ceny majetku ke dni pořízení seznamu. Nejde-li o nemovitosti nebo o majetek, který slouží k zajištění, ocenění znalcem se nevyžaduje. V písemném souhlasu věřitele musí být uvedeno, jaká bude nejnižší hodnota plnění, na kterém se s dlužníkem dohodl; podpis věřitele musí být úředně ověřen.

²⁹ Závazky, kde není zajištění a chybí soudní rozhodnutí.

musí být i seznam závazků dlužníka, který musí splňovat náležitosti stanovené v § 104 odst. 3 zákona č. 182/2006 Sb., insolvenčního zákona³⁰.

Bod 15 Popis všech závazků dlužníka - závazky, ze kterých vyplývá právo na uspokojení ze zajištění – nevykonatelné³¹

V případě nevykonatelných závazků dlužníka, které jsou zajištěny jeho majetkem, uvede dlužník v Návrhu stručný popis závazku (např. půjčka, úvěr) přesně označí svého věřitele a uvede výši svého závazku. Dlužník zde uvádí pouze současnou výši svého závazku a nikoliv celkovou výši závazku při jeho vzniku. Od celkové výše závazku tedy dlužník odečte částku, kterou svému věřiteli již uhradil.

Bod 16 Popis všech závazků dlužníka - závazky, ze kterých nevyplyvá právo na uspokojení ze zajištění - vykonatelné³²

V případě vykonatelných závazků, které nejsou zajištěny majetkem dlužníka, uvede dlužník v Návrhu stručný popis závazku (např. půjčka, úvěr), označí rozhodnutí příslušného orgánu (soud, notář, exekutor, Finanční úřad apod.), na jehož základě se stal závazek vykonatelný, přesně označí svého věřitele a uvede výši svého závazku. Dlužník zde uvádí pouze současnou výši svého závazku a nikoliv celkovou výši závazku při jeho vzniku. Od celkové výše závazku tedy dlužník odečte částku, kterou svému věřiteli již uhradil.

Bod 17 Závazky, ze kterých vyplývá právo na uspokojení ze zajištění – vykonatelné³³

Dlužník je v návrhu na povolení oddlužení povinen označit veškeré své závazky. Odděleně se označují jednak závazky, které jsou zajištěny majetkem dlužníka a které nikoliv, a také závazky vykonatelné a nevykonatelné. V případě vykonatelných závazků dlužníka, které jsou zajištěny jeho majetkem, uvede dlužník v Návrhu stručný popis závazku (např. půjčka, úvěr), označí rozhodnutí příslušného orgánu (soud, notář, exekutor, Finanční úřad apod.), na jehož základě se stal závazek vykonatelný, přesně označí svého

³⁰ V seznamu závazků je dlužník povinen jako své věřitele označit všechny osoby, o kterých je mu známo, že vůči němu mají pohledávky nebo jiná majetková práva, nebo které vůči němu pohledávky nebo jiná majetková práva uplatňují. Jsou-li věřiteli dlužníka osoby dlužníkovi blízké, musí dlužník tyto skutečnosti výslovně uvést. Dlužník v seznamu závazků stručně uvede, které z pohledávek svých věřitelů popírá co do důvodu nebo co do výše a proč.

³¹ Závazky, kde je zajištění a chybí soudní rozhodnutí.

³² Závazky, kde není zajištění a je již soudní rozhodnutí – exekuce, platební rozkaz, atd.

³³ Závazky, kde je zajištění a je již soudní rozhodnutí – exekuce, platební rozkaz, atd.

věřitele a uvede výši svého závazku. Dlužník zde uvádí pouze současnou výši svého závazku a nikoliv celkovou výši závazku při jeho vzniku. Od celkové výše závazku tedy dlužník odečte částku, kterou svému věřiteli již uhradil.

Bod 18 Zákon vyžaduje souhlas manžela/manželky

To neplatí, jestliže oddlužením nemůže být dotčen majetek z nevypořádaného společného jmění manželů, rozsah vyživovací povinnosti dlužníka vůči jeho manželu a nezaopatřeným dětem nebo rozsah vyživovací povinnosti dlužníka manžela.

Má-li dlužník manžela/manželku, vyžaduje insolvenční zákon vždy jeho/její souhlas s tím, že dlužník podává návrh na povolení oddlužení. Vzhledem k tomu, že v průběhu oddlužení nedochází, na rozdíl od prohlášení konkurzu, k automatickému zrušení společného jmění manželů a k jeho vypořádání a vzhledem k tomu, že o způsobu oddlužení rozhodují nezajištění věřitelé dlužníka, a nikoliv dlužník, může být společné jmění manželů oddlužením dotčeno vždy, a to i v případě, že došlo k jeho zúžení. Stejně tak je souhlas manžela/manželky dlužníka vyžadován v případech, kdy se případné oddlužení může dotknout vyživovací povinnosti dlužníka vůči manželu/manželce či nezaopatřeným dětem.

Dlužník je v Návrhu povinen svého manžela/manželku přesně označit. Dále je nutné, aby podpis manžela/manželky na návrhu byl úředně ověřen (notář, matrika, advokát).

Bod 19 Ručitel za splnění oddlužení

Má-li dlužník osobu, která je ochotna zaručit se za dlužníka a jeho závazky v průběhu oddlužení, zaškrtně kolonku „ANO“. V opačném případě kolonku „NE“. Existence osoby ručitele není podmínkou pro to, aby bylo oddlužení povoleno, je to pouze možnost, která je dlužníkovi dána k dispozici. Ručení vzniká v souladu s ustanovením § 546³⁴ a násl. občanského zákoníku písemným prohlášením ručitele, kterým tento na sebe bere povinnost, že uspokojí pohledávky věřitelů ve schváleném oddlužení, jestliže je nebude schopen splnit sám dlužník. Věřitelé mají právo domáhat se uspokojení svých pohledávek po ručiteli. Ručitel je následně oprávněn požadovat po dlužníkovi náhradu za plnění poskytnuté věřitelům. Toto plnění může být jak částečné (např. splátky

³⁴ Dohodou účastníků lze zajistit pohledávku ručením. Ručení vzniká písemným prohlášením, jímž ručitel bere na sebe vůči věřiteli povinnost, že pohledávku uspokojí, jestliže ji neuspokojí dlužník (§ 546 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník).

za jeden kalendářní měsíc plnění splátkové kalendáře), tak i úplné (splnění celého oddlužení).

Pokud existuje osoba, která je ochotna se za dlužníka zaručit, musí ji dlužník v Návrhu přesně identifikovat, uvést rozsah ručení (např. ručí za splnění celého oddlužení, ručí do výše... apod.). Ručitel musí návrh podepsat a jeho podpis musí být úředně ověřen (notář, matrika advokát).

Dlužník musí k Návrhu připojit písemné prohlášení ručitele.

Pokud si dlužník zajistí ručitele, může tak překonat případný nedostatek svých příjmů nebo majetku k úhradě nutných 30 % přihlášených pohledávek nezajištěných věřitelů.

Bod 20 Spoludlužník za splnění oddlužení

Má-li dlužník osobu, která je při povolení oddlužení ochotna zavázat se jako spoludlužník, zaškrtně kolonku „ANO“. V opačném případě kolonku „NE“. Existence osoby spoludlužníka není podmínkou pro to, aby bylo oddlužení povoleno, je to pouze možnost, která je dlužníkovi dána k dispozici. Spoludlužnictví může vzniknout na základě písemné dohody dlužníka a osoby, která se chce stát spoludlužníkem o tom, že spoludlužník bude plnit závazky dlužníka jeho věřitelům na místo dlužníka, a to postupem podle § 533³⁵ a násl. občanského zákoníku. Spoludlužníkovi tak vzniká vůči dlužníkovi povinnost poskytovat plnění jeho věřitelům, ale věřitelům nevzniká právo domáhat se uspokojení svých pohledávek po spoludlužníkovi. Toto plnění může být jak částečné (např. splátky za jeden kalendářní měsíc plnění splátkové kalendáře, tak i úplné při splnění celého oddlužení).

Pokud existuje osoba, která je ochotna zavázat se jako spoludlužník, musí ji dlužník v Návrhu přesně identifikovat, uvést rozsah spoludlužnictví (např. za splnění celého oddlužení, do výše..... apod.). Spoludlužník musí návrh podepsat a jeho podpis musí být úředně ověřen (notář, matrika, advokát). Dlužník musí k Návrhu připojit písemnou dohodu se spoludlužníkem. Pokud si dlužník zajistí spoludlužníka, může tak překonat případný nedostatek svých příjmů nebo majetku k úhradě nutných 30 % přihlášených pohledávek nezajištěných věřitelů.

³⁵ Kdo bez souhlasu dlužníka dohodne písemně s věřitelem, že splní za dlužníka jeho peněžitý závazek, stává se dlužníkem vedle původního dlužníka a oba dlužníci jsou zavázáni společně a nerozdílně (§ 533 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník).

Bod 21 Návrh na povolení oddlužení je podáván současně jako insolvenční návrh

Podává-li dlužník návrh na povolení oddlužení, aniž by již bylo zahájeno insolvenční řízení na jeho majetek (nebyl podán insolvenční návrh věřitelem), musí zaškrtnout bod č. 21. Dále musí uvést, zda Návrh podává pro svůj úpadek nebo hrozící úpadek a popsat okolnosti, které osvědčí, že se dlužník nachází v úpadku nebo hrozícím úpadku.

Pokud se dlužník nachází v úpadku, musí zde v souladu s § 3 odst. 1 a 3 insolvenčního zákona uvést, že má alespoň dva věřitele (označit tyto věřitele), jejichž pohledávky jsou alespoň 30 dnů po lhůtě splatnosti (uvést datum splatnosti pohledávek), a popsat okolnosti, ze kterých vyplýne, že není objektivně schopen své závazky hradit (nesmí se jednat o neochotu dlužníka platit, ale o jeho objektivní neschopnost).

Pokud se dlužník domnívá, že se nachází v hrozícím úpadku, musí zde v souladu s § 3 odst. 4 insolvenčního zákona uvést okolnosti, ze kterých vyplývá, že se zřetelem ke všem okolnostem lze důvodně předpokládat, že dlužník nebude schopen řádně a včas plnit podstatnou část svých peněžitých závazků. Tuto variantu může dlužník využít i v případě, kdy insolvenční návrh podal některý z jeho věřitelů a kdy je Návrh dlužníkem podáván až na výzvu soudu. Dlužník tak přistoupí jako další insolvenční navrhovatel do řízení.

Tato skutečnost bude mít vliv na rychlost postupu insolvenčního soudu v insolvenčním řízení, protože v tomto případě může insolvenční soud postupem podle § 148 odst. 3 insolvenčního zákona současně rozhodnout o úpadku dlužníka a povolit jeho oddlužení. Pokud by tímto způsobem dlužník nepostupoval, rozhodoval by insolvenční soud o úpadku i o povolení oddlužení dvěma samostatnými rozhodnutími. I v tomto případě je však dlužník povinen vyplnit část týkající se osvědčení jeho úpadku nebo hrozícího úpadku. Tuto možnost nelze využít v případě, kdy insolvenční soud již rozhodl o úpadku dlužníka samostatným rozhodnutím.

Pokud dlužník vyplní bod 21, nemůže současně zaškrtnout bod č. 22.

Bod 22 Návrh na povolení oddlužení je podáván po podání insolvenčního návrhu věřitele

Tento bod vyplní dlužník pouze tehdy, pokud nezaškrtnl bod č. 21. Je to tedy pouze v těch případech, kdy se dlužník nechce stát insolvenčním navrhovatelem nebo pokud

insolvenční soud již rozhodl o úpadku dlužníka samostatným rozhodnutím, ač ještě neuplynula lhůta, kterou má dlužník k dispozici pro podání návrhu na povolení oddlužení.

Bod 23 Seznam příloh

V tomto bodě dlužník očísluje a přesně označí všechny přílohy, které přikládá k návrhu na povolení oddlužení, tzn. všechny listiny, které dlužník předkládá s *výjimkou samotného návrhu na povolení oddlužení*. Pro větší jistotu dlužníka je možné k jednotlivým přílohám uvést i počet jejich stran nebo listů, které příloha obsahuje včetně všech vložených stran nebo listů např. v případě seznamu majetku a seznamu závazků.

Bod 24 Místo a datum, podpis dlužníka

Dlužník uvede místo a datum, kde je návrh podepisován. Pokud dlužník podepisuje návrh vlastnoručně, musí zaškrtnout políčko dlužník. Podpis dlužníka musí být úředně ověřen. Pokud dlužník zmocnil jinou osobu, aby za něj návrh podepsala (advokát, obecný zmocněnec, odborová organizace), zaškrtně políčko jiná osoba. V takovém případě musí vyplnit také bod 25 Návrhu a jako přílohu doložit plnou moc udělenou této osobě. Současně by také měl být vyplněn body č. 04 nebo č. 05A či 05B.

Bod 25 Zmocněná osoba dlužníkem

Označil-li dlužník v bodě 24, že návrh na povolení oddlužení za něj podepisuje jiná osoba, kterou k tomu zmocnil, uvede v této kolonce její jméno a příjmení.

Bod 26 Identifikační údaje zplnomocněné fyzické osoby dlužníkem

Tento bod bude vyplněn, pokud dlužník vyplnil v bodě 24 políčko, které označuje, že za něj návrh podává jiná osoba a touto zplnomocněnou osobou je fyzická osoba (advokát, obecný zmocněnec apod.). Dlužník je zde povinen vyplnit identifikační údaje týkající se zplnomocněné fyzické osoby. Podpis osoby, která jménem dlužníka Návrh podává, musí být úředně ověřen (matrika, notář, advokát).

Bod 27 Identifikační údaje zplnomocněné právnické osoby dlužníkem

Tento bod bude vyplněn, pokud dlužník vyplnil v bodě 24 políčko, které označuje, že za něj návrh podává jiná osoba a touto zplnomocněnou osobou je právnická osoba (odborová organizace). Dlužník je zde povinen vyplnit identifikační údaje týkající

se zplnomocněné právnické osoby. V daném případě je nutné, aby byl vyplněn také bod 25, ve kterém bude uvedeno konkrétní jméno a příjmení osoby, která jedná jménem právnické osoby a její pověření musí být také k návrhu přiloženo jako povinná příloha.

Podpis osoby jednající jménem zmocněné právnické osoby, která jménem dlužníka Návrh podává, musí být úředně ověřen (matrika, notář, advokát).

Přílohy k návrhu na povolení oddlužení

Příloha k Návrhu č. 1 Seznam majetku

V seznamu majetku, který dlužník předkládá, musí jednotlivě označit svůj veškerý majetek včetně pohledávek. U pohledávek dlužník stručně uvede skutečnosti, na kterých se zakládají, a uvede jejich výši; výslovně se musí také vyjádřit k jejich dobytnosti. U majetku včetně pohledávek, o kterých probíhá soudní nebo jiné řízení nebo ohledně nichž již bylo příslušným orgánem rozhodnuto, dlužník tato řízení (rozhodnutí) označí.

Nad rámec náležitostí seznamu majetku stanovených v § 104 odst. 2 insolvenčního zákona musí dlužník v případě oddlužení uvést údaj o době pořízení majetku, o jeho pořizovací ceně a odhad obvyklé ceny majetku ke dni pořízení seznamu. V případě, že se jedná o nemovitost nebo o majetek, který slouží k zajištění, musí dlužník zajistit ocenění tohoto majetku znalcem. V ostatních případech je vyžadován pouze kvalifikovaný odhad dlužníka. V případě, že má dlužník majetek, který je předmětem zajišťovacích práv sloužících k uspokojení věřitelů, musí dlužník uvést tento majetek zvlášť. Předložený seznam musí dlužník osobně podepsat a výslovně o něm pronést, že je úplný a správný.

Příloha k Návrhu č. 2 Seznam závazků

V seznamu závazků je dlužník povinen jako své věřitele označit všechny osoby, o kterých je mu známo, že vůči němu mají pohledávky nebo jiná majetková práva, nebo které vůči němu pohledávky nebo jiná majetková práva uplatňují. Jsou-li věřiteli dlužníka osoby dlužníkovi blízké, musí dlužník tyto skutečnosti výslovně uvést. Dlužník v seznamu závazků stručně uvede, které z pohledávek svých věřitelů popírá co do důvodu nebo co do výše a proč. Má-li dlužník věřitele, o kterých je mu známo, že proti němu mají právo na uspokojení ze zajištění nebo kteří toto právo proti němu uplatňují,

uvede je odděleně. U pohledávek těchto věřitelů dále označí věci, práva, pohledávky nebo jiné majetkové hodnoty, u kterých se uplatňuje uspokojení ze zajištění odkazem na příslušnou položku seznamu majetku, popř. na údaj o očekávaných příjmech, včetně údaje o tom, které movité věci se nacházejí v držení věřitele nebo třetí osoby, dále označení druhu zajištění a důvodu jeho vzniku. Dále dlužník uvede, zda a v jakém rozsahu právo na uspokojení ze zajištění popírá a proč. Pokud je některý ze závazků vykonatelný, vyznačí se tato skutečnost v seznamu závazků a přiloží se příslušné rozhodnutí či notářský nebo exekutorský zápis.

Nakonec je dlužník povinen uvést právní důvod vzniku závazků, zbývajících aktuální dlužnou částku včetně úroků, úroků z prodlení a smluvních pokut i poslední platby zaslané věřitelům, které provedl. Ze seznamu závazků musí být zřejmé, které závazky jsou po již více než třicet dnů po splatnosti a které nikoli (splnění podmínky § 3 odst. 1 b zákona č. 182/2006 Sb., insolvenčního zákona).

Předložený seznam musí dlužník osobně podepsat a výslovně o něm prohlásit, že je úplný a správný.

Příloha k Návrhu č. 3 Listiny dokládající dlužníkovy příjmy za poslední tři roky

Své příjmy za poslední tři roky může dlužník doložit například kopiemi potvrzení o příjmech z pracovního poměru, kopiemi daňových přiznání, výpisy z bankovních účtů apod.

Příloha k Návrhu č. 4 Výpis z rejstříku trestů dlužníka

Dlužník je povinen předložit, vedle svého osobního výpisu z rejstříku trestů, také výpis z rejstříku trestů svého zákonného zástupce, svého statutárního orgánu nebo člena svého kolektivního statutárního orgánu.

Výpis z rejstříku trestů nesmí být starší než tři měsíce. V případě, že dlužník v předchozích třech letech pobýval nepřetržitě po dobu delší šesti měsíců v jiném členském státě Evropské unie, musí rovněž předložit obdobný doklad tohoto členského státu.

**Příloha k Návrhu č. 5 Listiny, kterých se návrh na povolení oddlužení dovolává
a listiny prokazující v návrhu na povolení oddlužení
tvrzené skutečnosti**

Odkazuje-li dlužník v návrhu na povolení oddlužení na jakoukoliv listinu (smlouvu, rozsudek soudu, exekutorský zápis, notářský zápis apod.), musí k Návrhu přiložit její kopii a zaznamenat ji do seznamu příloh (bod 23).

Příloha k Návrhu č. 6 Čestná prohlášení

Dlužník je povinen učinit několik samostatných čestných prohlášení. Začíná prohlášením o pravdivosti údajů, pokračuje prohlášením o vztahu k věřitelům, kde popírá dluhy z podnikatelské činnosti, dále dokládá prohlášení o svých vyživovacích povinnostech a prohlášení o pravomocných odsouzeních, kde deklaruje, že nebyl pravomocně odsouzen za trestný čin majetkové nebo hospodářské povahy. Nakonec musí dlužník potvrdit, že nemá žádné zaměstnance.

V některých případech bude muset dlužník předložit také:

- Listiny dokládající existenci dlužníka - právnické osoby, například výpis z obchodního rejstříku nebo obdobného registru;
- Písemný souhlas nezajištěného věřitele, který se s dlužníkem dohodl, že hodnota plnění, které při oddlužení obdrží, bude nižší než 30 % jeho pohledávky; zároveň musí být uvedeno, jaká bude nejnižší hodnota plnění, na kterém se s dlužníkem dohodl; podpis věřitele musí být úředně ověřen;
- Listiny, z nichž vyplývá spoludlužnictví nebo ručení osob, které spolupodepisují návrh na povolení oddlužení;
- Pokud je dlužník zastoupen na základě plné moci, musí být k návrhu na povolení oddlužení přiložena plná moc udělená dlužníkem zmocněnci.

5 Výpočet nezabavitelných částek

Základní nezabavitelná částka nesmí být povinnému sražena, a to podle Nařízení vlády č. 595/2006 Sb., o způsobu výpočtu základní částky, která nesmí být sražena povinnému z měsíční mzdy při výkonu rozhodnutí a o stanovení částky, nad kterou je mzda postižitelná srážkami bez omezení (nařízení o nezabavitelných částkách).

Základní částka, která nesmí být podle § 278 odst. 3 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu sražena povinnému z měsíční mzdy, je rovna úhrnu dvou třetin součtu částky životního minima jednotlivce a částky normativních nákladů na bydlení pro jednu osobu podle zvláštního právního předpisu (dále jen "nezabavitelná částka") na osobu povinného, a jedné čtvrtiny nezabavitelné částky na každou osobu, které je povinen poskytovat výživné. Částka normativních nákladů na bydlení pro jednu osobu se stanoví pro byt užívaný na základě nájemní smlouvy v obci od 50 000 do 99 999 obyvatel.

Pro výpočet základní částky se využívá součet částky životního minima jednotlivce a částky normativních nákladů na bydlení pro jednu osobu stanovených pro byt užívaný na základě nájemní smlouvy v obci od 50 000 do 99 999 obyvatel. Částka životního minima jednotlivce činí 3.410 Kč³⁶. Normativní náklady na bydlení v roce 2012 činily 5.352 Kč, v roce 2013 činí 5.687 Kč³⁷.

Způsob výpočtu nezabavitelné částky v roce 2012

Základní částka je součtem obou částek: $3.410 + 5.352 = \mathbf{8.762 \text{ Kč}}$.

Krok 1

Nezabavitelná částka na jednotlivce činí $2/3$ životního minima jednotlivce + $2/3$ normativních nákladů na bydlení pro jednu osobu pro rok 2013.

$(3.410, -\text{Kč} + 5.352) : 3 \times 2 = \mathbf{5.841 \text{ Kč}}$ nebo také

³⁶ Částka životního minima je určena zákonem č. 110/2006 Sb., o životním minimu, ve znění pozdějších předpisů, od 1. 1. 2012 dosud činí 3.410 Kč (§ 2 zákona č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu).

³⁷ Částky normativních nákladů na bydlení pro jednu osobu stanovených pro byt užívaný na základě nájemní smlouvy v obci od 50 000 do 99 999 obyvatel do 31. 12. 2012 činily 5.352 Kč, od 1. 1. 2013 dosud činí 5.687 Kč (§ 26 odst. 1 písm. a) zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů).

dvě třetiny ze základní částky činí: $8.762 : 3 \times 2 = 5.841$ Kč

Krok 2

Nezabavitelná částka na každou vyživovanou osobu (manželka, manžel, děti) činí $\frac{1}{4}$ ze základní nezabavitelné částky jednotlivce (krok 1) na každou vyživovanou osobu.
 $5.841 : 4 = 1.460,-$ Kč.

Způsob výpočtu nezabavitelné částky v roce 2013

Základní částka je součtem obou částek: $3.410 + 5.687 = 9.097$ Kč.

Krok 1

Nezabavitelná částka na jednotlivce činí $\frac{2}{3}$ životního minima jednotlivce + $\frac{2}{3}$ normativních nákladů na bydlení pro jednu osobu pro rok 2013.

$(3.410,-\text{Kč} + 5.687) : 3 \times 2 = 6.064$ Kč nebo také

dvě třetiny ze základní částky činí: $9097 : 3 \times 2 = 6.064$ Kč

Krok 2

Nezabavitelná částka na každou vyživovanou osobu (manželka, manžel, děti) činí $\frac{1}{4}$ ze základní nezabavitelné částky jednotlivce (krok 1) na každou vyživovanou osobu.
 $6.064 : 4 = 1.516,-$ Kč.

6 Případová studie oddlužení vysokopříjmového dlužníka

Na konci roku 2012 do občanské poradny přichází klient - svobodný bezdětný muž žijící v podnájmu. Sděluje, že má dluhy u věřitelů, které nedokáže finančně uspokojovat. Zejména ho tíží bankovní úvěr v původní výši 60.000 Kč, který si vzal v roce 2008 na vybavení své domácnosti. Tento úvěr v prvním roce pravidelně splácel, v roce 2009 však došlo k restrukturalizaci provozu firmy, kde byl zaměstnán. Reorganizací podniku přišel o své stálé pracovní místo. Další rok byl veden v evidenci uchazečů o zaměstnání a přestal pravidelně splácet měsíční splátky úvěru.

Banka sesplatnila úvěr a požadovala dlužnou částku v celém rozsahu, na to dlužník nereagoval. Proto v roce 2010 banka dluh postoupila Společnosti pro rozhodčí řízení. Na základě usnesení okresního soudu v Opavě v roce 2011 byl určen soudní exekutor k vymáhání peněžité pohledávky. V tomtéž roce si klient našel nové zaměstnání a ihned se pokoušel domluvit s exekutorem na splátkovém kalendáři. Bohužel již neuspěl. Svoji situaci se snažil řešit novou půjčkou. Bankovní společnosti však už klientovi půjčit nechtěly, protože byl evidován v Centrálním registru dlužníků České republiky jako neplatič. Klient tudíž požádal o půjčku nebankovní sektor, aby alespoň částečně uspokojil exekutorskou pohledávku.

Z původní úvěrové částky 60.000 Kč klient v prvním roce pravidelného splácení uhradil jednu třetinu úvěrového závazku. Během tří let neplacení se zbývajícím dluh ve výši 40.000 Kč po přičtení nákladů na právní zastoupení v exekučním řízení a úroků z prodlení vyšplhal až na částku 315.198 Kč. Soudní exekutor mezitím nařídil srážky ze mzdy.

Tím se klient dostal do dluhové spirály. Ze mzdy mu byly prováděny měsíční srážky v průměru 9.500 Kč, dále musel splácet nebankovní půjčku ve výši 2.000 Kč měsíčně a také musel hradit starší závazek vůči okresnímu soudu za náklady obhajoby ve výši 3.000,- Kč měsíčně.

Došlo to až do situace, kdy ze svých příjmů musel na splátky vynaložit více než 14.500 Kč měsíčně. Jeho příjem byl však jen o čtyři tisíce korun vyšší. Kdyby splácel všechny závazky tak jak má, na živobytí by mu skoro nic nezbyvalo.

Rozhodl se, že jediná cesta jak se dostat z tohoto bludného kruhu je využití insolvenčního zákona a podat insolvenční návrh spojený s Návrhem na povolení oddlužení na krajský soud. V této situaci dlužník vyhledal bezplatnou občanskou poradnu, aby požádal o pomoc při sepsání Návrhu na povolení oddlužení.

Podrobný popis okolností, z nichž lze usuzovat na výši hodnoty plnění, které při oddlužení obdrží nezajištění věřitelé dlužníka

1. Celková výše nezjištěných závazků klienta činí 347.212 Kč.
2. Osoba v oddlužení musí zaplatit minimálně 30% přihlášených pohledávek. 30% z výše uvedené částky činí 104.163 Kč.
3. Klient je zaměstnán od roku 2011 jako montér u firmy Metal Management s.r.o. na trvalý pracovní poměr. Jeho čistý měsíční příjem činí v průměru 19.000 Kč.
4. Vzhledem k příjmům se předpokládá v následujících 5 letech tento finanční rozpočet:

Odpočet nezabavitelné částky

- Čistý měsíční průměrný příjem: 19.000 Kč
- Nezabavitelná částka na osobu povinného v roce 2012 (Kapitola 5 , s. 61): 5.841 Kč
- Zbytek čisté mzdy: $19.000 - 5.841 = 13.159$ Kč

Zbytek čisté mzdy dělíme třemi: $13.159 : 3 = 4.386$ Kč.

- Jedna třetina zůstává dlužníkovi k nezabavitelným částkám: $5.841 + 4.386 = 10.227$ Kč.
- Dvě třetiny jsou použity na uspokojení pohledávek věřitelů a zaplacení nákladů insolvenčního správce: $4.386 \times 2 = 8.772$ Kč.

Odečtení nákladů na insolvenčního správce

Z částky 8.772 Kč je před uspokojením věřitelů nejprve odečtena zákonem stanovená částka na pokrytí nákladů insolvenčního správce ve výši 1.080 Kč/měsíčně: $8.772 - 1.080 = 7.692$ Kč.

Předpokládaná částka, kterou dlužník splatí za pět let

Dlužník je schopen uspokojovat měsíčně pohledávky věřitelů ve výši 7.692 Kč. Tuto částku vynásobíme 60 ti násobkem (60 měsíců) a zjistíme, kolik je dlužník schopen zaplatit za 5 let svým nezajištěným věřitelům: $7.692 \times 60 = 461\,520$ Kč.

Z výše uvedeného finančního rozpočtu vyplývá, že za pět let je dlužník schopen svým nezajištěným věřitelům uhradit více než **130%** jejich pohledávek.

Požádání o snížení splátky splátkového kalendáře

Podle § 398 odst. 4 zákona č. 182/2006 Sb., insolvenčního zákona lze požádat o nižší než zákonné splátky, a to pouze při podání Návrhu na povolení oddlužení při zahájení řízení. Po schválení oddlužení již snížit měsíční splátky nelze. Dlužník je tak povinen splácet svým věřitelům po dobu pěti let splátky určené v Usnesení schválení oddlužení. Dlužníkovi návrhem jiné výše měsíčních splátek není insolvenční soud vázán.

Dlužník při podání Návrhu na povolení oddlužení žádá soud o snížení splátky na 4.000 Kč/měsíčně z důvodu zajištění nutných sociálních nákladů – pronájem bytu 2+1 ve výši 8.000 Kč/měsíčně.

Přepočet snížené splátky

Z navrhované snížené splátky 4.000 Kč se odečtou náklady na insolvenčního správce ve výši 1.080 Kč: $4.000 - 1.080 = \mathbf{2.920 \text{ Kč}}$.

Dlužník zaplatí nezajištěným věřitelům měsíčně částku 2.920 Kč. Tuto částku vynásobíme 60 ti násobkem (60 měsíců) a zjistíme, kolik dlužník zaplatí za 5 let svým nezajištěným věřitelům ve snížených splátkách: $2.920 \times 60 = \mathbf{175.200 \text{ Kč}}$.

Z výše uvedeného finančního rozpočtu vyplývá, že za pět let dlužník svým nezajištěným věřitelům uhradí i ve snížených splátkách více než 50% jejich pohledávek.

Seznam majetku dlužníka

- Mobilní telefon – pořizovací cena 2.000 Kč, doba pořízení rok 2012

Seznam závazků dlužníka, které nevyplynají ze zajištění a jsou nevykonatelné

- Provident Financial – 16.000 Kč
- Okresní soud Bruntál – 16.014 Kč

Seznam závazků dlužníka, které nevyplynají ze zajištění a jsou vykonatelné

- Komerční banka – 315.198 Kč

Popis rozhodujících skutečností osvědčujících úpadek dlužníka

V současné době má dlužník 3 věřitele, přičemž u většiny závazků je s placením v prodlení 30 dní po splatnosti. Většinu svých závazků není schopen řádně a včas plnit, splátky platí nepravidelně a ne v plné výši.

Exekutor srážkou ze mzdy uspokojil pohledávku vůči Komerční bance naposledy splátkou v srpnu 2012, splatnou k 15. dni v měsíci. Tento dluh je vykonatelný, tudíž je po splatnosti. U Okresního soudu Bruntál dlužník zaplatil naposledy v květnu 2012, splatnost je k 15. dni v měsíci, dluh je tudíž také po splatnosti. U nebankovní společnosti Provident Financial dlužník nezaplatil zatím žádnou splátku.

Dlužníkův průměrný měsíční příjem je 19.000 Kč, věřitelům by měl měsíčně splácet přibližně 14.500 Kč. Z tohoto důvodu byl nucen zastavit podstatnou část svých plateb. Předpokladem je, že na základě předložených skutečností splňuje podmínky stanovené v § 3 zákona č. 182/2006 Sb., insolvenčního zákona a je tedy v úpadku.

Důvodem, který vedl k úpadku dlužníka, bylo to, že svou špatnou finanční situaci řešil neuváženým čerpáním nevýhodných půjček, když následně výše celkových splátek převýšila možnost řádného splácení všem věřitelům.

Přílohy přikládané k Návrhu na povolení oddlužení

- Aktuální pracovní smlouva
- Potvrzení o příjmech za poslední 3 roky (průměrný čistý výdělek za období 2010-2011, rok 2012 leden-srpen)
- Výpis z rejstříku trestů ne straší než 3 měsíce
- Doklady o existenci závazků
- Seznam majetku
- Seznam závazků
- Seznam zaměstnanců dlužníka
- Čestná prohlášení (o pravdivosti údajů, o vztahu k věřitelům, o podnikatelské činnosti, o vyživovacích povinnostech, o pravomocných odsouzeních)
- Nájemní smlouva
- Rodný list – prostá kopie
- Občanský průkaz – prostá kopie

Místo a datum, podpis dlužníka

Dlužník uvedl místo a datum, kdy byl návrh podepisován. Dlužník podepsal návrh vlastnoručně, musel zaškrtnout políčko dlužník. Podpis dlužníka musel být úředně ověřen.

Unesení krajského soudu o schválení oddlužení

Soud neshledal, že by dle ustanovení § 405 zákona č. 182/2006 Sb., insolvenčního zákona ve znění pozdějších předpisů vyšly najevo pozdější skutečnosti, které by jinak odůvodňovaly zamítnutí Návrhu na povolení oddlužení ve smyslu ustanovení § 395 téhož zákona. Proto dle ustanovení § 406 téhož zákona vydal usnesení o schválení oddlužení formou splátkového kalendáře (KSOS 25 INS 22998/2012-B4).

Insolvenční soud vzal návrh dlužníka za důvodný a **vyhověl** mu s tím, že jde o naplnění jednoho z cílů insolvenčního řízení, jímž je udržení sociální stability oddlužované osoby (KSOS 25 INS 22998/2012-B4).

Seznam přihlášených pohledávek

K Návrhu o oddlužení se v zákonné lhůtě 30 ti dnů od povolení oddlužení přihlásili všichni tři věřitelé uvedeni v seznamech závazků a navíc jeden, kterého dlužník opomněl uvést.

Tabulka 3 Seznam přihlášených pohledávek vysokopříjmového dlužníka

Věřitelé	Uvedený závazek v Návrhu	Přihlášená výše pohledávky
Okresní soud Bruntál	16.014 Kč	16.014 Kč
Provident Financial s. r. o.	16.000 Kč	29.376 Kč
Komerční banka, a.s.	315.1698 Kč	189.390 Kč
T-Mobile	0 Kč	10.934 Kč

Zdroj: Usnesení Krajského soudu v Ostravě, sp. zn. KSOS 25 INS 22998/2012-B4

Soud přihlédl k celkové výši závazků dlužníka, k dosavadním i očekávaným příjmům dlužníka a vyhověl navrhovanému splátkovému kalendáři se sníženými splátkami ve výši 4.000 Kč/měsíčně. Dlužník za pět let zaplatí svým nezajištěným věřitelům a insolvenčnímu správci 240.000 Kč, věřitelé budou uspokojeni ve výši 75,7 % svých pohledávek. Dlužníkovi se tímto ponechávají k dispozici dodatečné prostředky k zajištění nutných sociálních výdajů.

Shrnutí a specifika schváleného oddlužení vysokopříjmového dlužníka

- Rychlost rozhodnutí Krajského soudu o povolení oddlužení – Návrh odeslán 19. 9. 2012, 27. 9. 2012 vydáno Usnesení o úpadku spojené s povolením o oddlužení;

- Vysoké procento uspokojení věřitelů – 75,7% všech pohledávek, navíc při snížených splátkách;
- Plnění splátkového kalendáře v jiné než zákonné výši splátek – pokud by soud žádosti nevyhověl, bylo by 100% přihlášených nezajištěných pohledávek uhrazeno za 27 měsíců;
- Přihlášení opomenutého závazku společnosti T- Mobile.

7 Případová studie oddlužení dlužníka s dárcovskou smlouvou

V roce 2012 se na občanskou poradnu obrátila 64. letá paní, vdova, pobírající starobní důchod, žijící v městském bytě. Ocitla se ve svízelné finanční situaci, neboť má nařízené exekuční srážky z důchodu. Česká správa sociálního zabezpečení provádí srážky z důchodu na základě exekučního titulu od orgánu, který má oprávnění jej vydávat. Exekuční vykonatelné pohledávky má u čtyř věřitelů. Další dva závazky jsou zatím nevykonatelné. Po sečtení všech závazků se celková výše dluhu vyšplhala na 385.978 Kč.

Dluhy vznikaly postupně, z počátku se na splácení dluhů podílela se svým manželem. Po nečekaném úmrtí manžela zůstala na všechny dluhy sama a přestala zvládat splácet dluhy z jednoho důchodu. Důvodem návštěvy občanské poradny byl strach ze stále rostoucích dluhů i nepřetržitá korespondence a telefonáty od neuspokojovaných věřitelů.

Důchodový výměr klientky činí 8.648 Kč. Klientka není schopna ze svého důchodu uspokojit průměrnou měsíční splátku pro zajištění pohledávek všech věřitelů ve výši 14.000 Kč.

Podrobný popis okolností, z nichž lze usuzovat na výši hodnoty plnění, které při oddlužení obdrží nezajištění věřitelé dlužníka

1. Celková výše nezjištěných závazků klienta činí 385.978 Kč.
2. Osoba v oddlužení musí zaplatit minimálně 30% přihlášených pohledávek. 30% z výše uvedené částky činí 115.739 Kč.
3. Klientka pobírá starobní důchod od roku 2002. Výše důchodového výměru je 8.648 Kč.
4. Vzhledem k příjmům se předpokládá v následujících 5 letech tento finanční rozpočet:

Odpočet nezabavitelné částky

- Čistý měsíční průměrný příjem: 8.648 Kč
- Nezabavitelná částka na osobu povinného v roce 2012 (Kapitola 5, s. 61): 5.841 Kč
- Zbytek čisté mzdy: $8.648 - 5.841 = 2.807 \text{ Kč}$

Zbytek čisté mzdy dělíme třemi: $2.807 : 3 = 935 \text{ Kč}$.

- Jedna třetina zůstává dlužníkovi k nezabavitelným částkám: $5.841 + 935 = 6.776 \text{ Kč}$.

- Dvě třetiny jsou použity na uspokojení pohledávek věřitelů a zaplacení nákladů insolvenčního správce: $935 \times 2 = \mathbf{1.870 \text{ Kč}}$.

Odečtení nákladů na insolvenčního správce

Z částky 1.870 Kč je před uspokojením věřitelů nejprve odečtena zákonem stanovená částka na pokrytí nákladů insolvenčního správce ve výši 1.080 Kč/měsíčně: $1.870 - 1.080 = \mathbf{790 \text{ Kč}}$.

Předpokládaná částka, kterou dlužník splatí za pět let

Dlužník je schopen uspokojovat měsíčně pohledávky věřitelů ve výši 790 Kč. Tuto částku vynásobíme 60 ti násobkem (60 měsíců) a zjistíme, kolik je dlužník schopen zaplatit za 5 let svým nezajištěným věřitelům: $790 \times 60 = \mathbf{47.400 \text{ Kč}}$.

Nutnost doplnění příjmů Dárcovskou smlouvou

V této chvíli je výše uspokojení pohledávek u věřitelů pouze 12,28%, což nesplňuje základní podmínky pro povolení oddlužení. Dlužník musí být schopen v průběhu oddlužení zaplatit svým nezajištěným věřitelům potřebné minimální plnění alespoň ve výši 30 % z celkové dlužné částky.

Aby toto minimální plnění byl dlužník schopen zaplatit, musí si obstarat dokrytí dlužné částky dárce. V tomto případě je zapotřebí Darovací smlouvou³⁸ dokrýt minimálně částku 68.339 Kč rozdělenou do 60 ti splátek (60 měsíců): $68.339 : 60 = \mathbf{1.139 \text{ Kč}}$.

Dárce se musí zavázat, že bude počínaje měsícem následujícím po měsíci, ve kterém bude schváleno oddlužení dlužníka plněním splátkového kalendáře, ke každému 15. dni v měsíci, po dobu trvání účinku schváleného oddlužení, nejdéle však po dobu 60 ti měsíců, poskytovat dlužníkovi dar ve výši 1.139 Kč. Tento dar bude poskytovat k rukám insolvenčního správce.

Dlužník si obstaral dárce, který bude navyšovat příjem dlužníka darem ve výši **1.150 Kč/měsíčně**.

Seznam majetku dlužníka

- Obývací stěna – pořizovací cena 12.000 Kč, odhad současné ceny 1.000 Kč, doba pořízení 2007;
- Televizor – pořizovací cena 12.000 Kč, odhad současné ceny 2.000 Kč, doba pořízení

³⁸ Dle § 628 a následujících ustanovení zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku, ve znění pozdějších předpisů.

2007;

- Automatická pračka - pořizovací cena 10.000 Kč, odhad současné ceny 1.000 Kč, doba pořízení 2004;
- Lednice - pořizovací cena 15.000 Kč, odhad současné ceny 1.000 Kč, doba pořízení 2002;
- Počítač – dar - pořizovací cena 0 Kč, odhad současné ceny 0 Kč, doba pořízení 2012;
- Sedací souprava - pořizovací cena 40.000 Kč, odhad současné ceny 12.000 Kč, doba pořízení 2009;
- Ložnice- - pořizovací cena 5.000 Kč, odhad současné ceny 1.500 Kč, doba pořízení 2006.

Seznam závazků dlužníka, které nevyplyvají ze zajištění a jsou nevykonatelné

- GE Money Bank – 8.734 Kč
- Česká spořitelna – 37.133 Kč

Seznam závazků dlužníka, které nevyplyvají ze zajištění a jsou vykonatelné

- Cetelem – 35.336 Kč
- CP Inkaso – 119.035 Kč
- GE Money Bank – 182.316 Kč
- Bohemia Faktoring – 3.424 Kč

Popis rozhodujících skutečností osvědčujících úpadek dlužníka

V současné době má dlužník 5 věřitelů, přičemž u většiny závazků je s placením v prodlení 30 dní po splatnosti. Většinu svých závazků není schopen řádně a včas plnit, splátky platí nepravidelně a ne v plné výši.

Exekutor srážkou z důchodu uspokojil pohledávku vůči GE Money Bank naposledy splátkou v srpnu 2012, splatnou k 15. dni v měsíci. Tento dluh je vykonatelný, tudíž je po splatnosti. Společnosti CP Inkaso byla exekutorským příkazem z důchodu zaplacená splátka naposledy v srpnu 2012, splatnost je k 15. dni v měsíci. Dluh je také vykonatelný, tudíž po splatnosti. U společnosti Cetelem a Bohemia Faktoring byly taktéž exekutorským příkazem z důchodu zaplaceny poměrné splátky naposledy v srpnu 2012, splatné k 15. dni v měsíci. Dluhy o obou společnostech jsou vykonatelné a po splatnosti. U České spořitelny proběhla poslední platba v červenci 2012, splatná k 15. dni v měsíci, dluh není po splatnosti.

Dlužníkův měsíční příjem je 8.648 Kč, věřitelům by měl měsíčně splácet přibližně 14.000 Kč. U každé vykonatelné pohledávky je měsíčně z důchodu srážena poměrná část v nepatrné výši. Z tohoto důvodu se dluhy nesnižují, naopak neustále rostou díky smluvním pokutám, úrokům z prodlení a soudním nákladům.

Předpokladem je, že na základě předložených skutečností dlužník splňuje podmínky stanovené v § 3 zákona č. 182/2006 Sb., insolvenčního zákona a je tedy v úpadku.

Důvodem, který vedl k úpadku dlužníka, byla neschopnost splácet dluhy z jednoho starobního důchodu po úmrtí manžela.

Přílohy přikládáné k Návrhu na povolení oddlužení

- Důchodový výměr České správy důchodového zabezpečení platný od 1.1.2012
- Potvrzení o příjmech za poslední 3 roky (2009-2011, 2012 leden-srpen)
- Výpis z rejstříku trestů ne straší než 3 měsíce
- Doklady o existenci závazků
- Seznam majetku
- Seznam závazků
- Seznam zaměstnanců dlužníka
- Čestná prohlášení (o pravdivosti údajů, o vztahu k věřitelům, o podnikatelské činnosti, o vyživovacích povinnostech, o pravomocných odsouzeních)
- Darovací smlouva s úředně ověřeným podpisem dárce
- Rodný list – prostá kopie
- Občanský průkaz – prostá kopie

Místo a datum, podpis dlužníka

Dlužník uvedl místo a datum, kdy byl návrh podepisován. Dlužník podepsal návrh vlastnoručně, musel zaškrtnout políčko dlužník. Podpis dlužníka musel být úředně ověřen.

Unesení krajského soudu o schválení oddlužení

O způsobu oddlužení plněním splátkového kalendáře rozhodl soud v souladu s ustanovením § 402 odst. 5 zákona č. 182/2006 Sb., insolvenčního zákona ve znění pozdějších předpisů, neboť s ohledem na hodnotu majetku, který byl do soupisu majetkové podstaty zapsán je tento způsob oddlužení pro věřitele ekonomicky výhodnější než zpeněžení majetku dlužníka (KSOS 39 INS 21352/2012).

Za situace, kdy v průběhu insolvenčního řízení nevyšly najevo takové skutečnosti, které by jinak odůvodňovaly zamítnutí Návrhu na povolení oddlužení a vedly k rozhodnutí ve smyslu ustanovení § 405 odst. 1 zákona č. 182/2006 Sb., insolvenčního zákona ve znění pozdějších předpisů, rozhodl soud o schválení přijatého způsobu oddlužení dlužníka dle ustanovení § 406 odst. 3 téhož zákona (KSOS 39 INS 21352/2012).

K částce zaslané plátcem starobního důchodu dlužníka insolvenční správce připočte částku dle Darovací smlouvy (KSOS 39 INS 21352/2012).

Seznam přihlášených pohledávek

K Návrhu o oddlužení se v zákonné lhůtě 30 ti dnů od povolení oddlužení přihlásili čtyři věřitelé uvedeni v seznamech závazků, jeden z věřitelů uvedených v seznamu se nepřihlásil, naopak se přihlásil jiný věřitel, kterého dlužník opomněl uvést.

Tabulka 4 Seznam přihlášených pohledávek dlužníka s dárcovskou smlouvou

Věřitelé	Uvedený závazek v Návrhu	Přihlášená výše pohledávky
Město Bohumín	0 Kč	2.192 Kč
Česká spořitelna a. s.	37.133 Kč	11.999 Kč
GE Money Bank	191.050 Kč	190.063 Kč
Cetelem	35.336 Kč	6.559 Kč
CP Inkaso	119.035 Kč	156.491 Kč

Zdroj: Usnesení Krajského soudu v Ostravě, sp. zn. KSOS 39 INS 21352/2012

Soud přihlédl k celkové výši závazků dlužníka, k jeho dosavadním i očekávaným příjmům a vyhověl navrhovanému splátkovému kalendáři v rámci uzavřené Dárcovské smlouvy, kde se dárce zavázal, že bude navyšovat příjem dlužníka darem ve výši 1.150Kč/měsíčně.

Česká správa sociálního zabezpečení bude provádět srážky z důchodu po dobu pěti let ve výši 1.871 Kč měsíčně.

Dlužník společně s dárce za pět let zaplatí svým nezajištěným věřitelům a insolvenčnímu správci 181.260 Kč, věřitelé budou uspokojeni ve výši 31,7 % svých pohledávek. Dlužník bude schopen v průběhu oddlužení zaplatit svým nezajištěným věřitelům potřebné minimální plnění alespoň ve výši 30 % z přihlášených pohledávek.

Shrnutí a specifika schváleného oddlužení dlužníka s dárcovskou smlouvou

- Navýšení příjmu dlužníka Dárcovskou smlouvou;
- Přihlášení opomenutého závazku Města Bohumín;
- Nepodaná přihláška závazků od společnosti Bohemia Faktoring ve stanovené lhůtě 30 ti dnů od povolení oddlužení.

8 Případová studie oddlužení manželů

V roce 2012 požádali občanskou poradnu o pomoc také manželé v krizové finanční situaci. Přestože oba manželé mají vysoké měsíční výdělky, nejsou schopni nadále plnit své závazky vůči věřitelům.

Příčina jejich finančních problémů začíná v roce 2009, kdy byli požádáni o ručení u překlenovacího úvěru pro stavební spořitelnu Wüstenrot ve výši 590.000 Kč. V dobré víře pomoci svému blízkému ručitelský závazek jako manželé přijali.

V dalších letech si vytvořili vlastní závazky, které ovšem solventně a pravidelně spláceli. Muž měl svůj dluh ve výši 116.073 Kč, žena měla dluh ve výši 363.945 Kč. Vše se zdálo v pořádku. V roce 2012 je oslovila stavební spořitelna Wüstenrot, že evidují splatné nedoplatky u úvěrového účtu, jimiž jsou společnými ručiteli. Manželé zjišťovali důvody řádného neplacení úvěrových splátek u osoby, která měla půjčku řádně platit. Zjistili, že muž, uzavírající smlouvu o úvěru, přišel o zaměstnání a v současné době je vyřazen také z evidence o zaměstnání na Úřadě práce. Stavební spořitelna od této chvíle komunikovala pouze s manželi a požadovala jejich převzetí ručitelského závazku.

Dřívější plynulý tok finančních prostředků manželů byl pryč, chyběly finance na běžné hrazení chodu domácnosti a bohužel i na splátky vlastních závazků. Nedostatek financí a rychlou potřebu peněz začali neuváženě řešit rychlými půjčkami zejména z nebankovního sektoru. Tímto krokem si však jen navýšili své neúměrné měsíční výdaje.

Muž má čistý měsíční příjem 18.000 Kč. Měsíčně by měl splácet věřitelům 14.000 Kč. Žena má měsíční čistý příjem 15.936 Kč, ze svých příjmů by ale měla hradit splátky ve výši 20.000 Kč/měsíčně. Za těchto krizových okolností, kdy měsíční úhrn příjmu obou manželů byl nižší, než požadované měsíční splátky, nebylo možné dostát jejich závazků. Proto se rozhodli požádat o sepsání jednotlivých insolvenčních návrhů spojených s Návrhem na oddlužení u každého z nich.

Podrobný popis okolností, z nichž lze usuzovat na výši hodnoty plnění, které při oddlužení obdrží nezajištění věřitelé dlužníka u muže

1. Celková výše nezjištěných závazků klienta činí 616.073 Kč.

2. Osoba v oddlužení musí zaplatit minimálně 30% přihlášených pohledávek. 30% z výše uvedené částky činí 184.821 Kč.

3. Klient je zaměstnán od roku 1985 v OKD jako zámečnický na povrchu na trvalý pracovní poměr. Jeho čistý měsíční příjem činí v průměru 18.000 Kč.

4. Vzhledem k příjmům se předpokládá v následujících 5 letech tento finanční rozpočet:

Odpočet nezabavitelné částky

- Čistý měsíční průměrný příjem: 18.000 Kč
- Nezabavitelná částka na osobu povinného v roce 2012 (Kapitola 5, s. 61): 5.841 Kč
- Nezabavitelná částka na manželku v roce 2012 (Kapitola 5, s. 61): 1.460 Kč
- Zbytek čisté mzdy: $18.000 - (5.841 + 1.460) = \mathbf{10.699 \text{ Kč}}$

Zbytek čisté mzdy dělíme třemi: $10.699 : 3 = \mathbf{3.566 \text{ Kč}}$.

- Jedna třetina zůstává dlužníkovi k nezabavitelným částkám: $3.566 + (5.841 + 1.460) = \mathbf{10.867 \text{ Kč}}$.
- Dvě třetiny jsou použity na uspokojení pohledávek věřitelů a zaplacení nákladů insolvenčního správce: $3.566 \times 2 = \mathbf{7.132 \text{ Kč}}$.

Odečtení nákladů na insolvenčního správce

Z částky 7.132 Kč je před uspokojením věřitelů nejprve odečtena zákonem stanovená částka na pokrytí nákladů insolvenčního správce ve výši 1.080 Kč/měsíčně: $7.132 - 1.080 = \mathbf{6.052 \text{ Kč}}$.

Předpokládaná částka, kterou dlužník splatí za pět let

Dlužník je schopen uspokojovat měsíčně pohledávky věřitelů ve výši 6.052 Kč. Tuto částku vynásobíme 60 ti násobkem (60 měsíců) a zjistíme, kolik je dlužník schopen zaplatit za 5 let svým nezajištěným věřitelům: $6.052 \times 60 = \mathbf{363 \ 120 \text{ Kč}}$.

Z výše uvedeného finančního rozpočtu vyplývá, že za pět let je dlužník schopen svým nezajištěným věřitelům uhradit 59% jejich pohledávek.

Seznam majetku dlužníka

- Dlužník uvedl, že nevlastní žádný majetek.

Seznam závazků dlužníka, které nevyplyvají ze zajištění a jsou nevykonatelné

- Stavební spořitelna Wüstenrot – 500.000 Kč
- Provident Financial – 36.400 Kč
- Smart Capital – 15.000 Kč

- Essox – 53.537 Kč
- T-Mobile – 4.464 Kč
- De Vries Justitia – 5.525 Kč
- Česká kancelář pojistitelů – 1.147 Kč

Popis rozhodujících skutečností osvědčujících úpadek dlužníka

V současné době má dlužník 7 věřitelů, přičemž u většiny závazků je s placením v prodlení 30 dní po splatnosti. Většinu svých závazků není schopen řádně a včas plnit, splátky platí nepravidelně a ne v plné výši.

U stavební spořitelny Wüstenrot zaplatil dlužník závazek naposledy v srpnu 2012, splatný k 31. dni v měsíci. Tento dluh je po splatnosti. U společnosti Česká kancelář pojistitelů dlužník nezaplatil zatím žádnou splátku, přičemž tento věřitel již sesplatnil celou částku. Dluh je tedy po splatnosti. Ostatním pěti výše uvedeným věřitelům byly měsíční splátky uhrazeny naposledy v říjnu 2012, splatné k 15. dni v měsíci, tyto dluhy nejsou po splatnosti.

Dlužníkův průměrný měsíční příjem je 18.000 Kč, věřitelům by měl měsíčně splácet přibližně 14.000 Kč. Z tohoto důvodu byl nucen zastavit podstatnou část svých plateb. Předpokladem je, že na základě předložených skutečností splňuje podmínky stanovené v § 3 zákona č. 182/2006 Sb., insolvenčního zákona a je tedy v úpadku.

Důvodem, který vedl k úpadku dlužníka, byl ručitelský závazek vůči stavební spořitelně Wüstenrot.

Přílohy přikládáné k Návrhu na povolení oddlužení

- Aktuální pracovní smlouva
- Potvrzení o příjmech za poslední 3 roky (průměrný čistý výdělek za období 2010-2011, rok 2012 leden-září)
- Výpis z rejstříku trestů ne straší než 3 měsíce
- Doklady o existenci závazků
- Seznam majetku
- Seznam závazků
- Seznam zaměstnanců dlužníka
- Čestná prohlášení (o pravdivosti údajů, o vztahu k věřitelům, o podnikatelské činnosti, o vyživovacích povinnostech, o pravomocných odsouzeních)

- Rodný list – prostá kopie
- Občanský průkaz – prostá kopie

Místo a datum, podpis dlužníka

Dlužník uvedl místo a datum, kdy byl návrh podepisován. Dlužník podepsal návrh vlastnoručně, musel zaškrtnout políčko dlužník. Podpis dlužníka musel být úředně ověřen.

Unesení krajského soudu o schválení oddlužení

O způsobu oddlužení plněním splátkového kalendáře rozhodl soud v souladu s ustanovením § 402 odst. 5 zákona č. 182/2006 Sb., insolvenčního zákona ve znění pozdějších předpisů, neboť splátkový kalendář je pro věřitele ekonomicky výhodnější než zpeněžení majetku dlužníka (KSOS 34 INS 27336/2012-B4).

Jelikož soud neshledal důvody, které by dle ustanovení § 405 zákona č. 182/2006 Sb., insolvenčního zákona ve znění pozdějších předpisů bránily schválení oddlužení, rozhodl o schválení přijatého způsobu oddlužení (KSOS 34 INS 27336/2012-B4).

Seznam přihlášených pohledávek

K Návrhu o oddlužení se v zákonné lhůtě 30 ti dnů od povolení oddlužení přihlásili pouze tři věřitelé z původních sedmi věřitelů uvedených v seznamu závazků, čtyři věřitelé uvedení v seznamu se nepřihlásili.

Tabulka 5 Seznam přihlášených pohledávek u oddlužení manželů - muž

Věřitelé	Uvedený závazek v Návrhu	Přihlášená výše pohledávky
Essox	53.537 Kč	42.192 Kč
Smart Capital	15.000 Kč	16.154 Kč
Stavební spořitelna Wüstenrot	500.000 Kč	617.252 Kč

Zdroj: Usnesení Krajského soudu v Ostravě, sp. zn. KSOS 34 INS 27336/2012-B4

Soud přihlédl k celkové výši závazků dlužníka, k dosavadním i očekávaným příjmům dlužníka a vyhověl navrhovanému splátkovému kalendáři se splátkami v průměrné výši 7.132 Kč/měsíčně. Dlužník za pět let zaplatí svým nezajištěným věřitelům a insolvenčnímu správci 427.920 Kč, věřitelé budou uspokojeni ve výši 53,74 % svých pohledávek.

Podrobný popis okolností, z nichž lze usuzovat na výši hodnoty plnění, které při oddlužení obdrží nezajištění věřitelé dlužníka u ženy

1. Celková výše nezjištěných závazků klientky činí 869.435 Kč.
2. Osoba v oddlužení musí zaplatit minimálně 30% přihlášených pohledávek. 30% z výše uvedené částky činí 260.830 Kč.
3. Klientka je zaměstnána od roku 1992 jako přepážková pracovnice u České pošty na trvalý pracovní poměr. Její čistý měsíční příjem činí v průměru 15.936 Kč.
4. Vzhledem k příjmům se předpokládá v následujících 5 letech tento finanční rozpočet:

Odpočet nezabavitelné částky

- Čistý měsíční průměrný příjem: 15.936 Kč
- Nezabavitelná částka na osobu povinného v roce 2012 (Kapitola 5, s. 61): 5.841 Kč
- Nezabavitelná částka na manžela v roce 2012 (Kapitola 5, s. 61): 1.460 Kč
- Zbytek čisté mzdy: $15.936 - (5.841 + 1.460) = \mathbf{8.635 \text{ Kč}}$

Zbytek čisté mzdy dělíme třemi: $8.635 : 3 = \mathbf{2.878 \text{ Kč}}$.

- Jedna třetina zůstává dlužníkovi k nezabavitelným částkám: $2.878 + (5.841 + 1.460) = \mathbf{10.179 \text{ Kč}}$.
- Dvě třetiny jsou použity na uspokojení pohledávek věřitelů a zaplacení nákladů insolvenčního správce: $2.878 \times 2 = \mathbf{5.756 \text{ Kč}}$.

Odečtení nákladů na insolvenčního správce

Z částky 5.756 Kč je před uspokojením věřitelů nejprve odečtena zákonem stanovená částka na pokrytí nákladů insolvenčního správce ve výši 1.080 Kč/měsíčně: $5.756 - 1.080 = \mathbf{4.676 \text{ Kč}}$.

Předpokládaná částka, kterou dlužník splatí za pět let

Dlužník je schopen uspokojovat měsíčně pohledávky věřitelů ve výši 4.676 Kč. Tuto částku vynásobíme 60 ti násobkem (60 měsíců) a zjistíme, kolik je dlužník schopen zaplatit za 5 let svým nezajištěným věřitelům: $4.676 \times 60 = \mathbf{280\,560 \text{ Kč}}$.

Z výše uvedeného finančního rozpočtu vyplývá, že za pět let je dlužník schopen svým nezajištěným věřitelům uhradit 32,3% jejich pohledávek.

Seznam majetku dlužníka

- Dlužník uvedl, že nevlastní žádný majetek.

Seznam závazků dlužníka, které nevyplývají ze zajištění a jsou nevykonatelné

- Stavební spořitelna Wüstenrot – 500.000 Kč
- Intrum Justitia – 2.800 Kč
- Alektum Inkaso – 2.700 Kč
- E.M. Investment – 3.300 Kč
- Kontex Trade International – 3.700 Kč
- De Vries Justitia – 4.758 Kč
- Collect Partner – 10.345 Kč
- Telefonika O2 – 1.600 Kč
- Klik půjčka.cz – 3.400 Kč
- Provident Financial – 18.400 Kč
- Smart Capital – 6.000 Kč
- GE Money Bank – 114.991 Kč
- ČSOB – 18.000 Kč
- Česká spořitelna – 22.775 Kč
- Cetelem – 64.479 Kč
- Cofidis – 42.427 Kč

Seznam závazků dlužníka, které nevyplývají ze zajištění a jsou vykonatelné

- Essox – 27.360 Kč
- Home Credit – 22.400 Kč

Popis rozhodujících skutečností osvědčujících úpadek dlužníka

V současné době má dlužník 18 věřitelů, přičemž u většiny závazků je s placením v prodlení 30 dní po splatnosti. Většinu svých závazků není schopen řádně a včas plnit, splátky platí nepravidelně a ne v plné výši.

U stavební spořitelny Wüstenrot zaplatil dlužník závazek naposledy v srpnu 2012, splatný k 31. dni v měsíci. Tento dluh je po splatnosti. Dlužník uspokojil pohledávku vůči společnosti Home Credit naposledy splátkou v říjnu 2012, splatnou ke 12. dni v měsíci. Dluh je vykonatelný a po splatnosti.

Zbývajícím šestnácti výše uvedeným věřitelům byly měsíční splátky uhrazeny naposledy v říjnu 2012, splatné ke 12. dni v měsíci, tyto dluhy nejsou po splatnosti.

Dlužníkův průměrný měsíční příjem je 15.936 Kč, věřitelům by měla měsíčně splácet přibližně 20.000 Kč. Klientka se snažila posílat všem věřitelům každý měsíc alespoň malou část splátky.

Předpokladem je, že na základě předložených skutečností splňuje podmínky stanovené v § 3 zákona č. 182/2006 Sb., insolvenčního zákona a je tedy v úpadku. Důvodem, který vedl k úpadku dlužníka, byl ručitelský závazek vůči stavební spořitelně Wüstenrot. Tíživou finanční situaci dlužník řešil navíc neuváženým čerpáním nevýhodných půjček, když následně výše celkových splátek převýšila možnost řádného splácení všem věřitelům.

Unesení krajského soudu o schválení oddlužení

O způsobu oddlužení plněním splátkového kalendáře rozhodl soud v souladu s ustanovením § 402 odst. 5 zákona č. 182/2006 Sb., insolvenčního zákona ve znění pozdějších předpisů, neboť splátkový kalendář je pro věřitele ekonomicky výhodnější než zpeněžení majetku dlužníka (KSOS 34 INS 27330/2012-B5).

Jelikož soud neshledal důvody, které by dle ustanovení § 405 zákona č. 182/2006 Sb., insolvenčního zákona ve znění pozdějších předpisů bránily schválení oddlužení, rozhodl o schválení přijatého způsobu oddlužení (KSOS 34 INS 27330/2012-B5).

Seznam přihlášených pohledávek

K Návrhu o oddlužení se v zákonné lhůtě 30 ti dnů od povolení oddlužení přihlásilo jedenáct věřitelů z původních osmnácti věřitelů uvedených v seznamu závazků, sedm věřitelů uvedených v seznamu se nepřihlásilo, naopak se přihlásil jeden nový věřitel, kterého dlužník opomněl uvést.

Tabulka 6 Seznam přihlášených pohledávek u oddlužení manželů – žena

Věřitelé	Uvedený závazek v Návrhu	Přihlášená výše pohledávky
Via SMS	0 Kč	4.500 Kč
Klik půjčka.cz	3.400 Kč	3.500 Kč
Collect Partner	10.345 Kč	10.345 Kč
Česká spořitelna	22.775 Kč	23.474 Kč
Cofidis	42.427 Kč	42.227 Kč

Stavební spořitelna Wüstenrot	500.000 Kč	617.252 Kč
Cetelem	64.479 Kč	70.326 Kč
Essox	27.360 Kč	27.359 Kč
Smart Capital	6.000 Kč	7.154 Kč
Home Credit	22.400 Kč	28.192 Kč
GE Money Bank	114.991 Kč	112.686 Kč
ČSOB	18.000 Kč	18.902 Kč

Zdroj: Usnesení Krajského soudu v Ostravě, sp. zn. KSOS 34 INS 27330/2012-B5

Soud přihlédl k celkové výši závazků dlužníka, k dosavadním i očekávaným příjmům dlužníka. Jelikož byly přihlášeny výše pohledávek věřitelů vyšší než v uvedeném seznamu závazku v podávaném Návrhu na oddlužení, musela klientka před rozhodnutím o schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře navýšit svůj příjem pomocí uzavřené Dárcovské smlouvy, ve které se dárce zavázal, že bude poskytovat dar ve výši 500 Kč měsíčně. Pokud by nedošlo k navýšení příjmu dlužníka prostřednictvím Dárcovské smlouvy, bylo by uspokojení pohledávek u nezajištěných věřitelů pouze ve výši 29%, což nesplňuje základní podmínky pro povolení oddlužení. Dlužník musí být schopen v průběhu oddlužení zaplatit svým nezajištěným věřitelům potřebné minimální plnění alespoň ve výši 30 % z celkové dlužné částky.

Dlužník společně s dárce za pět let zaplatí svým nezajištěným věřitelům a insolvenčnímu správci 375.360 Kč, věřitelé budou uspokojeni ve výši 32 % svých pohledávek. Dlužník bude schopen v průběhu oddlužení zaplatit svým nezajištěným věřitelům potřebné minimální plnění alespoň ve výši 30 % z přihlášených pohledávek.

Shrnutí a specifika schváleného oddlužení manželů

- Dva samostatné Návrhy na oddlužení
- Dodatečné navýšení příjmu u manželky Dárcovskou smlouvou;
- Přihlášení opomenutého závazku – Via SMS;
- Nepodaná přihláška závazků od čtyřech věřitelů u manžela a sedmi věřitelů u manželky;
- Ručitelský závazek stavební spořitelny Wüstenrot bude hrazen současně u obou dlužníků.

Závěr

Právní řád České republiky má v oblasti soukromého práva na úrovni zákona několik zcela zásadních právních norem. Vedle Občanského soudního řádu, Občanského zákoníku a Obchodního zákoníku k nim lze nepochybně zařadit také Insolvenční zákon představující v současné době základní právní normu úpadkového práva.

Úpadkové právo má na území českého státu poměrně dlouhou tradici. Formující se insolvenční právo hledalo inspiraci už v některých římskoprávních institutech a přejímalo je. V průběhu historie se mění celkové chápání úpadku a postoj k němu. S nástupem novověku dochází k podstatným změnám hospodářským, sociálním i politickým, úpadek již není něčím morálně zavrženíhodným, ale zvláštní sociální situací, jíž je třeba věnovat specifickou pozornost.

Návaznost na živou předválečnou úpravu unifikovaného konkurzního práva po skončení komunistického režimu nebyla možná, jelikož se mezitím značně pozměnil celkový legislativní rámec. Nucená přestávka znamenala nejen chybějící judikaturu, ale i nedostatečné praktické a organizační zkušenosti. Absence předchozích zákonů, která znemožnila právní kontinuitu a možnost čerpat z aplikační praxe předcházejících let se projevila v Zákoně o konkurzu a vyrovnání. Zákon lze hodnotit na počátku devadesátých let 20. století jako myšlenkově zastaralý a co do možnosti rychlého a účinného projednání konkurzů s velkým počtem věřitelů málo vyhovující praxi. Negativně působila i okolnost, že obecný legislativní vývoj se v jiných státech nezastavil a v řadě zemí došlo při řešení insolvence k podstatným změnám. Ty nebylo možné okamžitě promítnout do našeho právního řádu. Rok 2000 přinesl postupně šest novel, které měly ovšem jen dílčí význam; většina z nich zajišťovala soulad Zákonu o konkurzu a vyrovnání se změnami jiných zákonů.

Zákon o konkurzu a vyrovnání byl evropskými odborníky na insolvenční právo považován za jeden z nejhorších insolvenčních předpisů z celé Evropy. Délka průměrného insolvenčního řízení v České republice činila devět let. Neefektivnost a rozvleklost soudních procesů, přetíženost soudců i korupce byly nejčastějšími důvody kritiky. Index vnímání korupce pro rok 2005 v České republice znamenal 47. místo na světě, neboli nejhorší výsledek v Evropské unii.

Důvody pro vytvoření nové komplexní právní úpravy byly zcela zřejmé. Od poloviny devadesátých let byla patrná snaha prostřednictvím vládních i nevládních struktur předložit zpracovaný nový Insolvenční zákon. Vycházelo se z poznatku praxe, že drtivě převažující

forma stávajícího řešení úpadku konkurzem, jako prostým likvidačním postupem, je pro řešení některých případů úpadku překonaným právním institutem. Mezi základní teze plánované nové úpravy patřila potřeba zásadně zrychlit insolvenční řízení, záměr rozšířit řešení úpadku právnických i fyzických osob, zejména posílením sanačních způsobů řešení úpadku, požadavek o co nejvyšší míru adaptability na různorodý okruh řešených insolvencí, zvýšení míry práv věřitelů v rámci insolvenčního řízení a flexibilita řízení.

Ministerstvo spravedlnosti České republiky pověřilo vytvořením Insolvenčního zákona dvacetičlennou komisí v čele s významným praktikem insolvenčního práva - soudcem Nejvyššího soudu České republiky JUDr. Zdeňkem Krčmářem. Tvorba nového zákona nebyla snadná, trvala dlouhých šest let a bylo třeba přijmout řadu kompromisů.

Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon) nakonec vstoupil v účinnost od 1. ledna 2008. Nejedná se o další rozsáhlejší novelizaci předtím platné úpravy, ale o novou souhrnnou úpravu, která stojí na vlastních zásadách. Změn, které nový zákon přináší je mnoho.

Nová právní úprava se snaží obsáhnout co nejširší záběr problematiky úpadkového práva. Místo řízení konkurzního a řízení vyrovnacího jako dvou samostatných řízení zavádí úprava obsažená v insolvenčním zákoně jednotné insolvenční řízení. Zásadní změnou je koncepce postavení věřitelů v insolvenčním řízení. Ti mohou vstoupit do řízení od jeho počátku a během celého procesu mají značný vliv. Nově se ve vztahu k věřitelům zavádí sankce za přihlášení neexistující pohledávky, nebo přihlášení pohledávky ve výši, která překračuje výši skutečnou. Radikální změnou je také postavení insolvenčního správce a zavedení insolvenčního rejstříku s dálkovým přístupem. Jeho role přináší významné urychlení insolvenčních řízení, zprůhlednění insolvenčních procesů a zvýšení kontroly nad činností subjektů, které vstupují do insolvenčního řízení. Převratnou změnou je vedení insolvenčního spisu v digitalizované podobě. Insolvenční rejstřík nesporně tvoří jeden ze zásadních přínosů nové insolvenční úpravy.

Ve své práci detailně analyzuji způsob řešení úpadku oddlužením u fyzických nepodnikatelských osob i celý průběh insolvenčního řízení. Návrh na povolení oddlužení by měl být pro dlužníka až poslední, krizovou variantou řešení jeho finančních problémů. Dlužník by měl rozhodně znát všechny potřebné informace a možné důsledky, které pro něj oddlužení může představovat. Podání návrhu nesmí být ze strany dlužníka neuváženým či spontánním úkonem. Možné důsledky svého konání si však musí každý dlužník zvážit sám.

Jedním ze specializovaných míst, kam se dlužník může se svými problémy v ostravském regionu obrátit, je Občanská poradna v Bohumíně. V rámci dluhového poradenství se zde věnují prohlubování finančně-právního povědomí občanů z řad laické i odborné veřejnosti. Souhrn zkušeností z pravidelně pořádaných seminářů ukazuje, že zájem laické veřejnosti o přednášky zaměřené na prevenci je velmi nízký.

O dluhové poradenství mají občané zájem obvykle až v tehdy, kdy v důsledku změny své životní situace nemohou řádně platit své závazky. V samotné poradně, kde je zajištěno soukromí a anonymita klienta, je ovšem dotazovost na řešení konkrétních krizových situací enormní. Naopak zájem o přednášky konané pro odbornou veřejnost je ze strany pracovníků dostávajících se v práci do kontaktu s klienty v dluhové pasti vysoký.

Ojedinelostí občanské poradny v Bohumíně je působení specialisty, který se věnuje řešení úpadku způsobem oddlužení a vyplňováním návrhu na povolení oddlužení podle Insolvenčního zákona. Tato činnost je zde klientům poskytována zcela bezplatně, na rozdíl od komerčních subjektů, většinou poskytujících zpočátku nějaké poradenství sice zdarma, avšak posléze za ceníkové ceny.

Své profesní zkušenosti z pozice insolvenčního specialisty jsem sumarizoval, vytvořil jsem metodický postup pro vypisování návrhu na oddlužení, jehož výstupem je praktická příručka, která bude sloužit pro orientaci mým kolegům v pomáhajících profesích pracujících v sociální oblasti, věnujících se okruhu lidí s finančními problémy v dluhové spirále. Příručka splňuje konkrétní potřebu názorného popisu vyplňování insolvenčního návrhu na oddlužení fyzických osob s uvedením praktických příkladů s matematickými výpočty. K tomuto účelu jsem vybral ukázky oddlužení vysokopříjmového dlužníka, oddlužení dlužníka s dárcovskou smlouvou a případovou studii oddlužení manželů. Jednotlivé body příručky krok za krokem korespondují s předepsaným formulářem návrhu na povolení oddlužení.

Vypracování této metodické příručky v praxi pomůže pracovníkům v sociální oblasti kvalifikovaněji provázet dospělé ocitající se v těžkých životních situacích kvůli neuváženému hospodaření s penězi a následné zadluženosti.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam monografií

BĚLOHLÁVEK, A. J. *Evropské a mezinárodní insolvenční právo : Komentář*. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2007. 1588 s. ISBN 978-80-7179-591-9.

HORA, V., ed. *Řády konkursní, vyrovnací a odpůrčí*. 2. vyd. Praha: Československý Kompas, 1931. [II] - 446 s. Komentované zákony Československé republiky; Sv. XIX.

KOTOUČOVÁ, J. a kol. *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon) : komentář*. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2010, s. 1122. ISBN 978-80-7400-320-2.

KOZÁK, J., BUDÍN, P., DADAM, A. a PACHL, L. *Insolvenční zákon a předpisy související : Nařízení Rady (ES) o úpadkovém řízení*. 1. vyd. Praha : ASPI, Wolters Kluwer, 2008. 928 s. ISBN 978-80-7357-375-1.

KOZÁK, J., BUDÍN, P. a PACHL, L. *Insolvenční právo aneb osobní bankroty začínají*. 1. vyd. Brno : Rašínova vysoká škola, 2008. 298 s. ISBN 978-80-87001-10-3.

KRČMÁŘ, Z. *Zákon o konkursu a vyrovnání : úplné znění zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, ve znění pozdějších předpisů : poznámkové vydání s judikaturou k novele č. 105/2000 Sb., účinné k 1. 5. 2000*. 1. vyd. Praha : IFEC, 2000. 295 s. ISBN 80-86412-01-6.

MARŠÍKOVÁ, J. a kol. *Insolvenční zákon s poznámkami, judikaturou, nařízením Rady ES 1346/2000 a prováděcími předpisy*. 1. vyd. Praha : Leges, 2011. 800 s. ISBN 978-80-87212-75-2.

RICHTER, T. *Insolvenční právo*. 1. vyd. Praha : ASPI, Wolters Kluwer, 2008. 472 s. ISBN 978-80-7357-329-4.

SCHELLEOVÁ, I. *Základy insolvenčního práva*. 1. vyd. Ostrava : Key Publishing, 2008. 322 s. ISBN 978-80-87071-88-5.

Seznam periodik

KAVAN, P. Malé zamyšlení a několik výkladových poznámek k institutu oddlužení. *Právní rozhledy*, 2008, č. 12, roč. 15. Publikováno 23. 6. 2008. 60 s. ISSN 1210-6410.

PACHL, L. Kdy a jak správně podat návrh na povolení oddlužení. *Právní fórum*, 2008, č. 5, roč. 5. Publikováno 30. 5. 2008. 60 s. ISSN 1214-7966.

ZOULÍK, F. Vývoj insolvenčních řízení. *Právní fórum*, 2009, č. 4, roč. 6. Publikováno 30. 4. 2009. 60 s. ISSN 1214-7966.

Seznam sborníkových prací

SCHELLEOVÁ, I. Exkurz do zahraničních právních úprav insolvenčního řízení. In *Sbírka prací na téma Nové insolvenční právo*. 1. vyd. Ostrava : Key Publishing, 2006a. s. 22-29.

SCHELLEOVÁ, I. Evropská právní úprava insolvenčního práva a její vliv na právní úpravu insolvenčního řízení v České republice. In *Sbírka prací na téma Nové insolvenční právo*. 1. vyd. Ostrava : Key Publishing, 2006b. s. 30-42.

SCHELLEOVÁ, I. a SCHELLE, K. Historické zdroje nové právní úpravy insolvenčního řízení. In *Sbírka prací na téma Nové insolvenční právo*. 1. vyd. Ostrava : Key Publishing, 2006. s. 5-21.

Seznam kvalifikačních prací

MACH, S. *Oddlužení jako způsob řešení úpadku ve srovnání s platnou úpravou SRN*. Brno, 2010. Diplomová práce. Právnická fakulta Masarykovy univerzity. Vedoucí diplomové práce: Radim Chalupa.

PAVLIŠ, M. *Způsoby řešení úpadku podle insolvenčního zákona, tedy zákona č. 182/2006 Sb.* Brno, 2009. Diplomová práce. Právnická fakulta Masarykovy univerzity. Vedoucí diplomové práce: Radim Chalupa.

UHERKOVÁ, K. *Způsoby řešení úpadku podle insolvenčního zákona, tedy zákona č. 182/2006 Sb.* Brno, 2008. Diplomová práce. Právnická fakulta Masarykovy univerzity. Vedoucí diplomové práce: Ilona Schelleová.

Legislativní dokumenty

Zákon č. 64/1931 Sb., ze dne 22. ledna 1931, kterým se vydávají řády konkursní, vyrovnávací a odpůrčí. Zrušeno 2. ledna 1945. In: *Společná česko-slovenská digitální parlamentní knihovna*. Usnesení senátu Národního shromáždění republiky Československé. 1931, částka 30.

Zákon č. 99/1963 Sb., ze dne 17. prosince 1963, občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů Československé socialistické republiky*. 1963, částka 56, s. 383-428.

Zákon č. 40/1964 Sb., ze dne 5. března 1964, občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů Československé socialistické republiky*. 1964, částka 19, s. 202-248.

Zákon č. 328/1991 Sb., ze dne 11. července 1991, zákon o konkurzu a vyrovnání. In: *Sbírka zákonů České a Slovenské federativní republiky*. 1991, částka 61, s. 1430-1444.

Zákon č. 513/1991 Sb., ze dne 5. listopadu 1991, obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České a Slovenské federativní republiky*. 1991, částka 98, s. 2274-2565.

Zákon č. 117/1995 Sb., ze dne 26. května 1995, o státní sociální podpoře ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1995, částka 31, s. 1634-1653.

Zákon č. 108/2006 Sb., ze dne 14. března 2006, o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů Česká republika*. 2006, částka 37, s. 1257-1289. ISSN 1211-1244.

Zákon č. 110/2006 Sb., ze dne 14. března 2006, o životním a existenčním minimu, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů Česká republika*. 2006, částka 37, s. 1300-1304. ISSN 1211-1244.

Zákon č. 182/2006 Sb., ze dne 30. března 2006, o úpadku a způsobech jeho řešení, ve znění pozdějších předpisů (insolvenční zákon). In: *Sbírka zákonů Česká republika*. 2006, částka 62, s. 2130-2224. ISSN 1211-1244.

Nařízení vlády č. 595/2006 Sb., ze dne 12. prosince 2006, o způsobu výpočtu základní částky, která nesmí být sražena povinnému z měsíční mzdy při výkonu rozhodnutí, a o stanovení částky, nad kterou je mzda postižitelná srážkami bez omezení (nařízení o nezabavitelných částkách). In: *Sbírka zákonů Česká republika*. 2006, částka 188, s. 7942. ISSN 1211-1244.

Legislativní dokumenty Evropského společenství

Nařízení Rady (ES) č. 1346/2000 ze dne 29. května 2000 o úpadkovém řízení.
Lucembursko : Úřad pro publikace EU. In: *Sbírka právních předpisů Společenství pro oblast soudní spolupráce v občanských a obchodních záležitostech*. 484 s. ISBN 978-92-79-13974-1.

Výroční zprávy

VAVREČKA, A. Občanská poradna Bohumín. In: *Výroční zpráva Charity Bohumín 2011*. Bohumín. 2011. Výroční zpráva. 30 s. Nепublikováno.

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Výpočet základní nezabavitelné částky u ženatého muže, který vyživuje 2 děti	49
Tabulka 2: Výpočet základní nezabavitelné částky u rozvedeného muže, který má soudem stanovené výživné na 2 děti	49
Tabulka 3: Seznam přihlášených pohledávek vysokopříjmového dlužníka	67
Tabulka 4: Seznam přihlášených pohledávek dlužníka s dárcovskou smlouvou.....	73
Tabulka 5: Seznam přihlášených pohledávek u oddlužení manželů – muž.....	78
Tabulka 6: Seznam přihlášených pohledávek u oddlužení manželů – žena.....	81

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A - Průměrná doba trvání insolvenčního řízení v letech.....	I
Příloha B - Grafické znázornění způsobů řešení úpadku.....	II
Příloha C - Vzor Návrhu na povolení oddlužení.....	III

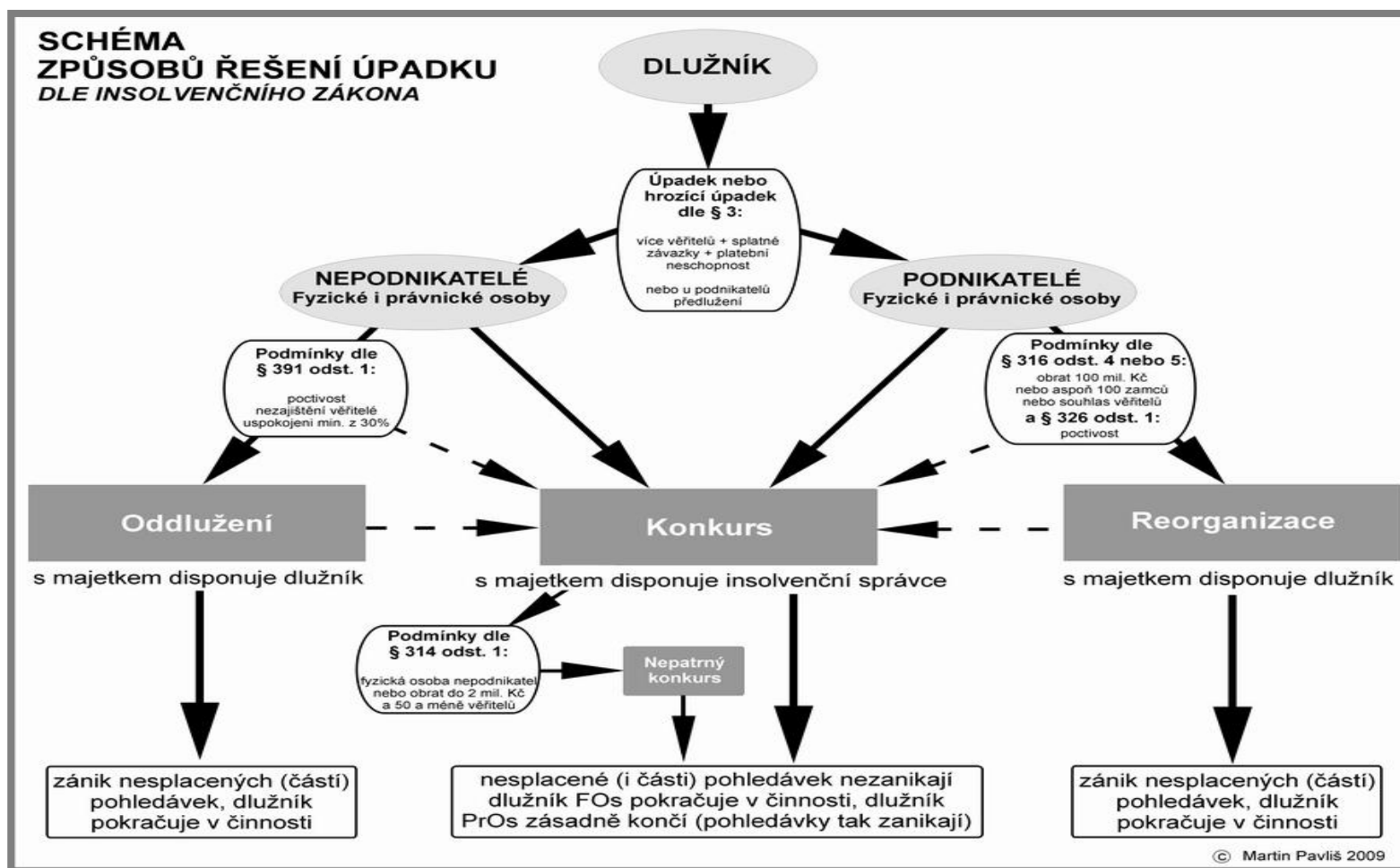
Příloha A - Průměrná doba trvání insolvenčního řízení v letech

Česká republika	9,2	Řecko	2,0
Slovensko	4,7	Maďarsko	2,0
Rumunsko	4,6	Švédsko	2,0
Švýcarsko	4,6	Francie	1,9
Albánie	4,0	Nizozemí	1,7
Makedonie	3,7	Rusko	1,5
Slovinsko	3,6	Polsko	1,4
Dánsko	3,4	Německo	1,2
Bosna a Hercegovina	3,3	Itálie	1,2
Bulharsko	3,3	Litva	1,2
Gruzie	3,2	Lotyšsko	1,1
Chorvatsko	3,1	Velká Británie	1,0
Estonsko	3,0	Belgie	0,9
Turecko	2,9	Finsko	0,9
Srbsko a Černá Hora	2,6	Norsko	0,9
Portugalsko	2,5	Irsko	0,4

Zdroj: SCHELLEOVÁ, I. 2006b. Evropská právní úprava insolvenčního práva a její vliv na právní úpravu insolvenčního řízení v České republice. In *Sbírka prací na téma Nové insolvenční právo*. 1. vyd. Ostrava : Key Publishing, 2006. s. 38

Příloha B - Grafické znázornění způsobů řešení úpadku

Didaktická pomůcka pro snadnější pochopení institutů řešení úpadku, jejich podmínek a provázanosti

Příloha C - Vzor Návrhu na povolení oddlužení

NÁVRH NA POVOLENÍ ODDLUŽENÍ

Soud:		Sp. zn.: ⁱ	
-------	--	-----------------------	--

DLUŽNÍK

01 Typ: Fyzická osoba

Státní příslušnost:ⁱⁱ

Osobní údaje	Příjmení:		Jméno:	
	Titul za jm.:		Titul před jm.:	
	Dat. narození: ⁱⁱⁱ		Rodné číslo:	
Trvalé bydliště	Obec:		PSC:	
	Ulice:		Č. p.:	
	Stát:		Osobní stav:	

02 Typ: Právnícká osoba

Právní řád založení:^{iv}

Právnícká osoba	Název/obch.firma:		Jiné registr. č.:	
	IČ:		PSC:	
sídlo	Obec:		Č. p.:	
	Ulice:			
	Stát:			

03 Korespondenční adresa:^{iv}

Korespondenční adresa	Obec:		PSC:	
	Ulice:		Č. p.:	
	Stát:			

Elektronická adresa:

Akreditovaný poskytovatel certifikačních služeb:

--	--

OSOBY OPRÁVNĚNÉ JEDNAT ZA DLUŽNÍKA

04 Fyzická osoba	Příjmení:		Jméno:	
	Titul před jm.:		Titul za jm.:	
	Bydliště:		PSC:	
	Ulice:		Č. p.:	
	Stát:			

05 Právnícká osoba	Název/obch.firma:		Jiné registr. č.:	
	IČ.:		PSC:	
	Obec:		Č. p.:	
	Ulice:			
	Stát:			

06 NAVRHOVANÝ ZPŮSOB ODDLUŽENÍ

Zpeněžením majetkové podstaty ☐

Plněním splátkového kalendáře ☐

Dlužník nenavrhuje způsob oddlužení ☐

ⁱ vyplní se pouze tehdy, pokud byl je návrh na povolení oddlužení podáván po insolvenčním návrhu

ⁱⁱ vyplní se pouze u zahraničních osob

ⁱⁱⁱ datum narození se vyplní, pokud nebylo dlužníkovi přiděleno rodné číslo

^{iv} vyplňte pokud se liší od sídla či trvalého bydliště

07 Podrobný popis okolností, z nichž lze usuzovat na výši hodnoty plnění, které při oddlužení obdrží nezajištění věřitelé dlužníka:

08 Očekávané příjmy dlužníka v následujících 5 letech:

09 Údaje o všech dlužnickových příjmech za poslední 3 roky:

10 Dřívější insolvenční či obdobná řízení řešící v posledních 5 letech úpadek:

dlužníka ☐ Ano ☐ Ne zákonného zástupce ☐ Ano ☐ Ne
statutárního orgánu ☐ Ano ☐ Ne člena kol. stat. orgánu ☐ Ano ☐ Ne

Sp.zn.:	Způsob skončení:	Datum skončení:
Soud:		
Sp.zn.:	Způsob skončení:	Datum skončení:
Soud:		

11 Údaje o nezaházených pravomocných odsouzeních pro trestný čin majetkové nebo hospodářské povahy:

	Sp. zn.:	Soud:
dlužníka		
zákonného zástupce dlužníka		
člena statutárního orgánu dlužníka		
člena kolektivního statutárního orgánu dlužníka		

POPIS VEŠKERÉHO MAJETKU DLUŽNÍKA

12 Majetek, který není předmětem zajišťovacích práv

[illegible]

13 Majetek, který je předmětem zajišťovacích práv:

[illegible]

POPIS VŠECH ZÁVAZKŮ DLUŽNÍKA**14 Závazky, ze kterých nevyplyvá právo na uspokojení ze zajištění - nevykonatelné**

č.	Popis závazku	Věřitel	Výše závazku (v Kč)

15 Závazky, ze kterých vyplývá právo na uspokojení ze zajištění - nevykonatelné

č.	Popis závazku	Věřitel	Výše závazku (v Kč)

16 Závazky, ze kterých nevyplyvá právo na uspokojení ze zajištění - vykonatelné

č.	Popis závazku	Označení rozhodnutí	Věřitel	Výše závazku (v Kč)

17 Závazky, ze kterých vyplývá právo na uspokojení ze zajištění - vykonatelné

č.	Popis závazku	Označení rozhodnutí	Věřitel	Výše závazku (v Kč)

18 Zákon vyžaduje souhlas manžela(-ky); to neplatí, jestliže oddlužením nemůže být dotčen majetek z nevypořádaného společného jmění manželů, rozsah vyživovacích povinností dlužníka vůči jeho manželu a nezaopatřeným dětem nebo rozsah vyživovacích povinností dlužníkovy manželky

Souhlasím s povolením oddlužení

Manžel(-ka)	Příjmení:		Jméno:	
	Titul za jm.:		Titul před jm.:	
	Bydliště:		PSČ:	
	Ulice:		Č.p.:	

Podpis:

Potvrzení úředního ověření podpisu:

19 Ručitel za splnění oddlužení

☐ Ano ☐ Ne

Osobní údaje	Příjmení:		Jméno:	
	Titul za jm.:		Titul před jm.:	
	Dat.narození: ^{III}		Rodné číslo:	
Údaj o podnik. ^V	IC:		Jiné registr.č.:	
Trvalé bydliště	Obec:		PSČ:	
	Ulice:		Č.p.:	
	Stát:			

Právníká osoba	Název/obch.firma:			
	IC:		Jiné registr.č.:	
Sídlo	Obec:		PSČ:	
	Ulice:		Č.p.:	
	Stát:			

Rozsah ručení:	
----------------	--

Podpis:

Potvrzení úředního ověření podpisu:

^V Vyplňte pouze tehdy jedná-li se o fyzickou osobu podnikatele

20 Spoludlužník za splnění oddlužení ☐ Ano ☐ Ne

Osobní údaje	Příjmení:		Jméno:	
	Titul za jm.:		Titul před jm.:	
	Dat.narození: ^{III}		Rodné číslo:	
Údaj o podnik. ^V	IČ:		Jiné registr.č.:	
Trvalé bydliště	Obec:		PSČ:	
	Ulice:		Č.p.:	
	Stát:			

Právníká osoba	Název/obch.firma:			
	IČ:		Jiné registr.č.:	
Sídlo	Obec:		PSČ:	
	Ulice:		Č.p.:	
	Stát:			

Rozsah závazku:	
-----------------	--

Podpis:

--

Potvrzení úředního ověření podpisu:

--

21

☐ Návrh na povolení oddlužení je podáván zároveň jako insolvenční návrh

Z důvodu zde uvedených navrhuji, aby soud rozhodl o

úpadku ☐ hrozícím úpadku ☐

dlužníka a zároveň rozhodl o povolení oddlužení.

Popis rozhodujících skutečností osvědčujících úpadek/hrozící úpadek:

22

☐ Návrh na povolení oddlužení je podáván po podání insolvenčního návrhu věřitele

Z důvodu zde uvedených navrhuji, aby soud rozhodl o úpadku dlužníka a zároveň rozhodl o povolení oddlužení.

Dlužník prohlašuje, že není podnikatelem a že údaje v návrhu na povolení oddlužení a v jeho přílohách jsou pravdivé.

SEZNAM PŘÍLOH:

Povinné přílohy:

1. Seznam majetku, v němž se označí jednotlivě veškerý dlužníkův majetek, který je předmětem zajišťovacích práv sloužících k uspokojení věřitelů, a veškerý jeho ostatní majetek; majetek, který je předmětem zajišťovacích práv sloužících k uspokojení věřitelů se uvádí zvlášť.
2. Seznam závazků, v němž se označí jednotlivě veškeré závazky dlužníka vůči věřitelům, kteří mají právo na uspokojení ze zajištění a veškeré jeho ostatní závazky. Pokud je některý ze závazků vykonatelný, vyznačí se tato skutečnost v seznamu závazků a přiloží se příslušné rozhodnutí či notářský nebo exekutorský zápis. U každého závazku vůči věřiteli, který má právo na uspokojení ze zajištění, se označí odkazem na příslušnou položku seznamu majetku, popř. odkazem na údaj o očekávaných příjmech, majetek sloužící k zajištění příslušné pohledávky.
3. Listiny dokládající dlužníkovy příjmy za poslední 3 roky (např. kopie potvrzení o příjmech z pracovního poměru, kopie daňových přiznání, výpisy z bankovních účtů).
4. Výpis z rejstříku trestů dlužníka, jeho zákonného zástupce, jeho statutárního orgánu nebo člena jeho kolektivního statutárního orgánu, ne starší než 3 měsíce, nebo obdobný doklad členského státu, v němž dlužník v posledních 3 letech pobýval nepřetržitě po dobu delší než 6 měsíců.
5. Listiny, kterých se návrh na povolení oddlužení dovolává a listiny, které prokazují v návrhu na povolení oddlužení tvrzené skutečnosti

Dále:

1. Je-li návrh na povolení oddlužení podáván i jako insolvenční návrh a dlužník je zaměstnavatel - seznam svých zaměstnanců
2. Je-li dlužník právnická osoba - výpis z obchodního rejstříku nebo obdobného registru.
3. Pisemný souhlas nezajištěného věřitele, který se na tom s dlužníkem dohodl, s tím, že hodnota plnění, které při oddlužení obdrží, bude nižší než 30% jeho pohledávky. Zároveň musí být uvedeno, jaká bude nejnižší hodnota plnění, na kterém se s dlužníkem dohodl; podpis věřitele musí být úředně ověřen.
4. Podepisují-li návrh ručitelé či spoludlužníci - listiny, z nichž vyplývá spoludlužnictví nebo ručení těchto osob.
5. Je-li dlužník zastoupen na základě plné moci – plná moc.

23 Seznam příloh:

[illegible]

24

V dne

Podpisem stvrzuje

Dlužník ☐Jiná osoba ☐

25

Jméno		Příjmení:	
-------	--	-----------	--

26 Jiná osoba – fyzická osoba	Příjmení:		Jméno:	
	Titul za jm.:		Titul před jm.:	
	Bydliště:		PSČ:	
	Ulice:		Č. p.:	
	Stát:			

27 Jiná osoba – právnická osoba	Název/obch.firma:			
	IČ.:		Jiné registr. č.:	
	Obec:		PSČ:	
	Ulice:		Č. p.:	
	Stát:			

Podpis:

--

Potvrzení úředního ověření podpisu:

--

Je-li návrh na povolení oddlužení podáván zároveň jako insolvenční návrh, musí být podpis úředně ověřen nebo návrh musí být podán elektronicky se zaručeným elektronickým podpisem.

V případě nedostatku místa použijte volný papír, který označte číslem pole a vložte jej k návrhu jako přílohu.

Zdroj: *Zákonem stanovený formulář pro podání v insolvenčním řízení*. [on-line].
[cit. 2013-02-15]. Dostupné z www.insolvenzni-zakon.cz

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Adam Vavrečka

Obor: Andragogika

Forma studia: Kombinovaná

Název práce: Insolvence a problematika finanční gramotnosti v Ostravském regionu

Rok: 2013

Počet stran textu: 78

Celkový počet stran příloh: 13

Počet titulů českých použitých zdrojů: 30

Vedoucí práce: PaedDr. Miroslav Pilát, Ph.D.